ಸಂಗ್ರಹ :

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಸೇತುಮಾಧವಾಚಾರ್

ನಂ. 1/ಬಿ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಬ್ಲಾಕ್, 12ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ

(ಶ್ರೀನಗರ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಮಠದ ಎದುರು)

ಶ್ರೀನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 050.

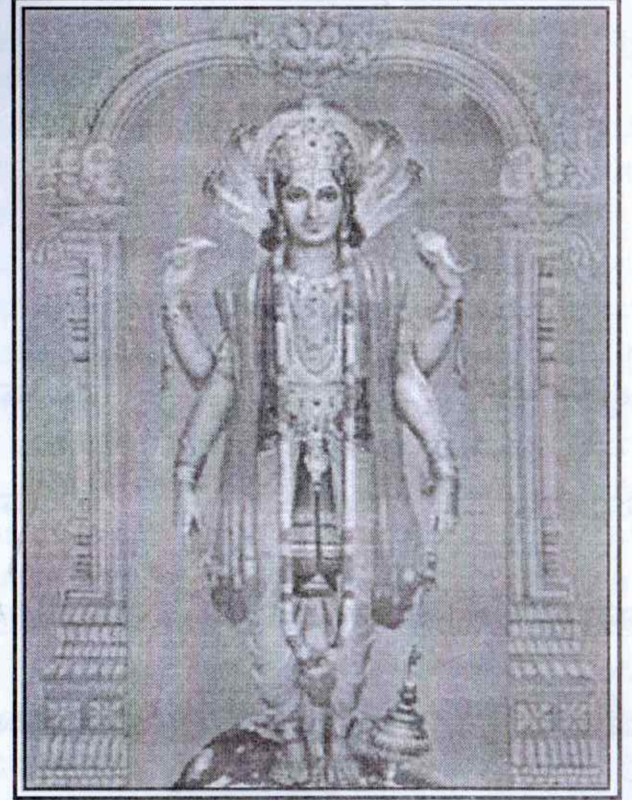
ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಃ

ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ದನ

V. Sreedhara murthy

ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಃ

ಸಂಗ್ರಹ :

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಸೇತುಮಾಧವಾಚಾರ್

ನಂ. 1/ಬಿ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಬ್ಲಾಕ್, 12ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ,
(ಶ್ರೀನಗರ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಮಠದ ಎದುರು)
ಶ್ರೀನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 050.

ಪರಿವಿಡಿ

॥ ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

ಹರಿಃ ಓಂ

1. ಪುನಸ್ಸಂಧಾನಂ

ಆಚಮ್ಯ । ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ । ಏವಂ ಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಂ ಶುಭತಿಥೌ ಹರಿಣೀಪತಿ ಯಜ್ಞಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಣೀಪತಿ ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೇರಣಾಯಾ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ವಿಚ್ಛಿನ್ನೌಪಾಸನಾಗ್ನಿಂ ಪುನಸ್ಸಂದಾಷ್ಯೆ ಅಗ್ನೇಃ ಪುನಃ ಸಂಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಓಂ ಇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ । ಯತ್ರಾಗ್ನಿಃ ಸ್ಥಾಪ್ಯತೆ ತತ್ರಾಸ್ವೇತ ತುಂಡಲ ಚೂರ್ಣೇನ ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರಂ ಚತುರರ್ಸ ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ । ಪ್ರಾಚಿಃ ಪೂರ್ವಮುದಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ದಕ್ಷಿಣಾರಂಭ ಮಾಲಿಖೇತ್ । ಅಥೋದೀಚೀಃಹ ಪುರಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ಪಶ್ಚಿಮಾರಂಭಮಾಲಿಕೇತ್ । ದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ದರ್ಭಾಭ್ಯಾಂ ಉಲ್ಲಿಖ್ಯ । ತತ್ರ ಪ್ರಾಚೀಃ ಉದಕ್ಸಂಸ್ಥಃ ಉದೀಚಿ ಪ್ರಾಕ್ಸಂಸ್ಥಾಃ । ತಿಸ್ರೋ ತಿಸ್ರೋ ರೇಬಾನ್ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಅದ್ಭಿಃ ಅವೋಕ್ಷ್ಯ ದರ್ಭೇ ಸಕಲಂ ಆಜ್ಞೆಯಾಂ ನಿರಸ್ಯ ಅಪಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ । ಆಗ್ನೇಯಾಂ ಅಕ್ಷತೋದಕಂ ನಿನೀಯ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಓಂ ಇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಟಾಪ್ಯ । ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋ ಸ್ಯ ಪಾದಾದೇಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾ ಸೋತ್ರಿದಂ ಬದ್ದೋ ಋಷಭೋರೋರವೀತಿ ಮಹೋದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾಗ್‌ಂ ಆವಿವೇಶ । ಇತಿಧ್ಯಾಯಾಮಿ । ಸಪ್ತ ಹಸ್ತ ಶ್ಚತ ಶೃಂಗೋ ಸಪ್ತ ಜಿಹ್ವೋ ದ್ವಿಶೀರ್ಷಕಃ । ತ್ರಿಪಾರ್ತ್ಪಸನ್ನ ವದನಸ್ಸುಖಾಸೀನಶ್ಶುಚಿಸ್ಮಿತಃ । ಸ್ವಾಹಾಂತು ದಕ್ಷಿಣೇ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ದೇವೀಂ ವಾಮೇ ಸ್ವಧಾಂ ತಥಾ । ಬಿಭ್ರದ್ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೈಸ್ತು ಶಕ್ತಿಮನ್ನಂ ಸುಚಂಸುವಂ । ತೋಮರಂ ವ್ಯಜಿನಂ ವಾಮ್ಯೈಃ ಘೃತ ಪಾತ್ರಂತು ಧಾರಯುನ್ । ಮೇಷಾರೂಢಂ ಜಟಾಬದ್ಧಂ ಗೌರವರ್ಣಂ ಮಹೌಜಸಂಧೂಮಧ್ವಜಂ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿ ಸ್ಸರ್ವಕಾಮದಂ । ಆತ್ಮಾಭಿಮುಖಮಾಸೀನಂ ಏವಂ ಧ್ಯಾಯೇದ್ದುತಾಶನಂ । ಏಷಹಿ ದೇವಃ ಪ್ರದಿಶೋನಿಸರ್ವಾಃ ಪೂರ್ವೋಹಿ ಜಾತಸ್ಸವುಗರ್ಭೇ ಅಂತಃ । ಸವಿಜಾಯಮಾನಸ್ಸಜನಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಾಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಃ ।

ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ದೇವಾಗ್ನೇ ಮಮ ಅಭಿಸನ್ಮುಖೋಭವ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಾಂ । ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯತಾತ್ ।। ಸೋದಕೇನ ಪಾಣಿನಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಗ್ನಿಂ ಪರಿಸಮೂಹ್ಯ । ಅಲಂಕೃತ್ಯಾ । ಅಗ್ನಯೇ ನಮಃ । ಹುತವಾಹನಾಯ ನಮಃ । ಹುತಾಶಿನೇ ನಮಃ । ಕೃಷ್ಣವರ್ತ್ಮನೇ ನಮಃ । ದೇವಮುಖಾಯನಮಃ । ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಯ ನಮಃ । ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ನಮಃ । ಜಾತವೇದಸೇ ನಮಃ । ಪ್ರಾಗಾದಿ ದರ್ಭೈರಗ್ನಿಂ ಪರಿಸ್ತೇರ್ಯ । ಪುರಸ್ತಾತ್ ದಕ್ಷಿಣತಃ । ಪಶ್ಚಾತ್ ಉತ್ತರತಃ । (ಪ್ರಾಗಾದಿ ದರ್ಭೈಃ ಅಗ್ನಿಂ ಪರಿಸ್ತೃಣಾತಿ । ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರೈಃ ಉತ್ತರಾಧರೈಃ ಪ್ರಾಗುದರ್ಗಗೈಃ) ಉತ್ತರೇಣಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರಾಗಗ್ರಾನ್ ದರ್ಬಾನ್ (6 6) ಸ್ತಗಸ್ಥೀರ್ಯ । ದ್ವಂ ದ್ವಂ ನ್ಯಂಚಿ (ಬಾರಳು ಹಾಕುವುದು) ಪಾತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಯುನಕ್ತಿ । ದ್ರವ್ಯಾಜ್ಯೇ ಸ್ಥಾತ್ಯಾ । ಪ್ರೋಕ್ಷಣಿ ಸ್ರವಾಇತಿ । ಸಮುಸ್ರಾಗ್ರೌ ಧ್ವೌ ದರ್ಭೌ ಪ್ರಾದೇಶ ಮಾತ್ರೇಪವಿತ್ರೇ ಕೃತ್ವಾ । ಅದ್ಭಿಃ ಅನುಮೃಜ್ಯ । ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೇ ನಿಧಾಯ । ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ । ಉದ್ವತ್ಯ ತಸ್ಯಾ ಮಸಾನೀಯ । ಹಸ್ತಯೋಃ ಅಂಗುಷ್ಠಂ ಕನಿಷ್ಠಕಾಭ್ಯಾಂ ಉದಗಗ್ರೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ । ಪ್ರಾಚೀ ಸ್ತ್ರಿರುತ್ಪೂಯ । ಸಪವಿತ್ರೇಣ ಪಾಣಿನಾ ಪಾತ್ರಾಣಿ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಯ । ಪಾತ್ರಾಣ್ಯುತ್ತಾನಾನಿ ಕೃತ್ವಾ । ತ್ರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ । ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಶೇಷಂ ದಕ್ಷಿಣತೋ ನಿಧಾಯ । ತತ್ವಾರ್ಥಂ ಆಜ್ಯಸ್ತಾಲ್ಯಾಂ ಆದಾಯ । ಆಜ್ಯಂ ವಿಲಾಪ್ಯ । ವಿಲೀನಮಗ್ನಿ ವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ (ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ) । ಅಪರೇಣಾಗ್ನಿಂ ಪವಿತ್ರಾಂತರ್ಹಿಶಾಯ ಆಜಸ್ತಾಲ್ಯಾಂ ಆಜ್ಯನಿರೂಪ್ಯ ಉದೀಚೋ ಅಂಗಾರಾನ್ನಿರೂಹ್ಯ । ತೇಷ್ವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ । ಜ್ವಲತಾ ತೃಣೇನಾವದ್ಯತ್ಯ । ದ್ವೆ ದರ್ಭಾಗ್ರೇ ಪ್ರಚ್ಛಿದ್ಯ ಪ್ರಚ್ಛಾಲ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಸ್ಯ । ಅಸ. ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ । ತ್ರಿಃಪರ್ಯಗ್ನಿ ಕೃತ್ವಾ । ಉದಗುದ್ವಾಸ್ಯ । ಅಂಗಾರಾನ್ ಪ್ರತ್ಯೂಹ । ಉದಗಗ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪವಿತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪುನರಾಹಾರಂ ಆಜ್ಯಂ ತ್ರಿರತ್ಪೂಯ । ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಿ ವಿಸ್ರಸ್ಯ । ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ । ಪ್ರಾಗಗ್ರಮಗ್ನಿಂ ಪ್ರಹರ ಸ್ರುಕ್ ಸ್ರುತಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸವ್ಯೇನ ದರ್ಭಾನ್ ಆದಾಯ ದರ್ಭಮೂಲೇನ ಸಮ್ಮುಜ್ಯ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಅಗ್ನೌ ಪ್ರತಿತಪ್ಯ । ಪ್ರೋಕ್ಷನಿಧಾಯ ದರ್ಭಾನದ್ಭಿಃ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ । ಅಗ್ನೌಪ್ರಹರತಿ । ಅಗ್ನಿಂ ಪರಿಷಿಚ್ಯ । ಅಧಿತೇನುಮನ್ಯಸ್ವ । ಅನುಮತೇನು ಮನ್ಯಸ್ವ । ಸರಸ್ವತೇನುಮನ್ಯುಸ್ವ । ದೇವ

ಸವಿತಃ ಪ್ರಸುವ । ತತಃ ವಿಧಿಪ್ರಕಾರೇಣ ಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಏಕಂ, ದ್ವೇ, ತ್ರೀಣಿ, ಚತ್ವಾರಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಾಹ । ಶ್ರೀ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಪುನಃ ಚತುರಶ್ಚ ಗೃಹಿತ್ವಾ ಆಜ್ಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಉಪವಾಸ ಅಕರಣ ದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಅಯಾಸ್ಯಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ಅಯಾಶ್ಚಾಗ್ನೇಸ್ಯ ನಭಿ ಶಸ್ತೀಶ್ಚ ಸತ್ಯಮಿತ್ವ ಮಯಾ ಅಸಿ । ಅಯಸಾ ಮನಸಾ ಧೃತೋ ಯಾಸಸ್ ಹವ್ಯ ಮೋಹಿಷೇ ಯಾನೋದೇಹಿ ಭೇಷ ಜಗ್ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಅಯಸ ಇದಂ ನಮಮ । ಸರ್ವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ಸುವ ಸ್ವಾಹಾ । ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಇದಂ ನಮಮ । ತದಂಗ ಉತ್ತರ ಪರಿಶೇಚನಂ । ಅದಿತೇನು ಮಗ್ಗುಸ್ಥಾಃ । ಅನುಮತೇನು ಮಗ್ಗುಸ್ಥಾಃ । ಸರಸ್ವತೇನು ಮಗ್ಗುಸ್ಥಾಃ । ದೇವಸವಿತ ಪ್ರಾಸಾವೀಸ ಹೋಮಂತೇ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಶುರಾಮಾಯ ನಮಃ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ । ಧ್ಯಾಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಗಂಧಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಧ್ಯಾನವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಷೋಪಚಾರ ಪೂಜಾ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾಚನಾ ಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪೋ ಹೋಮ ಕ್ರಿಯಾದಿಷು ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಂ । ಅನೇನ ಪುನಸ್ಸಂಧಾನ ಹೋಮ ಭಗವಾನ್ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಣೇಪತಿ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರಿಯತೋ ವರದೋ ಭವತು ।

। ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ।

2. ಔಪಾಸನಂ

ಆಚಮ್ಯ । ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ । ಏವಂ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಹರಿಣೇಪತಿ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ ಔಪಾಸನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ತಂಡುಲೈಃ ಹೋಷ್ಯಾಮಿ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವರೋಮ್ ಇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ । ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾಸೋ ಅಸ್ಯ । ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹೋದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾಗ್ಂ ಆವಿವೇಶ । ಸಪ್ತಹಸ್ತಶ್ಚತುಃ ಶೃಂಗಃ ಸಪ್ತ ಜಿಹ್ವೋ ದ್ವಿಶೀರ್ಷಕಃ । ತ್ರಿಪಾತ್ಪ್ರಸನ್ನ ವದನಃ ಸುಖಾಸೀನಃ ಶುಚಿಸ್ಮಿತಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾಂತು ದಕ್ಷಿಣೇ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ದೇವೀಶಿಂ ವಾಮೇ ಸ್ವಧಾಂ ತಥಾ । ಭಿಭ್ರದ್ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೈಸ್ತು ಶಕ್ತಿಮನ್ನಂ ಸ್ರುಚಂ ಸ್ರುವಮ್ । ತೋಮರಂ ವ್ಯಜಿನಂ ವಾಮೈರ್ಘೃತಪಾತ್ರಂ ಚ ಧಾರಯನ್ । ಮೇಷಾರೂಢಂ ಜಟಾಬದ್ಧಂ ಗೌರವರ್ಣಂ ಮಹೌಜಸಮ್ । ಧೂಮಧ್ವಜಂ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಃ ಸರ್ವಕಾಮದಮ್ । ಆತ್ಮಾಭಿಮುಖ ಮಾಸೀನ ಮೇವಂ ಧ್ಯಾಯೇದ್ದುತಾಶನಮ್ । ಏಷ ಹಿ ದೇವಃ ಪ್ರದಿಶೋನು ಸರ್ವಾಃ ಪೂರ್ವೈಹಿಜಾತಃ ಸ ಉಗರ್ಭೇ ಅಂತಃ । ಸವಿಜಾಯ ಮಾನಃ ಸ ಜನಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಾಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖಃ । ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ದೇವ ಮಮಾಭಿಸುಮ್ಮುಖೋಭವ । ಪ್ರಾಗಾದಿ ಸಮ್ಮೃಜ್ಯ । ಅಗ್ನಯೇ ನಮಃ ಹುತವಾಹನಾಯ ನಮಃ । ಹುತಾಶಿನೇ ನಮಃ । ಕೃಷ್ಣವರ್ತ್ಮನೇ ನಮಃ । ದೇವಮುಖಾಯನಮಃ । ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಯ ನಮಃ । ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ನಮಃ । ಜಾತವೇದಸೇ ನಮಃ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ । ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯತಾತ್ ॥ ಅಧಿತೇನು ಮನ್ಯಸ್ವ । ದೇವಸವಿತಃ ಪ್ರಸುವ । ತಂಡುಲಾನ್ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ । ಅಭಿಪಾರ್ಯ । ಕಿಂಚಿತ್ ತಂಡುಲಾನ್ ಗೃಹಿತ್ವಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಇದಂ ನಮಮ । ಕಿಂಚಿತ್ ತಂಡುಲಾನ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಅಗ್ನಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೃತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೃತಯೇ ಇದಂ ನ ಮಮ । (ಇತಿ ಸಾಯಂ ಔಪಾಸನಂ)

ಓಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಅಗ್ನಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೃತಂ ಇದಂ

ನಮಮ । ಇತಿ ಅಗ್ನಿಮಧ್ಯೇ ಜುಹೋತಿ । ಉತ್ತರ ಪರಿಶೇಚನಂ ಕೃತ್ವಾ ।

ಅದಿತೇನುಮಗ್ಗ್ಂಸ್ಥಾಃ । ಅನುಮತೇ ಸ್ವಮಗ್ಗ್ಂಸ್ಥಾಃ । ಸರಸ್ವತೇನು ಮಗ್ಗ್ಂಸ್ಥಾಃ । ದೇವ ಸವಿತಃ ಪ್ರಾಸಾವೀಃ ॥

ಆಹುತಿ ಸಂಸರ್ಗದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ವನಸ್ಪತಿ ಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಯತ್ರವೇತ್ಥ ವನಸ್ಪತೇ ದೇವಾನಾಂ ಗುಹ್ಯನಾಮಾನಿ ತತ್ರ ಹವ್ಯಾನಿ ಗಾಮಯಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ವನಸ್ಪತೇದಂ ನಮಮ । ಹೋಮಾಂತೇ ಯಜ್ಞಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮಾಯ ನಮಃ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ । ಧ್ಯಾನವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಷೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಆಜ್ಯೋಪಹಾರ ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾಚನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪೋ ಹೋಮ ಕ್ರಿಯಾದಿಷು । ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಂ । ಅನೇನ ಸಾಯಂಪ್ರಾತರ ಔಪಾಸನ ಹೋಮೇನ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಣೇಪತಿ ಶ್ರೀಪರಶಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರಿಯದೋ ವರದೋ ಭವತು । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ ರಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್ ವಿಶ್ವಾನಿದೇವ ವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್ । ಯುಯೋಧ್ಯಸ್ಮಜ್ಜುಹುರಾಣಮೇ ನೋ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂತೇ ನಮ ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ ॥

3. ಅಥ ವೈಶ್ವದೇವಂ

ಆಚಮ್ಯ । ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ । ಏವಂಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಠಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಯಜ್ಞಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೇರಣಾಯಾ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರಾರ್ಥಂ ಪಂಚಸೂನದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಪ್ರಾತಃ ವೈಶ್ವದೇವ ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವರೋಮ್ ಇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ । ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ .... ಪುಸುವ । ಅಂಗಾರವರ್ಣ ಮಭಿಕೊಂಡ ಬಹಿಃ ಪ್ರಭಾಭಿರ್ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಪರಶ್ವ ಧನುರ್ಧರ ಮೇಕವೀರಂ । ಧ್ಯಾಯೇದಜೇಷ ಪುರುಹೂಕ ಮುಖೈಸ್ತು ವಧ್ಬಿರಾವೀತಮಾತ್ಮ ಪದವೀಂ ಪ್ರತಿಪಾದಯಂತಂ । ಅಂತರಿತಗ್ಂ ರಕ್ಷೋಂತರಿಕಾ ಅರಾಂತಯಃ । ಆಹೂತ್ಯನುಜ್ಞಾ । ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣೇ ದಂ ನಮಮ । ಇತ್ಯಷ್ಟವಾರಂ । ಓಂ ಕ್ಲೀಂ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಕ್ಲೀಂ ಕೃಷ್ಣಾಯೆದಂ ನಮಮ । ಇತಿ ಷಡ್ವಾರಂ । ಪರಿಷಿಂಚಾಮಿ । ಓಂ ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಇದಂ ನಮಮ । ಸೋಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಸೋಮಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯ ಸ್ವಾಹಾ । ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಇದಂ ನಮಮ । ಧ್ರುವಾಯ ಭೂಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಧ್ರುವಾಯ ಭೂಮಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಧ್ರುವಕ್ಷತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಧ್ರುವಕ್ಷತಯೇ ಇದಂ ನ ಮಮ । ಅಚ್ಯುತ ಕ್ಷಿತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅತ್ಯುತಕ್ಷಿತಯ ಇದನಂ ನಮಮ । ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ ಇದಂ ನಮಮ । ಆಹುತಿ ಸಂಸರ್ಗದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ಓಂ ಭೂ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಶ್ರೀ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಓಂ ಭೂವಃ ಸ್ವಾಹಾ ವಾಯವೇ ಶ್ರೀ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಓಂ ಸ್ವಃ ಸ್ವಹಾ ಸೂರ್ಯಾಯ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಸ್ವಾಹಾ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವಾಯ ಇದಂ ನಮಮ । ಉತ್ತರ ಪರಿಷೇಚನಂ ಕೃತ್ವಾ । ಅದಿತೇನುಮಗ್ಗ್‌ಸ್ಥಾಃ । ಅನುಮತೇನು ಮಗ್ಗ್‌ಸ್ಥಾಃ । ಸರಸ್ವತೇನ್ವಮಗ್ಗ್‌ಸ್ಥಾಃ ದೇವಸವಿತಃ ಪ್ರಾಸಾವೀಃ ।। ಹೋಮಾಂತೇ ಯಜ್ಞ

ಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಧ್ಯಾಯಮಿ । ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಧ್ಯಾಯಾಂತೇ ಷೋಡಷೋಪಚಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಅನೇನ ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಂ ವೈಶ್ವದೇವ ಹೋಮೇನ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಣೀಪತಿ ಪುರುಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮಪ್ರೀಯತಾಮ್ । ವೈಷ್ವದೇವ ಹೋಮ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಾರ್ಥಂ ನಾಮತ್ರಯ ಮಂತ್ರಜಪಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ವೈಶ್ವನರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಲಾಲೀಲಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅಗ್ನಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ ವಿಷ್ಣುಃ । ವಿಷ್ಣುಃ । ವಿಷ್ಣುಃ ।

4. ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಃ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ಪವಿತ್ರಂ ದೃತ್ವಾ ಪವಿತ್ರವಂತ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಿಷ್ಟಪ್ ಪವಿತ್ರಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ । ಪವಿತ್ರ ವಂತಃ ಪರಿವಾಚ ಮಾಸತೇ ಪಿತೈಷಾಂ ಪ್ರತ್ನೋ ಅಭಿರಕ್ಷತಿ ವ್ರತಂ । ಮಹಾಸ್ಸಮುದ್ರಂ ವರುಣಸ್ತಿರೋದಧೇ । ಧೀರಾ ಇಚ್ಛೈ ಕುರ್ದರುಣೇಷ್ವಾರಭಂ ಪವಿತ್ರಂತೇ ವಿತತಂ । ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ಪ್ರಭುಗಾತ್ರಾಣಿ ಪರ್ಯೇಷಿ ವಿಶ್ವತಃ ॥ ಅತಪ್ತತನುನ್ನಾ ತದಾಮೋ ಅಶ್ನುತೇ ಶ್ರುತಾಸ ಇದ್ವಹಂ ತಸ್ತಥ್ಯಮಾಸತ । ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ದೈವಿಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ ಪ್ರಾಣಾಯಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ । ಓಂ ಭೂಃ ಓಂ ಭುವಃ ಓಂ ಸುವಃ ಓಂ ಮಹಃ ಓಂ ಜನಃ ಓಂ ತಪಃ ಓಂ ಸತ್ಯಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ । ಓಂ ಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತೀರಸೋ ಅಮೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವರೋಮ್ । ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ವಿಷ್ಣೋ ರಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಅದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ದ್ವಿತೀಯ ಪರಾರ್ಧೇ ಶ್ರೀ ಶ್ವೇತವರಹ ಕಲ್ಪೇ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರೇ ಕಲಿಯುಗೇ ಪ್ರಥಮಪಾದೇ ಭರತಖಂಡೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ಗೋದಾವರ್ಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣೇತೀರೇ ಶಾಲೀವಾಹನ ಶಕೇ ಬುದ್ಧಾವತಾರೇ ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ವರ್ತಮಾನೇ .... ಸಂವತ್ಸರೇ ..... ಆಯನೇ .... ಋತೌ ..... ಮಾಸೇ ..... ಪಕ್ಷೇ ...... ತಿಥೌ ..... ವಾಸರೇ ..... ನಕ್ಷತ್ರೇ ...... ವಿಷ್ಣುಯೋಗೇ ವಿಷ್ಣುಕರಣೇ ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಿಥೌ (ಪ್ರಾಚೀನವೀತೀ) ಅಸ್ಮತ್ ಪ್ರೀತ್ಯಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ, ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಮದ್ವವಲ್ಲಭ ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಆದೌ ಆತ್ಮದ್ರವ್ಯಸ್ಥಲ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥ್ಯಂ ಕತೃಭೋಕ್ತ್ಯೋ ಕಾಲಾತೀತದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಸವ್ಯೇನ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರ ಪಠಣಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । (ಅಕ್ಕಿ ನೀರು ಬಿಡುವುದು) ಅಪಸವ್ಯೇನ ತಿಲೋದಕಂಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಇತಿ ಸತಿಲ ಉದಕಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ । ಸವ್ಯೇನ ಕಲಶಾರ್ಚನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಸ್ಯೋನಿಂ ಪೃಥವೀ ಭವಾನೃಕ್ಷರಾ

ನಿವೇಶನೀ ಯಚ್ಛಾನ ಶ್ಯರ್ಮ ಸಪ್ರಥಾಃ । ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಭೂಮಿಗೆಂ

ಸಂಪ್ರಾಥಾಃ । ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಭೂಮಿಗೆಂ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ । ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ವತೃಳಾಕಾರ ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರ ಯವ ದರ್ಭಾನ್ ಆಸ್ತೀರ್ಯ ತದುಪರಿ ಕಲಶಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ । (ಆಕಲಶೇಷು ಧಾವತಿ ಪವಿತ್ರೇ ಪರಿಶಿಚ್ಯತೇ । ಉಕ್ಥೈರ್ಯಜ್ಞೇಷು ವರ್ಧತೇ (ಇತಿ ಋಗ್ವೇದೀಯ) ಆಕಲಶೇಷು ಧಾವತಿ ಶ್ಯೇನೋ ವರ್ಮ ವಿಗಾಹತೇ । ಅಭಿದ್ರೋಣಾ ಕನಿಕ್ರದತಾ (ಇತಿ ಯಜುರ್ವೇದೀಯ) ಉದಕಂ ಪೂರಯಿತ್ವಾ । ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ ಯಮುನೇ ಸರಸ್ವತೀ ಶುಥು ದ್ರಿಸ್ತೋಮಗ್ಂ ಸಚತಾ ಪರುಷ್ಣ್ಯಾ । ಅಸಕ್ನ್ಯಾ ಮರುದ್ವೃಧೇ ವಿಶಸ್ತಯಾರ್ಜೀಕೀಯೇ ಶೃಣುಹ್ಯಾ ಸುಷೋಮಯಾ । ಇತ್ಯುದಕಂ ಸಂಪೂರ್ಯ । ಯವ್ನ್ ವಿಕೀರ್ಯ ಯವೋಸಿ ಧಾನ್ಯರಾಜೋ ವಾ ವಾರುಣೋ ಮಧುಸಂಯುತಃ । ನಿರ್ಣೋದಃ ಸರ್ವಪಾಪಾನಾಂ ಪವಿತ್ರ ಮೃಷಿಭಿಃ ಸ್ಮೃತಮ್ । ಇತಿ ಯವಾನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, (ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿ) ತಿಲೋಸಿ ಸೋಮದೈವತ್ಯೋ ಗೋಸವೇ ದೇವನಿರ್ಮಿತಃ । ಪ್ರತ್ನವದ್ಭಿಃ ಪ್ರತ್ನಸ್ವಧಯಾ ಪಿತೃನಿಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಪ್ರೀಣಯಾಹಿ ನಃ ಸ್ವಧಾನಮಃ (ಇತಿ ತಿಲಾನ್ ವಿಕೀರ್ಯ) ಕಾಂಡಾತ್ಕಾಂಡಾತ್ಪ ರೋಹಂತಿ ಪರುಷಃ ಪರುಷಃ ಪರಿ । ಏವಾನೋ ದೂರ್ವೇ ಪ್ರತನು ಸಹಸ್ರೇಣ ಶತೇ ನ ಚ । ಇತಿ ದೂರ್ವಪಲ್ಲವ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ತುಳಸೀದಲಾನಿ ಚ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ । (ಉಪವೀತೀ) ಶರಾಸಃ ಕಂಶರಾಸೋ ದರ್ಭಾಸಃ ಸೈರ್ಯಾ ಉತ । ಪೂಜಾ ಅದೃಷ್ಟಾ ಬೈರಿಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ಸಾಕಂ ಲಿಪ್ಸತ । ಇತಿ ಕೂರ್ಚಂ ನಿಧಾಯ । ಸಹಿ ರತ್ನಾನಿ ದಾಶುಷೇ ಸುವಾತಿ ಸವಿತಾ ಭಗಃ । ತಂ ಭಾಗಂ ಚಿತ್ರಮೀಮಹೇ । ಇತಿ ಪಂಚರತ್ನಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ । ಹಿರಣ್ಯರೂಪಃ ಸಹಿರಣ್ಯ ಸಂದೃಗ ಪಾನ್ನ ಪಾತ್ಸೇ ದುಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಃ । ಹಿರಣ್ಯಯಾತ್ಪರಿಯೋನೇರ್ನಿಷದ್ಯಾ ಹಿರಣ್ಯದಾ ದದತ್ಯನ್ನಮಸ್ಮೈ ॥ (ಇತಿ ಹಿರಣ್ಯಂ ನಿಧಾಯ) ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ ದುರಾದರ್ಷಾಂ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಟಾಂ ಕರೀಷಿಣೀಂ । ಈಶ್ವರೀಗ್ಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಾಮಿಹೋಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರಿಯಂ (ಇತಿ ಗಂಧಾನ್) ಯಾಃ ಫಲಾನೀರ್ಯ ಅಫಲಾಃ ಅಪುಷ್ಪಾ ಯಾಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಿಣೀಃ । ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪ್ರಸೂತಾಸ್ತಾನೋ ಮುಂಚಂತ್ವಗ್ಂ ಹಸಃ । ಇತಿ ಫಲಂ ನಿಧಾಯ) ತತಃ ಕಲಶಂ ಸ್ಪಷ್ಟಾ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ನಾರಾಯಣ ಪುರುಷೋ ಅನುಷ್ಟುಪ್ । ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರಪಠನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ (ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಹೇಳಬೇಕು) । ತದಂಗ ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರಪಠನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । (ಕೂಷ್ಮಾಂಡಸೂಕ್ತ)

ಕೂಷ್ಮಾಂಡೈರ್ಜುಹುಯಾದ್ಯೋಪೂತ ಇವಮನ್ಯೇತ ಯಥಾಸ್ತೇನೋ ಯಥಾ ಭ್ರೂಣ ಹೈವಮೇಷ ಭವತಿ ಯೋ ಯೋಸೌ ರೇತಸ್ಸಿಂಚಕಿ

ಯದರ್ವಾಚೀನಮೇನೋ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾಯಾಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ಯಾವದೇನೋ ದೀಕ್ಷಾಮುಪೈತಿ ಏತೈಸ್ಸತತಿ ಜುಹೋಕಿ ಸಂವತ್ಸರ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಭವತಿ ದ್ವಾದಶಮಾಸಾಃ ಸಂವತ್ಸರಃ ಸಂವತ್ಸರಾದೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪುನೀತೇ ಮಾಸಂ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಭವತಿ ಯೋ ಮಾಸ ಸಂವತ್ಸರಃ ಸಂವತ್ಸರಾ ದೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪುನೀತೇ ಚತುರ್ವಿಗೆಂಶತಿ ರಾತ್ರೀ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಬವತಿ ಚತುರ್ವಿಗ್ಂಶತಿರರ್ಧಮಾಸಾಃ ಸಂವತ್ಸರಃ ಸಂವತ್ಸರಾ ದೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪುನೀತೇ ದ್ವಾದಶರಾತ್ರೀ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಭವತಿ ದ್ವಾದಶಮಾಸ ಸಂವತ್ಸರಃ ಸಂವತ್ಸರಾ ದೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪುನೀತೇಷಪ್ರಾಪ್ತೀ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಭವತಿ ಷಡ್ವಾಋತವ ಸಂವತ್ಸರಃ ಸಂವತ್ಸರಾದೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪುನೀತೇ ತಿಸ್ರೋ ರಾತ್ರೀ ರ್ದೀಕ್ಷಿತೋ ಭವತಿ ತ್ರಿಪದಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಏವಾತ್ಮಾನಂ ಪುನೀತೇ ನಮಾಗ್ಂ ಸಮಶ್ನೀಯಾನ್ನ ಸ್ತ್ರಿಯ ಮುಪೇಯಾನ್ನೋ ಪಯಾಸೀತ ಜುಗುಪ್ಸೇ ತಾನೃತಾತ್ ಪಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವ್ರತಂ ಯವಾಗೂರುಜನ್ಯಸ್ಯಾಮಿಕ್ಷಾ ವೈಶ್ಯಸ್ಯಾಥೋಸೋಮ್ಯೇ ಪೃದ್ವರ ಏತದ್ವ್ರತಂ ಬ್ರೂಯಾದ್ಯಾದಿ ಮನ್ಯೇತೋ ಪದಸ್ಯಾಮೀತ್ಯೋದನಂದಾನಃ ಸಕ್ತೂನ್ ಘೃತಮಿತ್ಯನುವ್ರತಯೇದಾದ್ಮನೋನು ಪಧಾಸಯ । ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿ ಶಾತಿಃ ॥

ಶುಚೀವೋ ಹವ್ಯಾ ಮರುತಶುಚೀನಾಗ್ಂ ಶುಚಿಗ್ಂ ಹಿನೋಮ್ಯಧ್ವರಗ್ಂ ಶುಚಿಭ್ಯಃ ಶುಚೀನ ಸತ್ಯಮೃತ್ ಸಾಪ ಆಯಶುಚಿ ಜನ್ಮಾನಶ್ಶುಚಯಃ ಪಾವಕಾಃ । ಅಗ್ನಿಶ್ಶುಚಿವ್ರತತಮ ಶ್ಶುಚಿವ್ರಿಪ್ರಶ್ಶುಚಿಃ ಕವಿಃ । ಶುಭೀರೋಚಕ ಆಹುತಃ । ಉದಗ್ನೇ ಶುಚಯಸ್ತವ ಶುಕ್ರಾ ಭ್ರಾಜಂತ ಈರತೇ । ತವ ಜ್ಯೋತಿಶುಷ್ಯರ್ಯಯಃ । ಏತೋನ್ವಿಂದ್ರಂ ಸ್ತವಾಮ ಶುದ್ಧಂ ಶುದ್ಧೇನ ಸಾಮ್ನಾ । ಶುದ್ಧೈರು ಕ್ಥೈರ್ವವೃದ್ವಾಂ ಸಂ ಶುದ್ಧ ಆಸೀರ್ವಾನ್ ಮಮಕ್ತು । ಇಂದ್ರ ಶುದ್ಧೋನ ಆಗಹಿ ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧಾಭಿರೂತಿಭಿಃ । ಶುದ್ಧೋರಯೀಂ ನಿಧಾರಯ । ಶುದ್ಧೋ ಮಮದ್ಧಿ ಸೋಮ್ಯಃ । ಇಂದ್ರ ಶುದ್ಧೋಹಿನೋ ರಯಿಂ ಶುದ್ಧೋ ರತ್ನಾನಿ ದಾಷುಶೇ । ಶುದ್ಧೋ ವೃತ್ರಾಣಿ ಜಿಗ್ನಸೇ ಶುದ್ಧೋವಾಜಂಶಿಷಾಸಸಿ । ಅಪವಿತ್ರ ಪವಿತ್ರೋವಾ ಸರ್ವಾವಸ್ತಾಂ ಗತೋಪಿವಾ ಯಸ್ಮರೇತ್ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಸ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಾಂತರ ಶುಚಿಃ । ಸರ್ವಾಣಿ ಸ್ಥಲಾನಿ ಶುಚೀನಿ ಭವಂತ್ವೀತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಸರ್ವಾಣಿ ಸ್ಥಲಾನಿ ಶುಚೀನಿ ಭವಂತು । ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷು ತಿಲಾನ್‌ವಿಕೀರ್ಯ । ಕುಶಯುವಾನ್ ಹಿರಣ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ನಾರಾಯುಣಾಯು ಪರಿಪೂರ್ಣಗುಣಾರ್ಣವಾಯ ವಿಶ್ವೋದಯ ಸ್ಥಿತಿಲಯೋನ್ನಿಯತಿ ಪ್ರದಾಯ ।

ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾಯ ವಿಬುಧಾಸುರ ಸೌಖ್ಯದುಃಖ ಸತ್ಕಾರಣಾಯ ವಿತತಾಯ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ । (ಇತಿ ನಾರಾಯಣಂ ನಮೇತ್) । ಮಾತರ್ಮೇ ಮಾತರಿಶ್ವನ್ ಪಿತರತಲಗುರೋ ಬ್ರಾತರಿಷ್ಟಾಪ್ತ ಬಂಧೋಸ್ವಾಮಿನ್ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮನ್ನ ಜರ ಜರಯಿತರ್ಜನ್ಮಮೃತ್ಯಾಮಯಾನಾಮ್ । ಗೋವಿಂದೇ ದೇಹಿ ಭಕ್ತಿಂ ಭವತಿ ಚ ಭಗವನ್ನೂರ್ಜಿತಾಂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾಂ ನಿರ್ವಾಜಾಂ ನಿಶ್ಚಲಾಂ ಸದ್ಗುಣಗಣ ಬೃಹತೀಂ ಶಾಶ್ವತೀಮಾಶುದೇವ । (ಇತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಯುಂ ನಮೇತ್) । ಸವ್ಯೇನ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ನಮಃ ಪಾ।ಅಸ್ಮತ್ ಪ್ರಿತ್ಯಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ನಮಃ ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕ ಚತುರ್ಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ಶ್ರಾದ್ಧ ಸ್ವಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಸಮಾರಾಧನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । (ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ನೀರು ಬಿಡುವುದು) ಕುರುಷ್ವ । ತದಂಗ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ (ಕುಶತಿಲಾನ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ತ್ರಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ಸಮ ವಾಪ್ತಿ ಹೇತವಃ ಸಮುತ್ಥಿತಾಪತ್ಕುಲ ಧೂಮಕೇತವಃ । ಅಪಾರ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರಸೇತವಃ ಪುನಂತು ಮಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಾದ ಪಾಂಸವಃ । ಆಪದ್ಘನಧ್ವಾಂತ ಸಹಸ್ರಭಾನವಃ ಸಮೀಹಿತಾರ್ಪಣ ಕಾಮಧೇನವಃ । ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಾಂಬು ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಯೋ ರಕ್ಷಂತು ಮಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಾದ ಪಾಂಸವಃ । ವಿಪ್ರೌಘ ದರ್ಶನಾತ್ಸದ್ಯಃ ಕ್ಷೀಯಂತೇ ಪಾಪರಾಶಯಃ । ವಂದನಾನ್ಮಂಗಲಾ- ರಾಪ್ತಿರರ್ಚನಾದಚ್ಯುತಂ ಪದಂ ॥ ಆದಿವ್ಯಾಧಿಹರಂನೃಣಾಂ ಮೃತ್ಯುದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶನಂ । ಶ್ರೀಪುಷ್ಟೈಕೀರ್ತಿದಂ ವಂದೇ ವಿಪ್ರಶ್ರೀಪಾದಪಂಕಜಂ ॥ ನಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿತಾಯ ಚ । ಜಗದ್ಧಿತಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥ ಯಾವತೀರ್ವೈ ದೇವತಾಸ್ತಾಸ್ಸರ್ವಾ ವೇದವಿಧಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವಸಂತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವೇದವಿದ್ಯೋ ದಿವೇದಿವೇ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾನ್ನಾಶ್ಲೀಲಂ ಕೀರ್ತಯೇದೇತಾ ಏವ ದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಭ್ಯತಿ (ಇತಿ ಪಠಿತ್ವಾ) ನಮೋ ದೇವೇಭ್ಯ ಅಪಸವ್ಯಂ । ಸ್ವಧಾ ಪಿತೃಭ್ಯಃ । ಸವ್ಯೇನ । ಆಚಮ್ಯ । ಪ್ರಾಣಾನಾಯುಮ್ಯ - ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ದನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕರ್ತುಂ ಮಮ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪದಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪದಸ್ತು । (ಸವ್ಯೇನ) ಕಾಲಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಕಾಲೋಸ್ತು । ಪ್ರಾ । ಪಾಕಾದೀನಾಂ ಹವಿರ್ಯೋಗ್ಯತಾಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ।

ಪಾಕಾದೀನಾಂ ಹವಿರ್ಯೋಗ್ಯತಾಸ್ತು ॥ (ಸವ್ಯೇನ) ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ಏವಂ ಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯ ತಿಥೌ (ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ) ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನವಾಸುದೇವ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವ ವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನಾಂ ತತ್ತತ್ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ.... ಶರ್ಮಣಾಂ - ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾಣಾಂ ತದಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾನಾಂ (ದರ್ಭಸಹಿತ ತಿಲಾಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ) ಸವ್ಯೇನ ಪುರೂರವಾದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾನಾಂ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಚ (ದರ್ಭೇ ಸಹಿತ ಯವಾನ್ ಸ್ಪುಷ್ಟ್ವಾ) ಅಪಸವ್ಯೇನ (ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತೃ ಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಂ) ಅನ್ನೇನ ಹವಿಷಾ ಪಾರ್ವಣ ವಿಧಾನೇನ ಯುಷ್ಮದನುಜ್ಞಯಾ ಸದ್ಯೈವ ಮದ್ಯ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಕುರುಶ್ವ । (ಎಳ್ಳು ನೀರು ಬಿಡುವುದು) ಯವತೀ ಸಹಿತ ಹಿರಣ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಗ್ರಂಥಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಟಿ ಬಂಧನ ವಸ್ತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಪತ್ (ಸವ್ಯಂ) ಪುರೂರವಾರ್ದವ ಸಂಜ್ಞಕಾನಾಂ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಸ್ಥಾನೇ ಆವಹನೀಯಾರ್ಥೇ ಕ್ಷಣಂದತ್ವ । ಭವದ್ಭಿಃ ಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾದ ಕರ್ತವ್ಯಃ । ಅಸ್ತು ಕರಣೀಯಃ । ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ । ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಮಹಾನಾಂ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ ಶರ್ಮಣಾಂ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾಣಾಂ ತದಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾನಾಂ ಸ್ಥಾನೇ ಆವಹನೀಯಾರ್ಥೇ ಕ್ಷಣಂದತ್ವಾ । ಭವದ್ಭಿಃ ಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾದ ಕರ್ತವ್ಯಃ । ಅಸ್ತು ಕರಣೀಯಃ । ಸವ್ಯೇನ ದೇವಾನಾಂ ಚ ಅಪಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಸುಸ್ವಾಗತಂ । ಸವ್ಯೇನ ಅಕ್ರೋಧನ್ಯೈಃ ಶೋಚಪರ್ಯೈಃ ಸತತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ ಭವಿತವ್ಯಂ । ಭವದ್ಭಿಶ್ಚ । ಮಯಾ ಚ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ । ತದಂಗತ್ವೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಕುರುಷ್ವ । ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾರ್ಥಂ ಬಹಿಃ ಗತ್ವಾ ಕರ್ತಾ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಿತಿಷ್ಟನ್ ವಿಶ್ವೇದೇವಾರ್ಥೇ ಉತ್ತರೇ ಚ ತುರಸ್ರಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ತದ್ದಕ್ಷಿಣೇ ಅಪಸವ್ಯೇ ನ ಪಿತೃಸ್ಥಾನೇ (ವರ್ಗತ್ರಯಸ್ಥಾನ) ವರ್ತುಲಾಕಾರ ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ದ್ವಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಷಡಂಗುಲಂ ॥ ಸವ್ಯೇನ ದೇವ ಪಾದ್ಯಸ್ಥಾನೇ ಇಮಂ ಅಪಃ ಇಮೌ ದರ್ಭೌ ಇಮೇ ಯವಾಃ ॥ ಇತಿ ಪದಾರ್ಥಾನ್ ಕ್ಷಿತ್ವಾ ಅಷ್ಟಾಂಘ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಾರ್ಚನಮಸ್ತು । ಅಪಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃಮಂಡಲ ಪಾದ್ಯಸ್ಥಾನೇ ಇಮೇ ಅಪಃ ಇಮೇ ತಿಲಾಃ ಇಮೇ ದರ್ಭಾಃ । ಅಷ್ಟಾಂಘ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಾರ್ಚನಮಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ ಪುರೂರವಾದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಿಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಸ್ವಾಗತಂ ಸುಸ್ವಾಗತಂ ಸ್ವಾಗತವಿದವಾ ಪಾದ್ಯಂ । ಸುಪಾದ್ಯಂ (ಶನ್ನೋ

ದೇವೀರಭೀಷ್ಟಯೇ ಆಪೋಭವಂತು ಪೀತಯೇ । ಶಯ್ಯೋರಭಿಸ್ರ್ರವಂತುನಃ । (ಪವಿತ್ರಂ ಕರ್ಣೇನಿಧಾಯ ನಮಸ್ಕಾರಃ) ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಿತಾಯ ಚ । ಜಗದ್ಧಿತಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ । ಶುಕ್ರಮಸಿ ಜ್ಯೋತಿರಸಿ ತೇಜೋಸಿ ದೇವ್ರೋ ವಸ್ಸವಿತೋತ್ಪನಾತ್ವಚ್ಛಿದ್ರೇಣ ಪವಿತ್ರೇಣ ವಸೋ ಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಭಿಃ । (ಇತಿ ಆಜ್ಯೇನ ಪಾದಾವಭಜ್ಯ) ಪವಿತ್ರಂ ಧೃತ್ವಾ । ಪುನಃ ಪಾದ್ಯಂ । ಸ್ವಾಗತಮಿದನುಪಾದ್ಯಂ । ಸುಪಾದ್ಯಂ ವಿಪ್ರಪಾದೋದಕಂ ಶಿರಸಿದ್ಧೃತ್ವಾ (। ಯದೀಕ್ಷಸಿ .... ದಕ್ಷಿಣೆ ಪುನಂ) ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹಾಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ಗೋತ್ರಾಃ ಶರ್ಮಣಃ ವಸುರುದ್ರಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾಃ ಭಾರತೀರಮಣ .... ದೇವಾಂ ಸ್ವಾಗತಂ ಸುಸ್ವಾಗತಂ । ಇದಂ ಪಾದ್ಯಂ ಸುಪಾದ್ಯಂ । ಪವಿತ್ರಂ ಕರ್ಣೇ ನಿಧಾಯ । ಶನ್ನೋ...... ವಾತುನಃ ನಮೋ ...... ನಮಃ । ಶುಕ್ರಮಸಿ...... ರಶ್ಮಿಭಿಃ । ಪಿತೃಪಾದೋದಕಂ ಶಿರಸಿ ಧೃತ್ವಾ । ಯದೀಕ್ಷಸಿ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾವಗಾಹನಂ । ವಿಪ್ರಪಾದವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಿ ತೋಯಂ ಶಿರಸಿ ಧಾರಯ । ಮಂತ್ರಮಧ್ಯೇ ಕ್ರಿಯಾ ಮಧ್ಯೇ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ಮರಣ ಪೂರ್ವಕಂ । ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಕರ್ಮ ತತ್ಕರ್ಮ ಸಫಲಂ ಕುರು । ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾನೀ ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಸಾಗರೇ ಸಾಗರೇ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಿ ಪದೇ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇ । ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಕರ್ತೃ ವಹ್ನಿಶು ದೇಶೇಕಾಲೇ ಚ ಮನ್ವಾನಃ ಚಕ್ರಸ್ತೇ ಕರ್ಮನಿರ್ಮಲಂ । ಕತ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ ವಿಸೃಜ್ಯ । ಸ್ವಯಂ ಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ । (ಕರ್ತುರಾಚಮನಂ ಪೂರ್ವಂ ಭೋಕ್ತ್ರ ರಾಚಮನಂ ಪರಂ) ಆಚಮ್ಯ । ಅನ್ಯ ಪವಿತ್ರಂ ದೃತ್ವಾ । ಪುರೂರವಾದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ (ದಕ್ಷಸ್ಯ ದುಹಿತಾ ಸಾಧ್ವೀ ವಿಶ್ವಾ ನಾಮ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ । ತಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರಾಃ ಮಹಾವೀರಾಃ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತ್ರಯೋದಶ । ಇಷ್ಟಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ದಕ್ಷಕ್ರತಂ ಸಂಕೀರ್ತೌ ವೈಶ್ವದೇವತಾ ನಾಂದೀಮುಖೇ ಸತ್ಯವಸೌ । ಸಾಹಿಂಡೇ ಕಾಲ ಕಾಮುಕೌ । ಪುರೂರವಾ ದ್ರವಚೇತೌ ಪಾರ್ವಣೆ ಸಮುದಾವೃತೌ । ಹೇಮ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಧನು ಶುಚೀ । ತೀರ್ಥೇ ದುರ್ವಿಲೋಚನೌ । ಏಕೋದಿಷ್ಟೇ ರುದ್ರ ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತ್ರಯೋದಶಾಃ) ಪ್ರಾಙ್ಮುಕಾಃ ಪಿತರ ಉದಮ್ಮುಕಾಃ । ಅತ್ರ ಉಪವಿಶಂತು ಭವಂತಃ । ಉಪವಿಶಾನುಃ । ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ । ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಿಥೌ । ಪ್ರಾ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪ್ರಕಾಂತಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೆ । ತಿಲೋದಕಂ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ ಸವ್ಯೇನ ಕುರುಷ್ವ । ಪ್ರಾ । ಅಪಹತಾ ಅಸುರಾ ರಕ್ಷಾಗ್‌ಂ ಪಿಶಾಚಾಃ ಯೇ ಕ್ಷಯಂತಿ ಪೃಥಿವೀ ಮನು । ಅನ್ಯತ್ರೇತೋ ಗಚ್ಛಂತು ಯತ್ರೈಷಾಂ ಗತಂ ಮನಃ । ಉದೀರತಾಮವರ ಉತ್ಪರಾಸ

ಉನ್ಮೃಧ್ಯಮಾಃ ಪಿತರ ಸ್ಸೋೀಮ್ಯಾಸಃ । ಅಸುಂ ಯ ಈ ಯು ರವ್ಯಕಾ ಋತಜ್ಞಾಸ್ತೇನೋೀವಂತು ಪಿತರೋೀಹವೇಷು । ಇತಿ । ಉದ್ಧೃತ್ಯ ತಿಲಾಂ ವಿಕಿರೇತ್ (ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕು) । ಸವ್ಯೇನ । ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ಗಯಾಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಧ್ಯಾತ್ವಾದೇವಂ ಜನಾರ್ದನಂ (ಗದಾದರಂ) । ವಸ್ವಾದೀಂಶ್ಚ ಪಿತ್ರೃನ್ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ತತಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪ್ರವರ್ತಯೇ । ಸವ್ಯೇನ ಹವ್ಯೇಷು ಪ್ರವರ್ತಯೇ ಪ್ರವರ್ತಯ । ಮಯಾ ಸಂಪಾದಿತ್ವಾಂ ಪದಾರ್ಥಃ ದೇ ಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ಶ್ರಾದ್ಧಯೋೀಗ್ಯತಾಸ್ವಿತಿ ಭವಂತೋೀ ಬ್ರುವಂತ ಇತಿ ವದೇತ್ । ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಯೋೀಗ್ಯಭವಂತು । ಇತಿ ಪ್ರತಿವಚನಂ । ಪುರೂರವಾದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾನಾಂ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಇದಮಿದಮಾಸನಂ । ಸುಖಾಸನಂ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಣೆ ಕೆಳಗೆ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಿ ದರ್ಬೆ ಹಾಕುವುದು) ಆಸ್ಯತಾಂ । ಧರ್ಮೋಸಿ ವಿಶಿರಾಜಾಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ಆಪಃ ದತ್ವಾ । ವಿಶ್ವೇದೇವೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷಣಃ ಕ್ರೀಯತಾಂ । ಓಂ ತಥಾ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತು ಭವಂತಃ ಪ್ರಾಪ್ನುವಾಮಃ । ತತಃ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ದರ್ಭೇಷು ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾತ್ರೇ ಅಸಾದ್ಯ । ಉಪರಿ ದರ್ಭೌನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ । ಉದ್ಧೃತ್ಯ । ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ । ಯವಾನ್ ವಿಕೀರ್ಯ । ಉದಕಂ ಅಪೂರ್ಯ ಶನ್ನೋ ದೇವೀ ರಭೀಷ್ಟಯೇ ಆಪೋ ಭವಂತು ಪೀತಯೇ । ಶಂಯೋೀರಭಿ ಶ್ರವಂತುನಃ । ಯವೋಸಿ ಧಾನ್ಯ ರಾಜೋೀವಾ ವಾರುಣೋ ಮಧು ಸಂಯುತಃ । ನಿರ್ಣೋದ ಸ್ಸರ್ವ ಪಾಪಾನಾಂ ಪವಿತ್ರ ಮೃಷಿಭಿಃಸ್ಮೃತಂ । ಯವಾನ್ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ । ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾತ್ರಯೋಃ ಅಮೀ ಗಂಧಾಃ । ಸುಗಂಧಾಃ । ಇಮಾನಿ ಶ್ರೀತುಳಸೀದಳಾನಿ ದರ್ಭಾಪತ್ರ ಭೃಂಗರಾಜಪತ್ರ ಕುಶಾಗ್ರಾಣಿ । ಸ್ವಾಹಾ ನಮಮ ನಮಮ । ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯೋ ವೋ ಜುಷ್ಟಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ (ಯಜುರ್ವೇದ) । ದೇವಪಾತ್ರೇ ಸಂಪನ್ನೇ ಸುಸಂಪನ್ನೇ ಸ್ವಾಹಾರ್ಘ್ಯಾ ಸ್ವಾಹಾರ್ಘ್ಯಾಃ ಸ್ವಂತ್ವರ್ಘ್ಯಾಃ । ಪುರೂರವಾದ್ರ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾನ್ ವಿಶ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾನ್ ಭವತ್ಸು ಆವಾಹಯಿಷ್ಯೇ । ಆವಾಹಯ । ವಿಶ್ವೇದವಾಃ ಶ್ರುಣತೇ ಮಗ್ಂ ಹವಂ ಮೇ ಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷೇಯ ಉಪದ್ಯವಿಷ್ಠ । ಯೇ ಅಗ್ನಿ ಜಿಹ್ವಾ ಉತವಾಯ ಯ ಜತ್ರಾ ಆ ಸದ್ಯಾಸ್ಮಿನ್ಬರ್ಹಿಷಿ ಮಾದಯದ್ಧ್ವಂ । ಆಗಚ್ಛಂತು ಮಹಾಭಾಗಃ ವಿಶ್ವೇದೇವಃ ಮಹಾಬಲಾಃ ಯೇಅತ್ರ ವಿಹಿತಾ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಸಾವಧಾನಾ ಭವಂತು ತೇ । ಸಾವಧಾನಾಸ್ಮಃ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಸ್ತೇ ಕೂರ್ಚೇನಾಪಃ ಪ್ರದಾಯ । ಹಸ್ತೇ ಶುದ್ಧೋದಕಂ ದರ್ಭಾನ್ನಿನ್ನೀಯ । ಪುರೂರವ ಸಂಜ್ಞಕಾಃ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದನಿರುದ್ಧ ಇದಂ ವೋಅರ್ಘ್ಯಂ ।

ಸ್ವಾಹಾ ನಮಃ । ಅಸ್ತ್ವರ್ಘ್ಯಂ । ತತ ಶುದ್ಧೋದಕಂ । ಯಾದಿವ್ಯಾ ಆಪಃ ಪಯಸಾ ಸಂಬಭೂವುರ್ಯಾ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಉತ ಪಾರ್ಥಿವೀರ್ಯಾಃ । ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾ ಯಜ್ಞಿಯಾಸ್ತಾ ನ ಆಪಃ ಶಗ್ಂ ಸ್ಯೋನಾ (ಭವಂತು) ಸ್ಸುಹವಾ ಭವಂತು । ಆರ್ದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದನಿರುದ್ಧ ಇದಂ ವೋಅರ್ಘ್ಯಂ.। ಸ್ವಾಹಾ ನಮಃ । ಅಸ್ತ್ವರ್ಘ್ಯಂ ಯಾ ದಿವ್ಯಾ ..... ಭವಂತು ತತಃ ಶುದ್ಧೋದಕಂ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಪಾತ್ರಯೋಃ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸ್ಥಾನಮಸಿ । ತಾಭಿರದ್ಭಿಃ ಆಯುಷ್ಯ ಕಾಮೋ ಮುಖವುನಕ್ತಿ । ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಕಾಮೋಮುಖಮನಕ್ತಿ । ಅರ್ಚತ ಪ್ರಾರ್ಚತ ಪ್ರಿಯ ಮೇಧಾಸೋ ಅರ್ಚತ । ಅರ್ಚಂತು ಪುತ್ರಕಾ ಉತಪುರಂ ನ ದೃಷ್ಣ್ವರ್ಚತ । ಪುರೂರವಾದ್ರವ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಯಥಾ ಭಾಗಶಃ ಅಮೀ ವೋ ಗಂಧಾಃ ಸುಗಂಧಾಃ ಮಾಲ್ಯಾರ್ಥೇ ಶ್ರೀತುಳಸೀ ಪ್ರಸಾದಃ ಅನುಲೇಪನಾರ್ಥೇ ಗೋಪೀಚಂದನಂ । ಧಾರಣಾರ್ಥೇ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ । ಆಚ್ಛಾದನಾರ್ಥೇ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ । ಯುವಾಸುವಾಸಃ ಪರಿವೀತ ಆಗಾತ್ಸ ಉಶ್ರೇಯಾನ್ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನಃ । ತಂಧೀರಾಸಃ ಕವಯ ಉನ್ನಯಂತಿ ಸ್ವಾಧಿಯೋ ಮನಸಾ ದೇವಯಂತಃ । ಅಂತಃಪ್ರಾವರಣಾರ್ಥೇ ಬಹಿಃ ಪ್ರಾವರಣಾರ್ಥೇ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ । ಸದಕ್ಷಿಣಾಕಂ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಮ ನಮಮ । ಆಭರಣಾರ್ಥೇ ಅಂಗುಲ್ಯಾಭವಣಂ । ಸೂರ್ಯ ಸ್ಥಿತಂ ವೋ ಜ್ಯೋತಿಃ । ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೇನ ಸುಜ್ಯೋತಿಃ ಉದ್ದೀಪ್ಯಸ್ವ ಜಾತವೇದೋ ಪ ಘನ್ನಿಋತಿಂ ಮಮ । ಪಶೂಗ್ಂಶ್ಚ ಮಹ್ಯಮಾವಹ ಜೀವನಂ ಚ ದಿಶೋದಶ । ಉದಕೇನ್ಯೈವ ಸಂಕಲ್ಪಿತೋಯಂ ವೋ ಧಪಃ ಸುಧೂಪಃ । ಮನೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ಕಿಂಚಿದ್ದಿರಣ್ಯಂ । ಪವಿತ್ರಾ ಇಮೇ ಕುಶಾಃ । ಸಂತು ಕುಶಾಃ । ಅರ್ಚನ ವಿಧೇಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಧಿಹಿಯಂ ಮಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಏತಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೇ ಸರ್ವೇ ಸಂಪೂರ್ಣರ್ಚನಮಸ್ತು ॥

ಯುಷ್ಮದನುಜ್ಞಯಾ । ಪ್ರಾ । ಪಿತ್ರಾದಿ ಅಂತರ್ಗತ ಭಾರತಿರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವಾನಾಂ ಅರ್ಚನಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನಾಂ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ ..... ಶರ್ಮಣಾಂ ..... ವಸು ರುದ್ರ - ಆದಿತ್ಯಾನಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾನಾಂ ಇದಮಿದಮಾಸನಂ । ಸುಖಾಸನಂ । (ಎಳ್ಳು ದರ್ಭೆ ಮಣೆ ಕೆಳಗೆ ಎಡಗಡೆ ಹಾಕುವುದು) ಅಸ್ಯತಾಂ ಧರ್ಮೋಸಿ ವಿಶರಾಜಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ಹಸ್ತೋದಕಂ ದತ್ವಾ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಕ್ಷಣ ಕ್ರೀಯತಾಂ ।

ಓಂ ತಥಾ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತು ಭವಂತು । ಪ್ರಾಪ್ನುವಾಮ । ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾತ್ರಾಣ್ಯಾಸಾದ್ಯ । ತ್ರಯಿತರೋ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ರೇಷು ದರ್ಭೇಷು ದಕ್ಷಿಣಾಪವರ್ಗತಯಾ । ಉಪರಿ ದರ್ಭಾನಾಸ್ಥೀರ್ಯ । ಸ । ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ । ಉದ್ರುತ್ಯ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ - ತಿಲಾನ್ ವಿಕೀರ್ಯ ಉದಕಮಾಪೂರ್ಯ ॥ ಶನ್ನೋದೇವಿ .... ಅಭಿಸ್ರವಂತುನಃ । ತಿಲೋಸಿಸೋಮದೇವತ್ಯೋ ಗೋಸವೇ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತಃ । ಪ್ರತ್ನವದ್ಭಿಃ ಪ್ರತ್ನವಸ್ವಧಯೇಹಿ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತರಂ ..... ಗೋತ್ರಂ ..... ಶರ್ಮಣಾಂ .... ವಸು ರೂಪಂ ..... ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಪ್ರೀಣಯಾಹಿನಃ ಸ್ವಧಾನಮಃ ॥ ಪಿತಾಮಹಃ .... ಗೋತ್ರಂ .... ಶರ್ಮಾಣಂ .... ರುದ್ರಹಂಸಂ ..... ಸ್ವಧಾನಮಃ । ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ ...... ಗೋತ್ರಂ ..... ಶರ್ಮಾಣಂ ..... ಸ್ವಧಾನಮಃ ...... ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೇಷ್ವಾಮೀ (ಸ್ವಯಂ) ಗಂಧಃ । ಇಮಾನಿ ಶ್ರೀತುಳಸೀದಳ, ದರ್ಭಪತ್ರ ಭೃಂಗರಾಜಪತ್ರ, ಕುಶಾಗ್ರಾಣಿ ಸ್ವಧಾ ನಮಮ ನಮಮ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರೇತಿ ಜುಷ್ಟಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ । ಪಿತಾಮಹಾಯತೇ .... ಜುಷ್ಟಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ । ಪ್ರಪಿತಾಮಹಯತೇ ಜುಷ್ಟಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ । ವಃ ಪಾತ್ರಾಣಿ ಸಂಪನ್ನಾನಿ । ಸ್ವಧಾರ್ಘ್ಯಾ ಸ್ವಧಾರ್ಘ್ಯಾ ಸ್ವದಾರ್ಘ್ಯಾ ಸಂತ್ವರ್ಘ್ಯಾಃ । ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹಾಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನ್ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾನ್ ತದಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವಾನ್ ಭವತ್ಸು ಆವಾಹಯಿಷ್ಯೇ । ಆವಾಹಯು । ಉಶಂತಸ್ತ್ವಾಹರಾವುಹೆ । ಉಶಂತಸ್ಸಮೀಧೀಮಹಿ । ಉಶನ್ನು ಶತ ಆವಹ । ಪಿತೃನ್ ಹವಿಷೇ ಅತ್ತವೇ । ಆಯಾಂತುನಃ ಪಿತರಸ್ಸೋಮ್ಯಾಸೋಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತಾಃ ಪಥಿಭಿರ್ದೇವಯಾನೈಃ । ಅಸ್ಮಿನ್ ಯಜ್ಞೇಸ್ವಧಾಯಾಮದಂ ತ್ವಧಿ ಬ್ರುವಂತು ತೇ ಅವಿಂ ತ್ವಸ್ಮಾನ್ । ಇತ್ಯಾವಾಹ್ಯ । ಸಾವಧಾನಾ ಭವಂತು ತೇ । ಸಾವಧಾನಾಃಸ್ಮಃ । ಹಸ್ತೋದಕಂ ಯಜುರ್ವೇದ ಗೃಹೀತ್ವಾ ... ದತ್ವಾ । ನೋದ್ದರೇತ್ಪ್ರಥಮಂ ಪಾತ್ರಂ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತಃ ..... ಗೋತ್ರ .... ಶರ್ಮನ್ ... ವಸುರೂಪ ... ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಇದಂತೇ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸ್ವಧಾ । ಅಸ್ತ್ವರ್ಘ್ಯಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ । ತತಶುದ್ಧೋದಕಂ । ಯಾದಿವ್ಯಾ ಆಪಃ .... ಭವಂತು (ಪುಟ 31) ಪಿತಾಮಹಃ .... ಗೋತ್ರ - ಶರ್ಮನ್ - ರುದ್ರರೂಪ - ಸಂಕರುಷಣ - ಇದಂತೇ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸ್ವದಾ । ಅಸ್ತ್ವರ್ಘ್ಯಂ - ಸ್ವಧಾನಮಃ । ತತ್ಶುದ್ಧೋದಕಂ । ಯಾ ದಿವ್ಯಾ ಆಪಃ .... ಭವಂತು । ಪ್ರಪಿತಾಮಹಿ - ಗೋತ್ರ - ಶರ್ಮನ್ - ಆದಿತ್ಯರೂಪ - ವಾಸುದೇವ .... ಇದಂ ತೇ ಅರ್ಘ್ಯಂ - ಸ್ವಧಾ । ಅಸ್ತ್ವರ್ಘ್ಯಂ - ಸ್ವಧಾನಮಃ । ತತಃಶುದ್ಧೋದಕಂ ಯಾದಿವ್ಯಾ ಆಪಃ .... ಭವಂತು

। ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ಪಿತಾಮಹ ಪಿತೃ ಪಾತ್ರೇಭ್ಯಃ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸ್ವಸ್ವಸ್ಥಾನಮಸಿ । ತಾಭಿರದ್ಭಿಃ - ಪುತ್ರಕಾಮೋ ಆಯುಷ್ಯಕಾಮೋ ಮುಖಮನಕ್ತಿ । ಅರ್ಚತ ಪ್ರಾರ್ಚತ..... ಅವಿವ್ರೋ ಗಂಧಾಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾರ್ಚನಮಸ್ತು । (ಪುಟ 32-33)

। ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು । ತರ್ಪಣಾಂಗ ನಾಮ ತ್ರಯಮಂತ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ । ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।

॥ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ॥

8. ದರ್ಶಸಂಕಲ್ಪ – ತರ್ಪಣಂ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ॥ ಪ್ರಾ ॥ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶ ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿ ದ್ವಾದಶ ಪಿತೃಣಾಂ ದರ್ಶಪ್ರಯುಕ್ತ ತಿಲತರ್ಪಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತರಂ	ಗೋತ್ರಂ	ಶರ್ಮಾಣಂ	ವಸು-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
"ಪಿತಾಮಹಂ	"	"	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
"ಪ್ರಪಿತಾಮಂ	"	"	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ
"ಮಾತರಂ	"	"	ವಸು - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
"ಪಿತಾಮಹಿ	"	"	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
"ಪ್ರಪಿತಾಮಹಿ	"	"	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ
"ಮಾತಾಮಹಂ	"	"	ವಸು - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
"ಮಾತೃಪಿತಾಮಹಂ	"	"	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
" ಮಾತೃಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ	"	"	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ
" ಮಾತಾಮಹೀ	"	"	ವಸು - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
"ಮಾತೃಪಿತಾಮಹಿಂ	"	"	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
"ಮಾತೃಪ್ರಪಿತಾಮಹಿ	"	"	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ

ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ..... ಅನೇನ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶಪಿತುಃ ದರ್ಶ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸದ್ಯತಿಲತರ್ಪಣೇನ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು । ತರ್ಪಣಾಂಗ ನಾಮತ್ರಯಮಂತ್ರಜಪಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ! ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ । ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।

9. ಸಂಕಲ್ಪ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ॥ ಪ್ರಾ ॥ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ದರ್ಶ ಶ್ರಾದ್ಧಾಂಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । ತದಂಗತ್ವೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಗಂಧಾಸಕಲಾರಾಧನ್ಯೈಃ ಸ್ವರ್ಚಿತಮಸ್ತು । ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೋಜನಪಾತ್ರಾಣಾ ಸಾದ್ಯ - ಅಭಿಪಾ ರ್ಯ -(ಬಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ) ಸಪ್ತವ್ಯಾಧಾ ದಶಾರ್ಣೇಷು ಮೃಗಾಃ ಕಾಲಂಜರೇ ಗಿತೌ ಚಕ್ರವಾಕಾಃ ಶರದ್ವೀಪೇ ಹಂಸಾಃ ಸರಿಸಿಮಾನಸೇ । ಯೇ ಸ್ಮಿನ್‌ಜಾತಾಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ವೇದಪಾರಗಾಃ ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಯೂಯಂ ತೇಭ್ಯೋಽವಸೀದಥ । ಅಮೂರ್ತಾನಾಂ ಚಮೂರ್ತಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ದೀಪ್ತತೇಜಸಾಂ । ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಸದಾ ತೇಷಾಂ ಧ್ಯಾಯಿನಾಂ ಯೋಗಚಕ್ಷುಷಾಂ । ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಂಚಭಿರೇವ ಚ । ಹೂಯತೇ ಚ ಪುನಃ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸಮೇ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸೀದತು ।

ಅಪಸವ್ಯ :- ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಹುತಂ । ಬಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸ ಮಾಧಿನಾ । ಯೇಷಾಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಉದ್ದಿಷ್ಟಾಸ್ತೇ ಕ್ಷಾಮಕ್ಷಯ್ಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ತೇಷಾಂ ಅಕ್ಷಯ್ಯಾತೃಪ್ತಿರಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ । ಓಂ .... ಓಂ ... ದೇಶ ಕಾಲ ಪಾತ್ರ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಕರ್ತೃ ಭೋಕ್ತೃ ದ್ರವ್ಯೈಃ ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಮಚ್ಛಿದ್ರಮಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ

5. ಮಂಡಲಾರ್ಚನಂ

ಮಂಡಲಂ ಪಿತೃಪೂರ್ವಕಂ ಪಿತೃಸ್ಥಾನೇ ಅಪಸವ್ಯೇನ ವರ್ತುಳಾಕಾರ ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ (ಸವ್ಯ) ವಿಶ್ವೇದೇವಸ್ಥಾನೇ ಚತುರರ್ಸಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೋಜನ ಪಾರ್ಣಾನ್ಯಾಸ್ತೀರ್ಯ (ಸವ್ಯ) ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ । ಏವಂ ಗುಣವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಿಥೌ । ಪ್ರಾ । ಅಸ್ಮಿತ್ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಅನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರಾರ್ಥಮಗ್ನೌಕರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ತಿಲೋದಕಂ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ದ್ರೋಣೇ ಅನ್ನಮಾದಾಯ ; ಅಪರಸ್ಮಿನ್ ದ್ರೋಣೇ ಘೃತಂ ಆದಾಯ । ಪಾರ್ವಣಪಾತ್ರೇ ನಿಧಾಯ । ಪಾತ್ರಂ ಅಭಿಘಾರ್ಯ । ಅನ್ನಂ ಪಾತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ । ಅನ್ನಂ ದರ್ಭ ಪಂಚಕೇನ ಚತುರ್ಧಾ ವಿಭಜ್ಯ । ಭಾಗಚತುಷ್ಟಯಂ ಅಭಿಘಾರ್ಯ । ಈಶಾನ್ಯಂ ಜುಹುಯಾದಗ್ನೌವಾಯುವ್ಯಂ ಪಿತೃಪಾತ್ರಕೇ । ನೈಋತ್ಯಂ ಪಿಂಡದಾನೇ ಚ ಆಗ್ನೇಯಂ ವಿಕಿರೇ ತಥಾ । ಮೇಕ್ಷಣೇನ (ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ) ಪವಿತ್ರೇಣ ಸಹಿತ ಗೃಹಿತಾ । ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗಂ ಆದಾಯ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀಸಾ ಕಿಂಚಿದನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ (ಸವ್ಯೇನ) ಅಗ್ನಿಸಮೀಪೇಗಶ್ವಾ ಸೋಮಾಯ ಪಿತೃಮತೇ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ । ಸೋಮಾಯ ನಮಮ । ಪುನಃ । ಪ್ರಾ । ಶೇಷಮನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ (ಸವ್ಯೇನ) ಅಗ್ನಯೇ ಕವ್ಯವಾಹನಾಯ ಸ್ವಧಾನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಕವ್ಯವಾಹಯದಂ ನಮಮ । ತೂಷ್ಣೀಂ ಕೂರ್ಚೇನ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪರಿಷಿಚ್ಯ । ಅಸ ಉಪಸ್ಪೃಷ್ಯ । ಮೇಕ್ಷಣ ಮಗ್ನೌ ಪ್ರಹರತಿ । ಸಸ್ವಸ್ತಿ । ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಮೇಧಾಂ ಯಶಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಶ್ರೀಯಂ ಬಲಂ ಆಯುಷ್ಯಂ ತೇಜ ಆರೋಗ್ಯಂ ದೇಹಿಮೇ ಹವ್ಯವಾಹನೋನ್ನಮ ಇತಿ । ಚತುಸ್ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಂ ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಅಭಿವಾದಯೇ ॥ ಪ್ರಾ ॥ ಪಿತೃಸ್ಥಾನೇ ಹಸ್ತೋದಕಂ ದತ್ವಾ ಪಿತೃಪಾತ್ರಂ ಅಭಿಘಾರ್ಯ । ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗಮನ್ನಮಾದಾಯ । ಪ್ರಾ । ಪಿತೃಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವದೇಯಂ ಸ್ವಧೇಯಂ ಸ್ವಧೇಯಂ ಅಸ್ತು ಸ್ವಧಾ ಇತಿ ತ್ರಿವಾರಂ ದದ್ಯಾತ್ । ಪುನರಭಿಘಾರ್ಯ । ಅಸ್ತು ಸ್ವಧೇತಿ ಪ್ರತ್ಯಾ ಶ್ರಾವಯತಿ । ಸ್ವಧಾನಮಃ ಇತಿ ವಷಟ್ ಕರೋತಿ । ಸ್ವಧಾ ಕಾರೋಹಿ ಪಿತೃಣಾಂ । ಸವ್ಯೇನ ವಿಶ್ವೇ ದೇವ ಪಾತ್ರಂ ಅಭಿಘಾರ್ಯ । ಅನ್ನಂ ಚ ಪಾಯಸಂ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ಘೃತು ಚವ್ಯಂಜನಾದಿಕಂ । ಸೂಪಮಂತೇ ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ (ಸಕಲಂ ದೇಯಂ) ವಿನಾಜ್ಯಂ ದೈವಪೂರ್ವಕಂ । ಅನ್ನ ಶುದ್ಧ್ಯಾರ್ಥಂ ಆಘ್ರಾಣದೋಷ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಅನ್ನಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರಪಠನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಓಂ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮೋ ಅಸ್ತ್ವಗ್ನಯೇ ನಮಃ ಪೃಥಿವ್ಯೈ ನಮಃ ಓಷಧಿಭ್ಯಃ

। ನಮೋ ವಾಚೇ ನಮೋ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ ನಮೋ ವಿಷ್ಣವೇ ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ । ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥ ಸಹವ್ಯೈದೇವಾನಾಂ ಚಾಸುರಾಣಾಂ ಚ ಯಜ್ಞೋ ಪ್ರಿತತುಮಸ್ತುಂ ವಯಗ್ಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಲೋಕ ಮೇಷ್ಯಾಮೋ ವಯ ಮೇಷ್ಯಾಮ ಇತಿ ತೇ ಸುರಾಃ ಸನ್ನಹ್ಯ ಸಹಸೈವಾಚರನ್ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಣ ತಪಸೈವ ದೇವಾಸ್ತೇ ಸುರಾ ಅಮುಹ್ಯಗ್ಂ ಸ್ತೇನ ಪ್ರಾಜಾನ್ ಗ್ಂ ಸ್ತೇ ಪರಾಭವನ್ ತೇನ ಸ್ವರ್ಗಂ ಲೋಕಮಾಯನ್ನ ಪ್ರಸೃತೇನ ವೈ ಯಜ್ಞೇನ ದೇವಾಸ್ಸರ್ಗಂ ಲೋಕಮಾಯನ್ನ ಪ್ರಸೃತೇ ನಾಸುರಾನ್ ಪರಾಭಾವಯನ್ ಪ್ರಸೃತೋ ಹವ್ಯೈ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಿನೋ ಯಜ್ಞೋ ಪ್ರಸೃತೋನುಪನೀತಿನೋ ಯತ್ಕಿಂ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ್ಯಧೀತೇ ಯಜತ ಏವ ತತ್ತಾಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞೋಪವೀತ್ಯೇ ವಾಧೀಯಿಂತ ಯಂ ಜಯೇದ್ಯಜೇತ ವಾ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಪಸೃತ್ಯಾ ಅಜಿನಂ ವಾಸೋ ವಾ ದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೀಯ ದಕ್ಷಿಣಂ ಬಾಹುಮುದ್ಧರತೇವ ಧಕ್ತೇ ಸವ್ಯಮಿತಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಮೇತದೇವ ವಿಪರೀತಂ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಗ್ಂ ಸುವೀತಂ ಮಾನುಷಂ ॥ 1 ॥ ರಕ್ಷಾಗ್ಂ ಸಿ ಹವುಪುರೋನುವಾಕೇ ತಪೋಗ್ರ ಮತಿಷ್ಟಂಕ ತಾನ್ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವರೇಣೋಪಾಮಂತ್ರಯತ ತಾನಿ ವರನು ವೃಣೀತಾದಿತ್ಯೋನೋ ಯೋದ್ಧಾ ಇತಿ ತಾನ್ ಪ್ರಜಾಪತಿರಬ್ರವೀದ್ಯೋ ಧಯದ್ವಮಿತಿ ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಟಂತಗ್ಂ ಹವಾ ತಾನಿ ರಕ್ಷಾಗ್ಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯ ಯೋಧಯಂತಿ ಯುವದಸ್ತ ಮನ್ವ ಗಾತ್ತಾನಿ ಹವಾ ಏತಾನಿ ರಕ್ಷಾಗ್ಂ ಸಿ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಭಿಮಂತ್ರಿತೇನಾಂಭಸಾ ಶಾಮ್ಯಂತಿ ತದುರುವಾ ಏತೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖಾಃ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಭಿ-ಮಂತ್ರಿತೇನಾಂಭಸಾ ಶಾಮ್ಯಂತಿದು ತದುಶುವಾ ಏತೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖಾಃ ಸಂಧ್ಯಾಯಂ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಭಿಮಂತ್ರಿತಾ ಆಪಊರ್ಧ್ವಂ ವಿಕ್ಷಿಸಂತಿ ತಾ ಏತಾ ಆಪೋ ವಜ್ರೀಭೂತ್ವಾತಾನಿ ರಕ್ಷಾಗ್ಂ ಸಿ ಮಂದೇಹಾರುಣಪಿ ದ್ವೀಪೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪಂತಿ ಯತ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರಕ್ರಮುತಿ ತೇನ ಪಾಪ್ಮಾನ ಮವಧೂನ್ವಂತ್ಯುದ್ಯಂತಮಸ್ತಂ ಯಂತಮಾದಿಶ್ಯಮಭಿಧ್ಯಾಯನ್ ಕುರ್ವನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಕಲಂ ಭದ್ರಮಶ್ನುತೇಸಾವಾದಿತ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಬ್ರಹ್ಮೈವಸನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಯೇತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತೀಃ । ಹರಿಃ ಓಂ । ದೇವತಾಭ್ಯಂ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ವ ನಮಃ ಸ್ವದಾಯ್ಯೈ ಸ್ವಾಹಾಯ್ಯೈ ನಿತ್ಯಮೇವ ನಮೋ ನಮಃ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ । ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ - ಸತ್ಯಂತ್ವರ್ತೇನ ಪರಿಷಿಂಚಾಮಿ । ಹಸ್ತೋದಕಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ದತ್ವಾ - ಪಾತ್ರಂ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಭೋಜನಪಾತ್ರಂ ಪರಿಷಿಚ್ಯ । (ಓಂ ಪೃಥಿವೀತೇ ಪಾತ್ರಂ ದ್ವಾರಪಿಧಾನಂ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾ ಮುಖೇ ಅಮೃತಂ ಜುಹೋಮಿ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋರ್ಜುಹೋಮ್ಯ ಕ್ಷಿತಮಸಿಮಾಮೇ ಕ್ಷೇಷ್ಠಾ ಅಮಂತ್ರಾಮುಷ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ॥ ಇದಂ ವಿಷ್ಣು ರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ ತ್ರೇಧಾನಿದಧೇಪದಂ । ಸಮೂಢಮಸ್ಯಪಾಗ್ಂ ಸುರೇ) ॥ ಸ್ವಾಹಾ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋ ಹವ್ಯಂ ರಕ್ಷಸ್ವ । ಪುರೂರವಾರ್ದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಿಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಏತದ್ವೋ ಹವ್ಯಂ ಸಪರಿಕರಂ । ಅಸ್ತು ಸಪರಿಕರಂ ರೂಪೋತ್ತರ ದೇವತಾ ಇದಂ ಹವ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ವಾಹವನೀಯಾರ್ಥೇ ದತ್ತಂ ದಾಸ್ಯಮಾನಂ ಚ ಆತುಷ್ಮೇಸ್ತತ್ಸರ್ವಂ ಇಯಂ ಭೂಮಿರ್ಗಯಾ । ಭೋಕ್ತಾ ಗದಾಧರಃ । ಅನ್ನಮಮೃತಂ ಸುವರ್ಣಮಯಪಾತ್ರೇ ಸ್ಥಿತಮನ್ನಂ ಅಕ್ಷಯ ವಟಚ್ಛಾಯೇಯಂ ಪುರೂರವಾರ್ದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕೇಭ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವಭ್ಯೋ ಇದಮಿದಮನ್ನಂ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪಂ ಅಕ್ಷಯ ತುಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಯಥಾಭಾಗಂ ಸ್ವಾಹಾ ಹವ್ಯಂ ಇದಂ ನಮಮ ನಮಮ । ಗಯಾಯಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪಾದಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಪಾದೇಷು ದತ್ತಮಸ್ತು । ಇತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಗಯಾಯಂ ದತ್ತಮಸ್ತು । ಗಯಾ ಗದಾಧರಃ ಪ್ರೀತೋ ಭವತು । ಯೇ ದೇವಾ ದಿವ್ಯೇಕಾದಶಸ್ಥ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಮಧ್ಯೇಕಾದಶಸ್ತ । ಅಪ್ಸುಕ್ಷಿತೋ ಮಹಿ ನೈಕಾದಶಸ್ಥ ತೇ ದೇವಾಯಜ್ಞಮಿಮಂ ಜುಷದ್ವಂ । ಆಗಚ್ಛಂತು ಮಹಾಭಾಗಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಮಹಾಬಲಾಃ । ಯೇ ಅತ್ರ ವಿಹಿತಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಸಾವಧಾನಾಃ ಭವಂತು ತೇ । ವಿಶ್ವೇದೇವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ತುಷ್ಟಾ ವರದಾಭವಂತು ॥ ಪ್ರಾ ॥ ಅನ್ನಂ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಸಪಾತ್ರಂ ತೂಷ್ಣೀ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪರಿಷಿಚ್ಯ । ಹಸ್ತೋದಕಂ ಗೃಹೀತಾ ದತ್ವಾ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಹಸ್ತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ (ಓಂ ಪೃತಿವೀತೇಪಾತ್ರಂ ...... ಸುರೇ) । ಸ್ವದಾ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋಃ ಕವ್ಯಂ ರಕ್ಷಸ್ವ ॥ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹಾ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ಗೋತ್ರಾಃ ಶರ್ಮಣಃ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾಃ ಏತದ್ವೋಕವ್ಯಂ ಸಪರಿಕರಂ ಚ ಅತ್ರರೂಪೋತ್ತರ ದೇವತಾಃ ಕವ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಹವನೀಯಾರ್ಥೇ ದತ್ತಂ ದಾಸ್ಯಮಾನಂ ಚಾತೃಪ್ತೇಮಿಯಂ ಭೂಮಿರ್ಗಯಾ ಭೋಕ್ತಾ ಗದಾಧರೋ ಅನ್ನಮಮೃತಂ ರಜತಮಯ ಪಾತ್ರೇ ಸ್ಥಿತಮನ್ನಂ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪಂ ಅಕ್ಷಯಾವಟಚ್ಛಾಯೇಯಂ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೇಭ್ಯಃ - ಗೋತ್ರೇಭ್ಯಃ - ಶರ್ಮಭ್ಯಃ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪೇಭ್ಯಃ ಇದಮಿದಮನ್ನಂ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪಂ ಅಕ್ಷಯ ತುಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಯಥಾಭಾಗಂ ಸ್ವಧಾ ಕವ್ಯಂ ನಮಮ ನಮಮ ॥ ಗಯಾಯಾಂ ವಿಷ್ಣುಪಾದಾದೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾದೇಷು ದತ್ತಮಸ್ಥಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಗಯಾಯಾಂ ದತ್ತಮಸ್ತು । ಗಯಾಗಧಾದರಃ

ಪ್ರಿಯತಾಮಿತಿ ಭವತು । ಯೇ ಚೇಹ ಪಿತರೋ ಯೇ ಚನೇಹ ಯಾಗ್ಂ ಶ್ಚ ವಿದ್ಮ ಯಾಗ್ಂ ಉಪಚನಪ್ರವಿದ್ಮ । ತ್ವಗ್ಂ ಹಿ ವೇತ್ಥ ಯತಿ ತೇ ಜಾತವೇದಃ ಸದಾಭಿರ್ಯಜ್ಞಗ್ಂ ಸುಕೃತಂ ಜುಷಸ್ವ । ಜುಷಾವಹಿ ॥ ಸಪ್ತವ್ಯಾಧಾ ದಶಾರ್ಣೇಷು ಮೃಗಾಃ ಕಾಲಂಜರೇ ಗಿತಿಂ । ಚಕ್ರವಾಕಾಃ ಶರದ್ವೀಪೇ ಹಂಸಾಃ ಸರಸಿಮಾನಸೇ ॥ ಯೇಸ್ಮಾನ್ ಜಾತಾಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ವೇದಪಾರಗಾಃ । ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಯೂಯಂ ತೇಭ್ಯೋವಸೀದಥ । ಅಮೂರ್ತಾನಾಂಚ ಮುರ್ತಾತ್ರಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ದೀಪ್ತತೇಜಸಾಂ । ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಸದಾತೇಷಾಂ ಧ್ಯಾಯಿನಾಂ ಯೋಗಚಕ್ಷುಷಾಂ । ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಂಚಭಿರೇವ ಚ । ಹೂಯ ತೇಚ ಪುನಃ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸಮೇ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸೀದತು । ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹವಿಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಹುತಂ । ಬ್ರಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಕರ್ಮ ಸಮಾಧಿನಾ ॥ ಯೇಷಾಮಂತರ್ಯಾಮಿಣ ಉದ್ದಿಷ್ಟಾಸ್ತೇಷಾಮಕ್ಷಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ತೇಷಾಮಕ್ಷಯ್ಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತು (ಎಳ್ಳು ನೀರು ಬಿಡುವುದು) (ಸವ್ಯೇನ) ದೇಶ - ಕಾಲ - ಪಾತ್ರ - ಮಂತ್ರ - ತಂತ್ರ - ಕರ್ತೃ - ಭೋಕ್ತೃ ದ್ರವ್ಯೇಃ ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಮಚ್ಛಿದ್ರವಸ್ಥಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಮಚ್ಛಿದ್ರಮಸ್ತು (ಸವ್ಯೇನ) (ಅಕ್ಕಿನೀರು ಬಿಡುವುದು) (ಅಪಸವ್ಯೇನ) ಓಂ ಓಂ ವರ್ತಮಾನೇ ಕೃಷ್ಣಾ ಕಾವೇರ್ಯೋಃ ಮಧ್ಯದೇಶೇ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವ ಸನ್ನಿಧೌ ಹರಿಗುರುವೃಂದಾವನ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನ್ ಗೋತ್ರಾನ್ ಶರ್ಮಣಃ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾನ್ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾನ್ ಉದ್ದಿಶ್ಯ (ಸವ್ಯ) ಪುರೂರಮದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕ ವಿಶ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್ ತಾನುದ್ದಿಶ್ಯ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇನ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನಾಂ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ ಶರ್ಮಣಾಂ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪಾಣಾಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರುಷಣ ವಾಸುದೇವಾನಾಂ ಏತೇಷಾಂ ಸರ್ವಂ ಸಗುಣೀಭೂತ್ವಾ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೀಯ ತಿಲೋದಕ ಅನ್ನದಾನೇನೈವ ಅಕ್ಷಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ಥಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ತಿಲೋದಕ ಅನ್ನದಾನೇನ ಅಕ್ಷಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತು । ಏಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಮಹದ್ಭೂತಂ ಪೃಥಕ್ ಭೂತಾನ್ಯನೇಕಶಃ । ತ್ರಿನ್ಲೋಕಾನ್ವ್ಯಾಪ್ಯ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭುಂಕ್ತೇ ವಿಶ್ವಭುಗವ್ಯಯಃ । ಅನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೇನ ಭಗವಾನ್ ಭರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ದನ ವಾಸುದೇವಃ ಪ್ರಿಯತಾಂ

ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥ (ಅಕ್ಕಿ ನೀರು ಬಿಡುವುದು) ಮಧು ಗಾಯತ್ರ್ಯಾಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ - ಮಧುವಾತಾ ಋುಶಾಯತೇ ಮಧು ಕ್ಷರಂತಿ ಸಿಂಧವಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ನಃ ಸಂಶ್ವೋಷಧೀಃ । ಮಧುನಕ್ತ ಮುಶೋಷಸೋಮಧುಮತ್ಪಾರ್ಥಿವಗ್ಂ ರಜಃ । ಮಧು ದೌರಸ್ತುನಃ ಪಿತಾ ಮಧುಮಾನ್ನೋ ವನಸ್ಪತಿಃಮಧುಮಾಗ್ಂ ಅಸ್ತು ಸೂರ್ಯಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ಗಾವೋ ಭವಂತು ನಃ । ಮಧು ಮಧು । (ವಿಷ್ಣುಪಾದಪೂಜೆ) ಈಶಾನ ವಿಷ್ಣು ಕಮಲಾಸನ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ (ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ದಾತ್ರ ಶಿವ ಶಕ್ರ ಗುಹೇಂದು ಸೂರ್ಯ) ವಹ್ನಿತ್ರಯಾರ್ಕ ರಜನೀಶ ಗಣೇಶ್ವರಾಣಾಂ । ಕ್ರೌಂಚಾಮರೇಂದ್ರ ಕಲಶೋದ್ಭವಕಾಶ್ಯಪಾನಾಂ ಪಾದಾನ್ನಮಾಮಿ ಸತತಂ ಪಿತೃಮುಕ್ತಿಹೇತೂನ್ । ಪಂಚಕ್ರೋಶಂ ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ರೋಶಮೇಕಂ ಗಯಾಶಿರಃ । ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಸ್ಮರಿಷ್ಯಂತಿ ಪಿತೃಣಾಂ ದತ್ತ ಮಕ್ಷಯಂ । ಗಯಾಯೈ ನಮಃ । ಗದಾಧರಾಯ ನಮಃ । ಪಾಂಡುರಂಗಾಯ ನಮಃ । ಕಂಚೀವರದರಾಜಾಯ ನಮಃ । ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ । ಮಧ್ವಪತಯೇ ನಮಃ । ಗಯೇಯಂ । ಗಯೇಯಂ । ಗಯೇಯಂ । ಆದ್ಯಂ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತಮಿದಂ ವಿಮಾನಂ ರಂಗಸಂಜ್ಞಕಂ । ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಂವೇಂಕಟಾದ್ರಿಶ್ಚ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶ್ಚ ನೈಮಿಷಂ । ತ್ರೋತಾದ್ರಿಃ ಪುಷ್ಕರಂ ಚೈವ ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮಂ । ಅತೌಮೇ ಮೂರ್ತಯಸ್ಸಂತಿ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತಾ ಮಹೀತಲೇ । (ತದಂಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ತೀರ್ಥಂ ದತ್ವಾ) ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಾ ಗುರವಃ ಸಾಕ್ಷಾದಿಷ್ಟಂ ದೈವಂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಃ । ಆಚಾರ್ಯಾಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಸ್ಸಂತು ಮೇ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮನಿ । ಪುರೂರವಾರ್ದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತತ್ಸದಮೃತಂ ವೋಽಸ್ತು । ಅಪಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ತತ್ಸದ್ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಮಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು । ಯಥಾ ಸುಖಂ ಜುಷಧ್ವಂ । ಜುಷಾಮಹಿ । ಯದಸ್ವಸ್ಯ ಕ್ರವಿಷೋಮಕ್ಷಿಕಾಶ ಯದ್ವಾಸ್ವತಾ ಸ್ವಧಿತಾ ರಿಪ್ತಮಸ್ತಿ । ಯದ್ಧಸ್ತಯೋ ಸ್ಸವಿತುರ್ಯನ್ನಬೇಷು ಸರ್ವತಾ ತೇ ಅಪಿದೇವೇಷ್ವಸ್ತು । ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಮುಕ್ಷಿಕಾ ಭಾದ ನಿವೃತ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಬ್ರವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಇತಿ ಮಕ್ಷಿಕಾಬಂಧ ನಿವೃತ್ತಿರಸ್ತು । ಅಮೃತೋಪರಸ್ತಣಮಸಿ ಸ್ವಾಹಾ । ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಂ ಪ್ರಾಣೇ ನಿವಿಷ್ಟೋ ಅಮೃತಂ ಜುಹೋಮಿ । ಶಿವೋ ಮಾವಿಶಾಪ್ರದಾಹಾಯ । ಪ್ರಾಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಪ್ರಾಣಾತ್ಮನೇ ಅನಿರುದ್ಧಾಯೇ ದಂ ನಮಮ । ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಮಪಾನೇ ನಿವಿಷ್ಟೋಮೃತಂ ಜುಹೋಮಿ । ಶಿವೋ ಮಾವಿಶಾಪ್ರದಾಹಾಯಯೋ । ಅಪಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಅಪಾನಾತ್ಮನೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯೇ ದಂ ನಮಮ । ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಂ ವ್ಯಾನೇ ನಿವಿಷ್ಟೋಮೃತಂ ಜುಹೋಮಿ

। ಶಿವೋ ಮಾವಿಶಾಪ್ರದಾಹಾಯ । ವ್ಯಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ವ್ಯಾನಾತ್ಮನೇ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯೇದಂ ನಮಮ । ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಮುದಾನೇ ನಿವಿಷ್ಟೋಮೃತಂ ಜುಹೋಮಿ । ಶಿವೋ ಮಾವಿಶಾಪ್ರದಾಹಾಯ । ಉದಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಉದಾನಾತ್ಮನೇ ವಾಸುದೇವಾ ಯೇದಂ ನಮಮ । ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಗ್ಂ ಸಮಾನೇ ನಿವಿಷ್ಟೋಮೃತಂ ಜುಹೋಮಿ । ಶಿವೋ ಮಾವಿಶಾಪ್ರದಾಹಾಯ । ಸಮಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಸಮಾನಾತ್ಮನೇ ನಾರಾಯಣಾಯೋದಂ ನಮಮ । ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಇದಂ ನಮಮ । ಬ್ರಹ್ಮಣಿಮ ಆತ್ಮಾಮೃತತ್ವಾಯ ಯಥಾ ಸುಖಂ ಜುಷಧ್ವಂ । ಜುಷಾಮಹೇ । ಇತಿ ಭೋಕ್ತಾರಃ ಪ್ರತಿವದೇತ್ । ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಿಥೌ (ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿ) ಸ್ಮ ತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಕಾಲೇ ಶ್ರಾದ್ಧ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಅಭಿಶ್ರವಣಸೂಕ್ತ ಪಠನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹಕಾರಯಿಷ್ಯ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಭಾವೇ ಸ್ವಯಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । ತದಂಗ ಅನ್ನ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಆಘ್ರಾಣ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಅನ್ನ ಸೂಕ್ತ ಪಠನಂಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । (ಎಳ್ಳು ನೀರು ಬಿಡುವುದು).

***

6. ಅಭಿಶ್ರವಣ ಸೂಕ್ತ

(1) ಪುರುಷಸೂಕ್ತ (2) ಓಂ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ .... ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ । ಅಪೇಕ್ಷಿತಂ ಯಾಚಿತವ್ಯಂ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಚೈವಾನಪೇಕ್ಷಿತಂ । ಉಪವಿಶ್ಯ ಸುಖೇನೈವ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ಥಮಾನಸೈಃ । ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಮಯಾ ಸಂಪಾದಿತೇಷು ಭಗವನ್ನಿವೇದಿತ ಪದಾರ್ಥೇಷು ಮಧ್ಯೇಯ ದ್ರೋಚತೇ ತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಂ । ಯನ್ನರೋಚತೇ ತತ್ತ್ಯಾಜ್ಯಂ । ಸುಖೇನೈವ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ । ಸರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಸ್ತು । ಗಯಾಕೃತ ಶ್ರಾದ್ಧ ಫಲಮಸ್ತು । ಅಪಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ಮಯಾ ಸಂಪಾದಿತೇಷು ಭಗವನ್ನಿವೇದಿತ ಪದಾರ್ಥೇಷು ಮಧ್ಯೇ ಯದ್ರೋಚತೇ ತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಂ । ಯನ್ನರೋಚತೇ ತತ್ತ್ಯಾಜ್ಯಂ । ಸುಖೇನ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ । ಸರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಸ್ತು । ಗಯಾಕೃತ ಶ್ರಾದ್ಧ ಫಲಮಸ್ತು ।

***

7. ಪಿಂಡದಾನಂ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಿಥೌ - ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ - ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೀಯ ತಿಲೋದಕ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾನಿ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಕುರುಷ್ವ । ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೇ ಗೋಮಯೇನಾನುಲಿಪ್ಯ । (ಅಚ್ಛಿನತ್ರಿ) ಅಪಲುಪಸ್ಪುಷ್ಯ (ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಒರೆಸುವುದು) - ಅದ್ಭಿಃ ಅವೋಕ್ಷ್ಯ । ಅಪಹತ ಅಸುರಾ ರಕ್ಷಾಗ್ಂ ಸಿ ಪಿಶಾಚಾಃ ಯೇ ಕ್ಷಯಂತಿ ಪೃಥಿವೀ ಮನು ಅನ್ಯತ್ರೇತೋ ಗಚ್ಛಂತು ಯತ್ರೈಷಾಂ ಗತಂ ಮನಃ । ಉದೀರತಾ ಮವರ ಉಶ್ಪರಾಸ ಉನ್ಮಧ್ಯಮಾಃ ಪಿತರಸ್ಸೋಮ್ಯಾಸಃ । ಅಸುಂ ಯ ಈ ಯುರ ವೃಕಾ ಋತಜ್ಞಾಸ್ತೇ ನೋವಂತು ಪಿತರೋ ಹವೇಷು । ಇತಿ ಭೂಮಿಂ ಉಲ್ಲಿಖ್ಯ । ಅಪಲುಪಸುಶ್ಯ । ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ರೈಃದ ರ್ಭೈಃ ಅವಸ್ಥೀರ್ಯ ತದುಪರಿ ವಿಷ್ಣುಪಾದಂ ನಿಧಾಯ । ತದುಪರಿ ಶುಂಧಂತಾಂ ಪಿತರಃ ಶುಂಧಂತಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ । ಶುಂಧಂತಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ । ಏತತ್ ತಿಲೋದಕಂ । ಆಯಂತು ಪಿತರೋ ಮನೋಜವಸಃ । ಸಕೃದಾಚ್ಛಿನ್ನಂ ಬರ್ಹಿರೂರ್ಣಾ ದೃದಗ್ ಸ್ಸೋನಂ ಪಿತೃಭ್ಯಸ್ತ್ವಾಭರಾಮ್ಯಹಂ । ಅಸ್ಮಿನ್ ಸೀದಂತುಮೇ ಪಿತರ ಸ್ಸೋಮ್ಯಾಃ ಪಿತಾಮಹಾಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾ ಶ್ಚಾನುಗೈ ಸಹ । ದರ್ಭಾನ್ ಆಸ್ಥೀರ್ಯ । ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಪಿತರಃ । ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಪಿತಾಮಹಾಃ ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ । ಇತಿ ತಿಲೋದಕಂ ನಿನೀಯ । ಸವ್ಯ ಜಾನ್ವಾಚ್ಯ ಏತತ್ತೇ ಅಸ್ಮಿತ್ ಪಿತಾಃ - ಗೋತ್ರ - ಶರ್ಮನ್ ವಸುರೂಪ ಅನಿರುದ್ಧಯೇಚತ್ವಾ ಮತ್ರಾನು । ಅಸ್ಮಾತ್ ಪಿತ್ರೇ - ಗೋತ್ರಾಯ - ಶರ್ಮಣೇ - ವಸುರೂಪಾಯ ಯೆಚತ್ವಾಮತ್ರಾನುಗಚ್ಛಂತಿ ತೇಭ್ಯಶ್ಚಾಯಂ ಪಿಂಡಃ - ತಸ್ಮೈತೇ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ । ಗಯಾಯಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪಾದೇಷು ದತ್ತಮಸ್ತು । ಏತತ್ತೇ ಪಿತಾಮಹಃ - ಗೋತ್ರ - ಶರ್ಮನ್ - ರುದ್ರರೂಪ - ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಸಂಕರ್ಷಣ ಯೇ ಚತ್ವಾಮತ್ರಾನು ಪಿತಾಮಹಾಯ - ಗೋತ್ರಾಯ - ಶರ್ಮಣೇ ರುದ್ರರೂಪಾಯ ಯೇ ಚತ್ವಾಮತ್ರಾನುಗಚ್ಛಂತಿ ತೇಭ್ಯಶ್ಚಾಯಂ ಪಿಂಡಃ ತಸ್ಮೈತೇ ಸ್ವಧಾನಮಃ । ಗಯಾಯಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪಾದೇಷು ದತ್ತಮಸ್ತು । ಏತತ್ತೇ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ - ಗೋತ್ರ - ಶರ್ಮನ್ - ಆದಿತ್ಯರೂಪ - ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಯೇ ಚತ್ವಾಮತ್ರಾನು ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಯ

..... ಗೋತ್ರಾಯ - ಶರ್ಮಣೇ - ಆದಿತ್ಯರೂಪಾಯಯೇ ಚತ್ವಾಮತ್ರಾನುಗಚ್ಛಂತಿ ತೇಭ್ಯಶ್ಚಾಯಂ ಪಿಂಡಃ ತಸ್ಮೈತೇ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ । ಗಯಾಯಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪಾದೇಷು ದತ್ತಮಸ್ತು । ಗದಾಧರ ಪೀತೋ ಭವತು । ಯನ್ಮೇ ಮಾತಾ ಪ್ರದುಮಾದ ಯಚ್ಛಚಾರನನು ವ್ರತಂ ತನ್ಮೇರೇತಃ ಪಿತಾವೃಂಕ್ತಾ ಮಾಭೂರನ್ಯೋವ ಪದತಾಂ । ಪಿತೃಭ್ಯಃ ಸ್ವದಾವಿಭ್ಯೇ ಸ್ವಧಾನಮಃ । ಪಿತಾಮಹಿಭ್ಯಃ ಸ್ವದಾವಿಭ್ಯಃ ಸ್ವಧಾನಮಃ । ಪ್ರಪಿತಾಮಹಿಭ್ಯಃ ಸ್ವಧಾವಿಭ್ಯಃ ಸ್ವದಾನಮಃ । ಅಶ್ರಪಿತರೋ ಯಥಾಭಾಗಂ (ಮಾಧಯದ್ವಂ) ಅಮೀಮದಂತ ಪಿತರೋ ಅತಿ ತೃಪ್ಯಂಶ ಪಿತರಃ । ಅಮೀಮೃಜಂತ ಪಿತರಸ್ಸೋಮ್ಯಾಃ ಯೇ ಸಮಾನಾಸ್ಸಮನಸಃ । ಪಿತರೋ ಯಮ ರಾಜ್ಯೇ । ತೇಷಾಗ್ಂ ಲೋಕಃ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ । ಯಜ್ಞೋ ದೇವೇಷು ಕಲ್ಪತಾಂ । ಅಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಶತಗ್ಂ ಸಮಃ । ವೀರಂ ಮೇದತ್ತ ಪಿತರಃ । (ಪವಿತ್ರ ಅನ್ನದ ಅಗುಳುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಳಗೆ ಇಡುವುದು) ಆಪ್ರಯಾರ್ಥ ಆಚಮ್ಯ - ಅನ್ಯ ಪವಿತ್ರಂ ದೃತ್ವಾ - ಅಪಸವ್ಯೇನ ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಪಿತರಃ - ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ - ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ ಪಿಂಡೋಪರಿ ತಿಲೋದಕಂ ದತ್ವಾ ತದಂಗ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ - ಗೋತ್ರಾ - ಶರ್ಮಣಃ - ವಸು - ರುದ್ರ - ಆದಿತ್ಯ - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ - ಅಭ್ಯಂಕ್ಷ್ವ - ಅಷ್ಟಾಂಷ್ವೇತಿ ಕಜ್ಜಲಂ । (ಎರಡು ದರ್ಬೆ ಸುಟ್ಟು ನೀರು ಹಾಕಿ ಪಿಂಡಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಸುವುದು) ಏತದ್ವಃ ಪಿತರೋ ವಾಸೋನೋತಃನ್ಯತ್ಪಿತರೋಯುಂದ್ವಂ । ಇತಿ ವಸ್ತ್ರಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ । ಇತಿ ವಾಸಸೋ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಪಿಂಡೋಪರಿ ನಿಧಧಾತಿ । ಪಿತರೋ ಮಾಯೋಷ್ಟು ಪಿತಾಮಹಾ ಮಾಯೋಷ್ವ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾ ಮಾಯೋಷ್ವ । ಶೇಷಾನ್ನದ ಅಗುಳುಗಳನ್ನು ಪಿಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದು) ಅಥ ನಮಸ್ಕಾರಃ ನಮೋವಃ ಪಿತರೋ ರಸಾಯ ನಮೋ ವಃ ಪಿತರಶ್ಶುಷ್ಮಾಯ ನಮೋ ವಃ ಪಿತರೋ ಜೀವಾಯ ನಮೋ ವಃ ಪಿತರೋಸ್ಸಧಾಯೈ ನಮೋವಃ ಪಿತರೋ ಮನ್ಯವೇ ನಮೋ ವಃ ಪಿತರೋ ಘೋರಾಯ ಪಿತರೋ ನಮೋ ವೋ ಯ ಏತಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇಸ್ಥ ಯುಷ್ಮಾಗೆಸ್ತೇನು ಯೇಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಮಾಂ ತೇನು ಯ ಏತಸ್ಮಾನ್ ಲೋಕೇಸ್ಥ ಯೂಯಂ ತೇಷಾಂ ವಸಿಷ್ಠಾ ಭೂಯಾಸ್ತ ಯೇಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇಹಂ ತೇಷಾಂ ವಸಿಷ್ಠೋ ಭೂಯಂ ಸಂ । ಇತಿ ನಮಸ್ಕೃತ ಗೃಹಾನ್ನಃ ಪಿತರೋ ದತ್ತಸದೋ ವಃ ಪಿತರೋ ಜೇಷ್ಮ । ಊರ್ಜಂ ವಹಂ ತೀರಮೃತಂ ಘೃತಂ ಪಯಃ ಕಿಲಾಲಂ ಪರಿಶ್ರುತಂ । ಸ್ವಧಾಸ್ಥ ಶರ್ಪಯತಮೇ ಪಿತೃನ್ ತೃಪ್ಯತ ತೃಪ್ಯತ ತೃಪ್ಯತ । ಇತಿ ಪಿಂಡಪಾತ್ರಸ್ಥ ಪರಮಾನ್ನ ತಿಲಸಹಿತ ಜಲೇನ ಪಿಂಡಾನ್ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪರಿಷಿಚ್ಯ । ಮನೋನ್ವಾಹುವಾಮಹೇ

ನಾರಾಶಗ್ಂ ಸೇನ ಸೋಮೇನ । ಪಿತೃಣಾಂ ಚಮಸ್ಮಭಿಃ । ಅತ ಏತು ಮನಃ ಪುನಃ ಕ್ರತ್ವೇ ದಕ್ಷಾಯ ಜೀವರ್ಸೆ ಜ್ಯೋಕ್ಚ ಸೂರ್ಯಂ ದೃಶೇ । ಪುನಃನಃ ಪಿತರೋ ಮನೋ ದಧಾತು ದೇವ್ಯೋ ಜನಃ । ಜೀವರ್ವ್ರಾತಗ್ಂ ಸಚೇಮಹಿ ಉತ್ತಿಷ್ಠತ ಪಿತರಃ ಪ್ರೇತ ಶೂರಾಯ ಮಸ್ಯಪಂಥಾಮನುರೇತಾ ಪುರಾಣಂ । ದರ್ತಾದಸ್ಮಾ ಸು ದ್ರವಿಣಂ ಯಚ್ಚ ಭದ್ರಂ ಪ್ರಣೋ ಭೂತಾದ್ಬಾಗದಾನ್ ದೇವತಾಸು । ಇತಿ ಪಿತೃನ್ ಉತ್ತಾಪಯತಿ । ಸವ್ಯೇನ ಕುಲಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪಾರ್ವಣ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ಪಾರ್ವಣ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ತಿಲಾಕ್ಷತಾನ್ ಯವಾ ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ದಿವ್ಯಗಂಧಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಶ್ರೀತುಳಸೀ ಭೃಂಗರಾಜ ಪತ್ರ ದರ್ಭಪತ್ರ ಕುಶಾಗ್ರಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಧೂಪಂ ದೀಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ । ನೈವೇದ್ಯಾಂ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ - ಅವಸಿಷ್ಠ ಚರುನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಶಕ್ರಂ ನೈವೇದ್ಯಂ , ಪೂಗೀಫಲತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಶಮೀಂ ಪತ್ರ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಪಿಂಡಂ ದದ್ಯಾದ್ಗಯಾ ಶಿರೇ । ಉದ್ದರೇತ್ಸಪ್ತಗೋತ್ರಾಣಿ ಕಂಲಮೇಕೋತ್ತರಂ ಶತಂ । ಏಷಾಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಉದಿಷ್ಟಃ ತೇಷಾಮಕ್ಷಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಅಕ್ಷಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತು । ತಿಲೋದಕ ...... (ಸವ್ಯ) ದೇಶ ಕಾಲ ಪಾತ್ರ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಭೋಕ್ತೃ ದ್ರವ್ಯೈಃ ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತ ಮಚ್ಛಿದ್ರಮ್ಮಸ್ತಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ।। ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತ ಮಚ್ಛಿದ್ರಮಸ್ತು (ಅಕ್ಕಿ ನೀರು ಸಹಿರಣ್ಯ ಬಿಡುವುದು) । ಓಂ ಓಂ ವರ್ತಮಾನೇ ಕೃಷ್ಣಾ ಕಾವೇರಿರ್ಯೋ ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರದೇಶೇ (ಸ್ವಗೃಹೇ) ಸ್ವಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವ ಹರಿಗುರು ಸನ್ನಿಧೌ । ಪ್ರಾ ।। ಅಸ್ಮಾಕ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನ್ ಗೋತ್ರಾನ್ - ಶರ್ಮಣಃ - ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯಾರೂಪಾನ್ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವಾನ್ ತಾನ್ ಉದ್ದಿಶ್ಯ (ಸವ್ಯ) ಪುರೂರವಾದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಿಕ ವಿಶ್ವೇದೇವಾನ್ ಕಾನ್ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ಪುನಃ । ಪ್ರಾ ।। ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರು ಪ್ರತಿಸಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪಿತುಃ ಪಿತಾಮಹಾನಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನಾಂ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ - ಶರ್ಮಣಾಂ ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯಾ ರೂಪಾಣಾಂ ಏತೇಷಾಂ ಯ್ಯಾ ಸಾಂ ಸರ್ವಂ ಸಗುಣೇ ಭೂತ್ವಾ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿ ಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧೀಯಾ ತಿಲೋದಕ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ನೈವ ಅಕ್ಷಯ್ಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಅಕ್ಷಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತು । ಸವ್ಯ ಏಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಮಹದ್ಭೂತಂ ಪೃಥಗ್ಭೂತಾನ್ಯ ನೇಕಶಃ ತ್ರೀನ್ಲೋಕಾನ್ವ್ಯಾಪ್ಯಭೂತಾತ್ಮಾ ಭುಂಕ್ತೇ

ವಿಶ್ವಭುಗವ್ಯಯಃ ಅನೇನ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನೇನ ಭಗವಾನ್ ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು । (ದದ್ಯೋದನಾಪಾನೀಯಂ ತೃಪ್ತಾನಿಜ್ಞಾತ್ವಾ) ಮಧು ಮಧುಸಂಪನ್ನಂ ಸುಸಂಪನ್ನಂ । ಪುರೂರವಾದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತೃಪ್ತಾಸ್ಥ ತೃಪ್ತಾಸ್ಥ । ತುಪ್ತಸ್ಮಃ । ಪ್ರಾ ।। ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಾ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ತೃಪ್ತಾಸ್ಥ ತೃಪ್ತಾಸ್ಥ ತೃಪ್ತಾಸ್ಥ ತೃಪ್ತಾಸ್ಥ ತೃಪ್ತಾಸ್ಮಃ । ಸವ್ಯ । ಸಜಲಂ ವಿಕರ ಶೇಷಮನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಅಸೋಮಪಾಶ್ಚಯೇ ದೇವಾ ಯಜ್ಞಭಾಗ ವಿವರ್ಜಿತಾಃ । ತೇಷಾಮನ್ನಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಕಿರಂ ವೈಷ್ವ ದೈವಿಕಂ । ಇತಿ ವಿಶ್ವೇದೇವಪಾತ್ರೇ ಸಮೀಪೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ವಿಕೀರ್ಯ । ಅಪಸವ್ಯೇನ ಅಸಂಸ್ಕೃತಃ ಪ್ರಮಿಂತಾಯೇ ತ್ಯಾಗಿನ್ಯೋಯಾಃ ಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಃ । ದಾಸ್ಯಾಮಿ ತೇಭ್ಯೋ ವಿಕಿರಮನ್ನಂ ತಾಭ್ಯಶ್ಚ ಪೈತ್ಯಕಂ । ಪಿತೃಪಾತ್ರ ಸಮೀಪೇ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ವಿಕೀರ್ಯ । ದೇವಪಿತೃ ಯಾರ್ಮದ್ಯೇ ಭೂಮಿಂ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ವರ್ತುಳಾಕಾರ ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರ ತಿಲದರ್ಭಾನ್ ನಿಕ್ಷಿತೇಷು ತಿಲೋದಕಂ ನಿನೀಯ ಉಚ್ಛಿಷ್ಠ ಪಿಂಡಂ ಗೃಹಿತ್ವಾ ಯೇ ಅಗ್ನಿದಗ್ಧಾ ಯೇ ಅನಗ್ನಿದಗ್ಧಾಯೇ ವಾ ಜಾತಾಃ ಕುಲೇಮಮ । ಭೂಮೌ ದತ್ತೇನ ಪಿಂಡೇನ ತೃಪ್ತಾಯಾಂತು ಪರಾಂ ಗತಿಂ ಅಗ್ನಿದಗ್ದೇಭ್ಯಃ ಅನಗ್ನಿದಗ್ದೇಭ್ಯಃ ಅಸ್ಮತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತ ಮೃತೇಭ್ಯಃ ಉಚ್ಛಿಷ್ಠ ಭಾಗ್ಯಃ ಅಯಂ ಪಿಂಡಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ । (ಇತಿ ಪಿಂಡಂ ದತ್ವಾ) ಅಗ್ನಿದಗ್ಧಾಶ್ಚ ಅನಗ್ನಿದಗ್ಧಾಶ್ಚ ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ಏತದ್ವಸ್ತಿಲೋದಕಂ । ಚರೋಃ ಘ್ರಾಣಭಕ್ಷ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಪವಿತ್ರ ವಿಸೃಜ್ಯ, ಪಾದಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ - ಆಚಮ್ಯ - ಅನ್ಯಪವಿತ್ರಂ ಧೃತ್ವಾ । ಶೇಷಮುಚ್ಛಿಷ್ಟ ಭಾಗ್ಭೋ ಅನ್ನಂ ದೀಯತಾಂ । ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ - ಯಜಮಾನ ಕುಲೇಜಾತಾ ದಾಸಾ ದಾಸ್ಯೋನ್ನಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ । ತೇಸರ್ವೇ ತೃಪ್ತಿಮಾಯಾಂತು ಮಯಾದತ್ತೇನ ಭೂತಲೇ । ಇತಿ ದಾಸಯಿತ್ವಾ) ಅಮೃತಾಪಿಧಾನಮಸಿ । ಕಾರವೇ ಅಪುಣ್ಯನಿಲಯೇ ಪದ್ಮಾರ್ಬುದ ನಿವಾಸಿನಾಂ । ಅರ್ಥಿನಾಮುದಕಂ ದತ್ತಮಕ್ಷಯ್ಯಮುಪತಿಷ್ಟತು । ಹಸ್ತಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ । ತದಂಗ ಪಿಂಡಾನ್ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಉದ್ವಾಸಯ - ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ ಸದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸೂರಯಃ । ದಿವೀವಚಕ್ಷುರಾತತಂ । ತದ್ವಿಪ್ರಾಸೋ ವಿಪನ್ಯವೋ ಜಾಗೃವಾಗ್ಂ ಸಸ್ಸಮಿಂಧತೇ । ವಿಷ್ಣೋರ್ಯತ್ಪರಮಂ ಪದಂ । ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮಧುರಾಮಾಯಾ ಕಾಶೀ ಕಾಂಚೀ ಅವಂತಿಕಾ । ಪುರೀ ದ್ವಾರಾವತೀ ಚೈವ ಸಪ್ತೈತಾ ಮೋಕ್ಷದಾಯಿಕಾಃ । ಪಿಂಡಸ್ಥಾನೆ ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಪುಷ್ಟಿರಸ್ತು ಧನಧಾನ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಕರ್ತಾಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ । ಅಸ ವಚ್ಮತ್ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಾಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನಾಂ

ಹಸ್ತೋದಕಂ ದತ್ವಾ ಏಕಂ, ದ್ವೇ, ತ್ರೀಣಿ, ಚತ್ವಾರಿ, ಪಂಚ, ಷಟ್ ಇತಿ ದತ್ವಾ ಶಿವಾ ಆಪಃ ಸಂತು । ಸಂತು ಶಿವಾ ಆಪಃ । ತಿಲಾಃ ಪಾಂತು । ಪಾಂತು ತಿಲಾಃ । ದರ್ಭಾಃ ಪಾಂತು । ಪಾಂತು ದರ್ಭಾಃ । ಶ್ರಾದ್ಧಮನಂ ಅಕ್ಷತಮರಿಷ್ಟಂ ಚಾಸ್ತು । ಅಸ್ತು ಅಕ್ಷತ ಮರಿಷ್ಟೆಷ್ಟಾಂ ಚ । ಗೋತ್ರಂಗೋತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ ಪುರೂರವಾರ್ದ್ರವ ಸಂಜ್ಞಕಾನಾಂ ವಿಶ್ವೇದೇವಾನಾಂ ಸ್ಥಾನೇ ಹಸ್ತೋದಕಂ ದಶ್ವಾ, ಏಕಂ, ದ್ವೇ, ತ್ರೀಣಿ, ಚತ್ವಾರಿ, ಪಂಚ, ಷಟ್ ಇತಿ ದತ್ವಾ । ಶಿವಾ ಆಪಃ ಸಂತು । ಸಂತು ಶಿವಾ ಆಪಃ । ಯವಾ ಪಾಂತು । ಪಾಂತು ಯವಾಃ । ದರ್ಭಾಃ ಪಾಂತು । ಪಾಂತು ದರ್ಭಾಃ । ಗಂಧಾಃ ಪಾಂತು । ಪಾಂತು ಗಂಧಾಃ । ಅಕ್ಷತಮರಿಷ್ಟಮಚಾಸ್ತು । ಅಸ್ತು ಅಕ್ಷತಮರಿಷ್ಟಂ ಚ । ಗೋತ್ರಂ ಗೋತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಭೋಜನ ಪಾತ್ರಂ ಉಚಾಲಯಿಷ್ಯೇ ಉಚ್ಚಾಲಯ । ಪ್ರಾ ॥ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾ ಮಹಾಃ ಭೋಜನಪಾತ್ರಂ ಉಚಾಲಯಿಷ್ಯೇ ॥ ಉಚ್ಚಾಲಯ । ಸವ್ಯೇನ ಸ್ವಸ್ತೀತಿ ಭ್ರೂತ । ಸ್ವಸ್ತಿ । ಮಯಾದತ್ತಂ ಶ್ರಾದ್ಧಮನ್ನಂ ಅಕ್ಷಯೋದಕಂ ಸ್ವಸ್ತೀತಿಭ್ರೂತ । ಅಸ್ತ್ವಕ್ಷಯೋದಕಂ । ಅಪಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಾ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ಸ್ವಸ್ತೀತಿ ಭ್ರೂತ । ಸ್ವಸ್ತಿ । ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಶ್ರಾದ್ಧಮನ್ನಂ ಅಕ್ಷಯೋದಕಂ ಸ್ವಸ್ತೀತಿಭ್ರೂತ್ ಅಸ್ತ್ವಕ್ಷಯ್ಯೋದಕಂ । ಸ್ವಾಹಾಂ ವಾಚಯಿಷ್ಯೇ ಸ್ವಧಾಂ ವಾಚಯಿಷ್ಯೇ । ಉಪವಿಷ್ಟೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ಭೋಜನ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಾರ್ಥಂ ದಕ್ಷಿಣಾಃ ಪಾಂತು । ಪಾಂತು ದಕ್ಷಿಣಃ । ದೇವಾನಾಂ ಸುವರ್ಣಂ । ಪಿತೃಣಾಂ ರಜತಂ । ತಾಂಬೂಲಂ ದದ್ಯಾತ್ । ಋಚೇತ್ವಾ ರುಚೇತ್ವಾ ಸಮಿಸ್ರವಂತಿ ಸರಿತೋ ನಧೇನಾಃ । ಅಂತರ್ಹೃದ್ ಮನಸಾ ಪೂಯಮಾನಾಃ । ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾ ಅಭಿಚಾಕಶೀಮಿ । ಹಿರಣ್ಯಯೋ ವೇತಸೋ ಮಧ್ಯ ಆಸಾಂ । ತಸ್ಮಿನ್ಸುಪರ್ಣೋ ಮಧುಕೃತ್ಕುಲಾಯಿ ಭಜನ್ನಾಸ್ತೇ ಮಧು ದೇವತಾಭ್ಯಃ । ತಸ್ಯಾಸತೇ ಹರಯ ಸ್ಸಪ್ತತೀರೇ ಸ್ವಧಾಂ ದುಹಾನಾ ಅಮೃತಸ್ಯ ಧಾರಾಂ । (ಇತಿ ಕೂರ್ಚಗ್ರಂಥಿಂ ವಿಸೃಜ್ಯ) ವಾಜೇ ವಾಜೇ ವತವಾಜಿನೋ ನೋ ಧನೇಷು ವಿಪ್ರಾ ಅಮೃತ್ ಋತಜ್ಞಾಃ । ಅಸ್ಯ ಮದ್ವಃ ಪಿಬತ ಮಾಂದಯದ್ವಂ ತೃಪ್ತಾ ಯಾತ ಪಥಿಭಿರ್ದೇಪಯಾನ್ಯೈಃ । ಇತಿ ದೇವ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತಂ ಚ ದರ್ಭಾಗ್ರೇಣ ಸ್ಪೃಶನ್ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ । ಅನುಗಚ್ಛಂತು ವಿಶ್ವೇದೇವೈಸ್ಸಹ । (ಅಪಸವ್ಯ) ತದಂಗ ಪಿತೃ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಾಮಹಸ್ತಂ ಚ ದರ್ಭಾಗ್ರೇಣ ಸ್ಪೃಶನ್ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ । ಆವಾಹಿತ ಉತ್ತಿಷ್ಟತ ಪಿತರಃ । ಆಮಾ ವಾಜಸ್ಯ ಪ್ರಸಮೋ ಜಗಮ್ಯ । ದಾದ್ಯಾವಾ ಪೃಥವೀ ವಿಶ್ವ ಶಂಭವೋ ಆವವಾಗಂತಾಂ ಪಿತರೌ ಮಾತರೌ ಚಾಮಾ ಸೋಮೋ ಅಮೃತತ್ವಾಯ ಗಮ್ಯಾತ್ ॥

ಕರ್ತಾ ಪಠೇತ್	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಧೇಯುಃ
1) ದಾತಾರೋ ನೋಽಭಿವರ್ಧತಾಂ	ಧಾತಾರೋವೋಽಭಿವರ್ಧತಾಂ
2) ವೇದಾಸ್ಸಂತತಿರೇವನಃ	ವೇದಸ್ಸಂತತಿ ರೆವ ಏವಃ
3) ಶ್ರದ್ಧಾಚನೋ ಮಾವ್ಯಗಮತ್ । ಬಹುದೇಯಂ ಚ ನೋಸ್ತು	ಶ್ರದ್ಧಾ ಚವೋ ಮಾವ್ಯಗಮತ್ । ಬಹುದೇಯಂ ಚ ವೋಸ್ತು
4) ಅನ್ನಂಚನೋ ಬಹು ಭವೇತ್ । ಅತಿಥಿಗುಂಶ್ಚ ಲಭೇಮಹಿ । ಅತಿಥಿಗ್ಂಶ್ಚ ಲಭದ್ವಂ। ಯಾಚಿತಾರಶ್ಚ ನಃ ಸಂತು ಮಾಚಯಾಚಿಡ್ಮಂ ಕಂಚನ ।	ಅನ್ನಂಚವೋ ಬಹು ಭವೇತ್ । ಅತಿಥಿಗ್ಂಶ್ಚ ಲಭದ್ವಂ । ಯಾಚಿತಾರಶ್ಚವಃ ಸ್ಸಂತು ಮಾಚಯಾಚಿಡ್ಮಂ ಕಂಚನ ।
5) ಸತ್ಯಾಯೇತಾ ಆಶಿಷಸ್ಸಂತು ಅನ್ನಶೇಷಃ ಕಿಂ ಕ್ರೀಯತಾಂ	ಸಂತ್ವಾಶಿಷಃ ಇಷ್ಟೈಸ್ಸಹ ಭುಂಜತಾಂ

ಇ ಹೈವಸ್ತಂ ಮಾವಿಯೌಷ್ಟಂ ವಿಶ್ವಾಮಾಯುರ್ವ್ಯಶ್ನುತಂ । ಕ್ರೀಳಂತಾ ಪುತ್ರೈರ್ನಪ್ತಭಿರ್ಮೋದಮಾಸೌ ಸ್ವೇ ಗೃಹೇ । ಆಯುಃರ್ಪಜಾಂ ಧನಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಸುಖಾನಿ ಚ । ಪ್ರಯಚ್ಛಂತು (ಯಥಾರಾಜಾ) ತಥಾ ರಾಜ್ಯಾಂ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಜನಾರ್ದನಃ । ಸತ್ಯಾ ಏತಾಃ ಆಶಿಷಸ್ಸಂತು । ಪಿತೃಪ್ರಸಾದಾತ್ ಗೋತ್ರಂ ಗೋತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ .... । ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ದನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರಸಾದೋಽಸ್ತು । ಅದ್ಯಮೇ ಸಫಲಂ ಜನ್ಮ ಭವತ್ಪಾದಾಬ್ಜವಂದನಾತ್ । ಅದ್ಯಮೇ ವಂಶಜಾಃ ಸರ್ವೇ ಯಾತಾ ವೋಽನುಗ್ರಹಾದ್ದಿವಂ । ಪತ್ರ ಶಾಕಾದಿ ದಾನೇನ ಕ್ಲೇಶಿತಾಃ ಯೂಯವಿಮೀದೃಶಾಃ । ತತ್ಕ್ಲೇಶಜಾತಂ ಚಿತ್ತೇತು ವಿಸ್ಮೃತ್ಯಕ್ಷಂತು ಮರ್ಹಧ । ಸರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ । ವಸಿಷ್ಠಾವ ಮದೇವ ಸದೃಶಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಮಾಗತಾಃ ಆಸನ ಭಾಜನ ಶಾಖ ಪಾಕ ದ್ರವ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾದಿ ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಂ ಸರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ । ಗಯಾ ಶ್ರಾದ್ಧ ಫಲಮಸ್ತು । ತದಂಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಾದ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಸ್ಥಲೇ ಗತ್ವಾ । ಅಷ್ಟಾವಷ್ಟಾವನ್ಯೇಷು ಧಿಷ್ಣಿಯೇ ಷ್ವಪದ ಧಾತ್ಯಷ್ಟಾಶಸಾಃ ಪಶವಃ ಪಶೂನೇವಾವರುಂಧೇ ಷಣ್ಮಾ ರ್ಜಾಲೀಯೇ ಷಡ್ವಾ ಋತವ ಋತವಃ ಖಲುವೈ ದೇವಾಃ ಪಿತರ ಋತುನೇವ ದೇವಾನ್ ಪಿತೃನ್ ಪ್ರಿಣಾತಿ । ವಾಮದೇವಾಯ ನಮೋ ಜೇಷ್ಠಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ನಮೋ ರುದ್ರಾಯ ನಮಃ ಕಾಲಾಯ ನಮಃ ಕಲವಿಕರಣಾಯ ನಮಃ ಬಲವಿಕರಣಾಯ ನಮೋ ಬಲಾಯ ನಮೋ ಬಲಪ್ರವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ ಸರ್ವಭೂತದಮನಾಯ ನಮೋ ಮನೋನ್ಮಯಾಯ ನಮಃ । ಭಾಗಧೇಯೇ ನೈವೈನಂ ಪ್ರಣಯತಿ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆರ್ಷೇಯ ಉದ್ಧರೇತ್ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವೈ ಸರ್ವಾ ದೇವತಾ ಃ। ಸರ್ವಾಭಿರೇವೈನಂ ದೇವಾತಬಿರುದ್ಧರತಿ । (ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಕೃತ್ವಾ) ಅನಾದರಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರೋಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕಂ । ಉಭಯೋಃ ಕರಬದ್ಧೋಹ ಮಾಸೀಮಾಂತ ಮನುವ್ರಜೇ । ಮಾನುವ್ರಜ । ಯಸ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯಾಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪೋಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾದಿಷು ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂಯಾಂತಿ ಸದ್ಯೋ । ವಂದೇ ತಮಚುತಂ । ಮಂತ್ರಹೀನಂ ಕ್ರಿಯಾಹೀನಂ ಭಕ್ತಿಹೀನಂ ಜನಾರ್ಧನ । ಯತ್ಕೃಕಂತು ಮಯಾದೇವ ಪರಿಪೂರ್ಣತದಸ್ತುಮೇ । ಅನೇನ ಪಿತೃ ಯಜ್ಞೇನ ಭಗವಾನ್ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಧ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು । ಶ್ರಾದ್ಧಾಂಗ ನಾಮತ್ರಯ ಮಂತ್ರ ಜಪಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ । ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಕಾಯೇನವಾಚಾಮನಸ್ಸೇಂದ್ರಿಯೈಃವ ಬುಧ್ಯಾತ್ಮನಾವಾ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸ್ವಭಾವ । ಕರೋಮಿ ಯದ್ಯತ್ ಸಕಲಂ ಪರಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣೇತಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ।

ಅಗ್ನಿ ನಮಸ್ಕಾರಃ : - ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿ ಸಮೀಪಂ ಗತ್ವಾ ಅಗ್ನೇನಯ ಸುಪಥಾ ರಾಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್ ವಿಶ್ವಾನಿ ದೇವವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್ । ಯುಯೋದ್ಯಸ್ಮಜ್ಜುಹುರುಣಮೇ ನೋ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ ತೇ ನಮ ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ ॥ ಅಗ್ನೇತ್ವಂ ಪಾರಯಾ ನವ್ಯೋ ಅಸ್ಮಾನ್ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿರತಿ ದುರ್ಗಾಣಿ ವಿಶ್ವಾ. ಪೂಶ್ಚ ಪೃಥ್ವೀ ಬಹುಲಾ ನ ಉರ್ವೀ ಭವಾತೋ ಕಾಯತನಯಾಯ ಶಂಯೋಃ । ನಮಸ್ತೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯ ನಮಸ್ತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಯೇ ನಮೋ ನಮಃ ಆಹವನೀಯಾಯ ಮಹಾವೇದ್ಯೈ ನಮಃ ॥ ಇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕೃತ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಕೃತ್ವಾ

ಭಸ್ಮಧಾರಣಂ : "ಬೃಹತ್ಸಾವು ಕ್ಷತ್ರಭೃದ್ವೃದ್ಧ ವೃಷ್ಣಿಯಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌಜಶ್ಶುಭಿತಮುಗ್ರವೀರಂ । ಇಂದ್ರಸ್ತೋಮೇನ ಪಂಚದಶೇನ ಮಧ್ಯಮಿದಂ ವಾತೇನ ಸಗರೇಣರಕ್ಷ" ಇತಿ ಭ್ರುವೋ ಮಧ್ಯೆ ರಕ್ಷಾಂ ಧೃತ್ವಾ ।

ಅಗ್ನಿರೋಪಣವ್ :- ಯಾತೇ ಅಗ್ನೇ ಯಜ್ಞಿಯಾತನೂಸ್ತ ಏಹ್ಯಾರೋಹಾತ್ಮಾನಂ । ಅಚ್ಛಾವಸೂನಿ ಕೃಣ್ವನ್ನಸ್ಮೇನರ್ಯಾ ಪ್ಸರೂಣಿ । ಯಜ್ಞೋಭೂತ್ವಾ ಯಜ್ಞಮಾಸೀದ ಸ್ವಾಂ ಯೋನಿಂ । ಜಾತವೇದೋಭುವ ಅಜಾಯಮಾನಸ್ರಕ್ಷಯ ಏಹಿ । ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಅಗ್ನೈಃ ಆತ್ಮಾರೋಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ತತಃ । ನಮಸ್ತೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯ ನಮಸ್ತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಯೇ । ನಮಃ ಆಹವನೀಯಾಯ ಮಹಾವೇದ್ಯೈ ನಮೋ ನಮಃ ।

॥ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ॥

ಪರೇದ್ಯುಃ ತಿಲ ತರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ದ್ವಿ ಆಚಮ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಾಮ್ಯ । ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಿಥೌ (ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ) ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮಧ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಾಂಗ ಪರೇಽಹನಿ ಕರ್ತವ್ಯ ಸದ್ಯತಿಲ ತರ್ಪಣಮಹಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತರಂ ....., ಗೋತ್ರಂ .... ಶರ್ಮಾಣಂ ... ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ .....ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಪಿತಾಮಹಃ - ಗೋತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ರುದ್ರರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣ ಸ್ವಧಾನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಆದಿತ್ಯರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಯೇ ಕೇ ಚಾಸ್ಮತ್ಕುಲೇ ಜಾತಾಃ ಅಪುತ್ರಾ ಗೋತ್ರಜಾ ಮೃತಾಃ । ತೇಗೃಹ್ಣಂತು ಮಯಾದತ್ತಂ ಸೂತ್ರ ನಿಷ್ಪೀಡನೋದಕಂ । ಯಸ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪೋ ಯಜ್ಞ ಕ್ರಿಯಾದಿಷು । ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣದಾಂ ಯಾಂತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಂ । ಅನೇನ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ ಪ್ರತಿಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಾಂಗ ಪರೇಹನಿ ಕರ್ತವ್ಯ ಸದ್ಯಃತಿಲ ತರ್ಪಣೇನ ಭಗರಾನ್ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮಧ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರಿಯತಾಂ । ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು

। ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು । ತರ್ಪಣಾಂಗ ನಾಮ ತ್ರಯಮಂತ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ । ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।

॥ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ॥

8. ದರ್ಶಸಂಕಲ್ಪ – ತರ್ಪಣಂ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ॥ ಪ್ರಾ ॥ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶ ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿ ದ್ವಾದಶ ಪಿತೃಣಾಂ ದರ್ಶಪ್ರಯುಕ್ತ ತಿಲತರ್ಪಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತರಂ	ಗೋತ್ರಂ	ಶರ್ಮಾಣಂ	ವಸು–ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
“ಪಿತಾಮಹಂ	“	“	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
“ಪ್ರಪಿತಾಮಂ	“	“	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ
“ಮಾತರಂ	“	“	ವಸು - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
“ಪಿತಾಮಹಿ	“	“	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
“ಪ್ರಪಿತಾಮಹಿ	“	“	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ
“ಮಾತಾಮಹಂ	“	“	ವಸು - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
“ಮಾತೃಪಿತಾಮಹಂ	“	“	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
“ ಮಾತೃಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ	“	“	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ
“ ಮಾತಾಮಹೀ	“	“	ವಸು - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
“ಮಾತೃಪಿತಾಮಹಿಂ	“	“	ರುದ್ರ - ಸಂಕರ್ಷಣ
“ಮಾತೃಪ್ರಪಿತಾಮಹಿ	“	“	ಆದಿತ್ಯ - ವಾಸುದೇವ

ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ..... ಅನೇನ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶಪಿತುಃ ದರ್ಶ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸದ್ಯತಿಲತರ್ಪಣೇನ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು । ತರ್ಪಣಾಂಗ ನಾಮತ್ರಯಮಂತ್ರಜಪಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ । ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।

9. ಸಂಕಲ್ಪ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ॥ ಪ್ರಾ ॥ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ದರ್ಶ ಶ್ರಾದ್ಧಾಂಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । ತದಂಗತ್ವೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಗಂಧಾಸಕಲಾರಾಧನೈಃ ಸ್ವರ್ಚಿತಮಸ್ತು । ಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೋಜನಪಾತ್ರಾಣಾ ಸಾದ್ಯ - ಅಭಿಪಾ ರ್ಯ -(ಬಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ) ಸಪ್ತವ್ಯಾಧಾ ದಶಾರ್ಣೇಷು ಮೃಗಾಃ ಕಾಲಂಜರೇ ಗಿತೌ ಚಕ್ರವಾಕಾಃ ಶರದ್ವೀಪೇ ಹಂಸಾಃ ಸರಿಸಿಮಾನಸೇ । ಯೇ ಸ್ಮಿನ್‌ಜಾತಾಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ವೇದಪಾರಗಾಃ ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಯೂಯಂ ತೇಭ್ಯೋಽವಸೀದಥ । ಅಮೂರ್ತಾನಾಂ ಚಮೂರ್ತಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ದೀಪ್ತತೇಜಸಾಂ । ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಸದಾ ತೇಷಾಂ ಧ್ಯಾಯಿನಾಂ ಯೋಗಚಕ್ಷುಷಾಂ । ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಂಚಭಿದೇವ ಚ । ಹೂಯತೇ ಚ ಪುನಃ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸಮೇ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸೀದತು ।

ಅಪಸವ್ಯ :- ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಹುತಂ । ಬಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸ ಮಾಧಿನಾ । ಯೇಷಾಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಉದ್ದಿಷ್ಟಾಸ್ತೇ ಕ್ಷಾಮಕ್ಷಯ್ಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ತೇಷಾಂ ಅಕ್ಷಯ್ಯಾತೃಪ್ತಿರಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ । ಓಂ .... ಓಂ ... ದೇಶ ಕಾಲ ಪಾತ್ರ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಕರ್ತೃ ಭೋಕ್ತೃ ದ್ರವ್ಯೈಃ ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಮಚ್ಛಿದ್ರಮಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ

ಬ್ರುವಂತು । ಸರ್ವಂ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಮಚ್ಛಿದ್ರಮಸ್ತು । ಪ್ರಾ ॥ ಓಂ ... ಓಂ... ವರ್ತಮಾನೇ ಕೃಷ್ಣಾ ಕಾವೇರ್ಯೋಃಮಧ್ಯೇ ಪ್ರದೇಶೇ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವ ಹರಿಗುರು ಸನ್ನಿಧೌ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನ್ ತಾನ್ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತ್ರಾದಿ ದ್ವಾದಶ ಪಿತೃಣಾಂ ದರ್ಶ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾನ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ - ಶರ್ಮಣಾಂ - ದರ್ಶ ಶ್ರಾದ್ಧೀಯ ತಿಲೋದಕ ಅನ್ನದಾನೇನ ಅಕ್ಷಯ್ಯಾ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತು. (ತಿಲೋದಕಂ ಬಿಡುವುದು) । ಏಕೋ ವಿಷ್ಣು ಮಹದ್ಭೂತಂ ಪೃಥಗ್ಭೂತಾನ್ಯ ನೇಕಶಃ । ತ್ರೀನ್ಲೋಕಾನ್ವಾಪ್ಯ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭುಂಕ್ತೇ ವಿಶ್ವಭುಗವ್ಯಯಃ । ಅನೇನ ದರ್ಶಯಜ್ಞೇನ ಭಗವಾನ್ ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ (ಸವ್ಯೇನ) ವಿಶ್ವೇದೇವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕ ಶ್ರಾದ್ಧ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಮದ್ವವಲ್ಲಭ ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಪ್ರೀತೋ ಭವತು

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ವಿಷ್ಣುಪಾದಪೂಜೆ :- ಈಶಾನ ವಿಷ್ಣು ಕಮಲಾಸನ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವಹ್ನಿತ್ರಯಾರ್ಕ ರಜನೀಶ ಗಣೇಶ್ವರಾಣಾಂ । ಕ್ರೌಂಚಾಮರೇಂದ್ರ ಕಲಶೋದ್ಭವ ಕಾಶ್ಯಪಾನಾಂ ಪಾದಾನ್ನಮಾಮಿ ಸತತಂ ಪಿತೃಮುಕ್ತಿ ಹೇತೂನ್ । ಗಯಾಯೈನಮಃ । ಗದಾಧರಾಯ ನಮಃ । ಪಾಂಡುರಂಗಾಯ ನಮಃ । ಕಾಂಚಿವರದರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ । ಶ್ರೀಮದ್ವಪತಯೇ ನಮಃ । ಗಯೇಯಂ । ಗಯೇಯಂ । ಗಯೇಯಂ । ಆದ್ಯಂ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಿದಂ ವಿಮಾನಂ ರಂಗಸಂಜ್ಞಕಂ । ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಂ ವೇಂಕಟಾದ್ರಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶ್ಚ ನೈಮಿಶಂ । ತೋತಾದ್ರಿಃಪುಷ್ಕರಂ ಚೈವನರ ನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮಂ । ಅಷ್ಟಾಮೇ ಮೂರ್ತಯಸ್ಸಂತಿ ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತಾಃ ಮಹೀತಲೇ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಾಃಗುರವಸ್ಸಾಕ್ಷಾದಿಷ್ಟಂ ದೈವಂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಃ । ಆಚಾರ್ಯಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾಯಃ ಸ್ಸಂತುಮೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮನಿ । ತೀರ್ಥಂದತ್ವಾ - ತಾಂಬೂಲಂ ದದ್ಯಾತ್ (ಹಸ್ತೋದಕ) ಅಪಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ ತತ್ಸದ್ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಮಸ್ತು । ಸವ್ಯೇನ ।

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

10. ಋಗ್ವೇದ ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಃ

(1) ಜೌಪಾಸನ ಇಲ್ಲ, (2) ವೈಶ್ವದೇವ ಮಾಡಬೇಕು, (3) ಅಗ್ನಿಕರಣ ಪ್ರತಿನಿಧಿ - ಪಾಣಿ ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೆ, (4) ಪಿತೃಸ್ಥಾನ ಪುಟೇ (ಎಲೆ) ದ್ರೋಣಪಾತ್ರಂ ನಿಧಾಯ - (ಅ) ಏಕಪುಟೇ ಘೃತಂ (ಅ) ಅಪರೇ ಅನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, (5) ದ್ವೇ ದರ್ಭೇಣ ಅನ್ನಂ ದ್ವೇಧಾವಿಭಜ್ಯ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮತಃ ಭಾಗದ್ವಯಂ ಅಭಿಘಾರ್ಯ, ಉತ್ತರ ಭಾಗಮಾನ್ನಂ ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸವ್ಯೇನ ಪಿತೃಪುಟೇ ಸೋಮಾಯ ಪಿತೃಪೀತಾಯ ಸ್ವಧಾನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಪಿತೃಪೀತಾಯೇ ಇದಂ ನಮಮ । ಪುನಃ । ಪ್ರಾ ॥ ಕಿಂಚಿತ್ ಅನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಅಗ್ನಯೇ ಕವ್ಯ ವಾಹನಾಯ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನೇ ಕವ್ಯವಾಹನಾಯೇ ಇದಂ ನಮಮ । ಪ್ರಾ ॥ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಮನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪಿತೃಸ್ಥಾನೇ ತ್ರಿವಾರಂ ಸ್ವದೇಯಂ ಸ್ವದೇಯಂ ಸ್ವಧೇಯಂ ಇತಿ ದಧ್ಯಾತ್, (6) ಕಲಶಸೂಕ್ತ ಅನ್ನಸೂಕ್ತ ಬೇರೆ, (7) ಅವಾಜವ್ಯಂಕ್ತೈ (8) ಯನ್ಮೇಮಾತರಃ .... ಇವು ಇಲ್ಲ. (8) ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಋಗ್ವೇದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ, ಶುಕ್ರಮಸಿ - ಮಂತ್ರ - ತುಪ್ಪ ಹಚ್ಚುವುದು ಇಲ್ಲ.

ಕೂರ್ಚದರ್ಭಸಂಖ್ಯಾ : ಪ್ರಥಮಾಬ್ದೇ ಪಂಚದರ್ಭೈಃ ಪ್ರತ್ಯಬ್ದೇ (ಪ್ರತಿವರ್ಷೇ) ಸಪ್ತಭಿಸ್ಸದಾತೀರ್ಥೇ ಮಹಾಲಯೇ ಚೈವ ನವ ದರ್ಭೈಸ್ತು ಕೂರ್ಚಕಃ ॥

ಕಲಶಮೂಲೇ ಸ್ಥಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮ । ಕಲಶ ಮಧ್ಯೇ ಜನಾರ್ಧನಃ । ಕಲಶಾಗ್ರೇ ಶಂಕರಾ ಸ್ಥಿಷ್ಟೇ ತ್ರಯೋದೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ॥

11. ಮಹಾಲಯ ಪ್ರಕರಣಂ

(1) ಆದೌ ಪಿತಾ ತಥಾ ಮಾತಾ ಸಾಪತ್ನೀ ಜನನೀ ತಥಾ । ಮಾತಾಮಹಾಸ್ಸಪತ್ನೀಕಾ ಆತ್ಮಪತ್ನ್ಯಸ್ಸನಂತರಂ । ಸುತ ಭ್ರಾತೃ ಪಿತೃವ್ಯಾಶ್ಚ ಮಾತುಲಾಸ್ಸಹಭಾರ್ಯಕಾಃ । ದುಹಿತಾಭಗಿನೀಚೈವ ದೌಹಿತ್ರ ಭಾಗಿನೇಯಕಃ । ಪಿತೃಷ್ವಸಾ ಜಾಮಾತಾ ಭಾವುಕಸ್ನುಷಾ । ಶ್ವಸುರಶ್ಯಾಲಕಶ್ಚೈವಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಾಮಿನೋ ಗುರುರಿಕ್ಥಿನಃ ।

(2) ತಾಕಾಂಬಾ ತ್ರಿತಯಂ ಸಪತ್ನಿಜನನೀ ಮಾತಾಮಹಾದಿತ್ರಯಂ ಸಸ್ತ್ರೀ ಸ್ತ್ರೀತನಯಾದಿ ತಾತಜನನೀ ಸ್ವಭ್ರಾತರಸ್ತತ್ ಸ್ತ್ರೀಯಃ । ತಾತಾಂಬಾತ್ಮ ಭಗಿನ್ಯ ಪತ್ಯಧವಯುಕ್ । ಜಾಯಾ ಪಿತಾ ಸದ್ಗುರುಃ ಶಿಷ್ಯಾಪ್ತಾಃ ಪಿತರೋ ಮಹಾಲಯ ವಿದೌ ತೀರ್ಥೇ ತಥಾ ತರ್ಪಣೇ ॥

12. ಮಹಾಲಯ ಪಿಂಡಪ್ರಧಾನ ವಿಧಿಃ

ಪಿತೃಣಾಂ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ಮಾತೃಪಿಂಡಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ । ಮಾತಾಮಹಶ್ಚ ತತ್ಪೂರ್ವಂ ಆತ್ಮ ಪತ್ನಿ ಕುದುತ್ತರಂ । ಸುತ ಭ್ರಾತೃ ಪಿತೃವ್ಯಾಶ್ಚ ಮತಾ ಪಿತ್ರೋಶ್ಚಮಧ್ಯಮೇ । ಮಾತಾಮಹ ಮಾತಾಮಹ್ಯೋಮಧ್ಯೇ ಮಂಕುಲಾ ಸಹಭಾರ್ಯಕಾಃ । ದೌಹಿತ್ರಾದಿ ತಥೇನ್ಯೇಷಾಂ ಶೇಷಂ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ತೇ ವಿಧಿಃ । ಪುಂಪಿಂಡಂ ವಮತಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತತ್ಪುತ್ರಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ । ಅಂಗುಷ್ಠ ಪರಿಮಾಣಂತು ಗೋತ್ರಂ ಅವ್ಯಂ ನಸಂಸ್ಪೃಷೇತ್ । ನಿರಾಸ್ನಾತ್ ಪಿತರೋಯಾಂತಿ ವಿಪರೀತೋ ಭವೇದ್ಯದಿ ॥

13. ಪಕ್ಷಿ ಧರ್ಮ ಪಿಂಡ ಶ್ಲೋಕ

1) ಆ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಯೇ ಪಿತೃವಂಶ ಜಾತಾ ಮಾತೃಸ್ಥಥಾ ವಂಶ ಭವಾಮದೀಯಾ । ವಂಶದ್ವಯೇಸ್ಮಿನ್ ಮಮ ದಾಸಾಭೂತಾ ಭೃತ್ಯಾಸ್ತದೈವಾಶ್ರಿತ ಸೇವಕಾಶ್ಚ । ಮಿತ್ರಾಣಿ ಸಖ್ಯಃ ಪಶವಶ್ಚ ದಾಸಾಸ್ತ್ರಷ್ಟಾಶ್ಚ ದೃಷ್ಟಾಶ್ಚ ಕೃತೋಪಕಾರಾಃ ಜನ್ಮಾಂತರಯೇ ಮಮ ಸಂಗತಾಶ್ಚ ತೇಭ್ಯಸ್ಸದಾ ಪಿಂಡಮಹಂ ದದಾಮಿ ॥

2) ನದೀನಾಂಚ ಸಖೀನಾಂಚ ಶ್ರಂಘಿಣಾಂ ಶಸ್ತ್ರಘಾತಿನಾಂ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡಂ ದದಾಮ್ಯಹಂ ।

3) ಅಸೀಪತ್ರವನೇ ಘೋರೇ ಕುಂಭೀಪಾಕೇ ಚ ಯೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡಂ ದದಾಮ್ಯಹಂ ।

4) ಯೇ ಬಾಂಧವಾಃ ಯೇ ಬಾಂಧವಾಃ ಯೇ ಯೇ ಜನ್ಮನಿ ಬಾಂಧವಾಃ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡಂ ದದಾಮ್ಯಹಂ ।

5) ಪಿತೃವಂಶೇ ಮೃತಾಯೇ ಚ ಗತೀರ್ಯೇಷಾಂ ನವಿದ್ಯತೇ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡು ದದಾಮ್ಯಹಂ ।

6) ಮಾತೃವಂಶೇ ಮೃತಾಯೇಚ ಗತಿರ್ಯೇಷಾಂ ನವಿದ್ಯತೇ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡಂ ದದಾಮ್ಯಹಂ ।

7) ಮಾತಾಮಹಾವಂಶೇ ಮೃತಾಯೇ ಚ ಗತಿರ್ಯೇಷಾಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡಂ ।

8) ಮಾತಾಮಹಿವಂಶೇ ಮೃತಾಯೇ ಚ ಗತಿರ್ಯೇಷಾಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ತೇಷಾಂ ಉದ್ಧರಣಾರ್ಥಾಯ ಇದಂ ಪಿಂಡಂ ।

9) ಉಚ್ಚಿನ ಕುಲವಂಶಾನಾಂ ಜ್ಞಾತಾ ಜ್ಞಾತಾ ಕುಲೇ ಮಮ ಧರ್ಮಪಿಂಡೋ ಮಯಾದತ್ತೋ ಅಕ್ಷಯ್ಯ ಉಪತಿಷ್ಠತ್ । (ಶೇಷಂ ದಕ್ಷಿಣತೋ ನ್ಯಸಾತ್)

14. ತೀರ್ಥ ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಃ

ಅರ್ಘ್ಯಂ ಆವಾಹನಂ ಚೈವ ದ್ವಿಜಾಂಗುಷ್ಟ ನಿವೇದನಂ । ತೃಪ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನಂ ಚ ವಿಕಿರಂ ತೀರ್ಥ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ । ವಿಶೇಷತಃ ಪಿಂಡದಾನೇನ ಕಥಿತಃ ಕನ್ಯಕೇ ಗುರೌ । ತಿಲತರ್ಪಣ ಪಿಂಡಪ್ರಧಾನ ಮೊದಲೇ ಬಿಡಬೇಕು.

ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಂತ್ರ : ಇಂದ್ರಶೇಷ್ಠಾನಿ ದ್ರವಿಶಾನಿ ದೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ದಕ್ಷಸ್ಯ ಸುಭಗತ್ವಮಸ್ಮೇ ಪೋಷಂ ರಯಿಂಣಾಂ ಮರಿಷ್ಠಂ ತನೂನಾಂ ಸ್ವಾದ್ಮಾನಂ ವಾಚ ಸುದಿನತ್ವಮಹ್ನಾಂ (ಋ - 2-6-27)

(2) ಸ್ವಸ್ತಿನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ । ಸ್ವಸ್ಥಿನ ಸ್ತಾರಕ್ಷ್ಯೋ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಃ । ಸ್ವಸ್ಥಿನಃ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ದಧಾತು ॥

(3) ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಶೃಣು ಯಾಮ ದೇವಾಃ । ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇ ಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ । ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಃ ಸುಷ್ಠುವಾಂ ಸಸ್ತನುಭಿಃ ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ॥

15. ಗೋದಾನ ಮಂತ್ರಃ

ಆಚಮ್ಯ - ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ - ಏವಂಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯ ಪುಣ್ಯತಿಥಿ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿ - ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತುಃ - ಮಾತುಃ । ಗೋತ್ರಸ್ಯ - ಶರ್ಮಣಃ ವಸುರೂಪಃ ಮಮ (ಯಜಮಾನಸ್ಯ) ಪಿತುಃ ಲೋಕಂಗಮಯತಃ ಮಧ್ಯೆ ಶತಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ವೈತರಣೀನದ್ಯುತ್ತರಣಾರ್ಥಂ ತದ್ವಾರಾಪಿತೃಲೋಕಾ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ವೈತರಣೀ ಸಂಜ್ಞಕ ಗೋದಾನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ತದಂಗ ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೆ । ಶೃಂಗದೇವತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ಪಾದದೇವತಾಭ್ಯಾ ನಮಃ - ಪುಚ್ಛದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ (ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ) - ತಥಾತ್ರಯ ಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಕೋಟಿ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ವಸ್ತ್ರಂ ಆಚ್ಛಧರಾ ತದಂಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಟೇ

। ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಾಯ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಿತಾಯ ಚ । ಜಗದ್ಧಿತಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ । ಅನಂತರಂ ಗೋಪುಚ್ಛ ಸಮೀಪೇ ಗತ್ವಾ - ಪುಚ್ಚಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ - ದಕ್ಷಿಣಾ ತಾಂಬೂಲ ಸಹಿತ ತತ್ರ ಚ ಮಂತ್ರಃ -

ಯಮದ್ವಾರೇ ಮಹಾಘೋರೇ ತಪ್ತ ವೈತರಣೀಂ ನದೀ ತಾಂ ತರ್ತುಂ ಗಾಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ - ಉತ್ತರಾಯ ಸುಖೇನ್ಯೆತಂ - ಉದ್ಯುಕ್ತರಣಾರ್ಥಂ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದದ್ಯಾತ್ । ತದಂಗ ಪ್ರತಿಗೃಹೀತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಂತ್ರಂ ಜಪೇತ್ ದೇವ ಸ್ತತ್ವಾ ಸವಿತುಃ ಪ್ರಥ್ವೀ ಅಶ್ವಿನೋಃ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪುಷ್ಣೋಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ - ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ ಇತಿ ಪ್ರತಿವದೇತ್ - ಪ್ರತಿ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ।

16. ಜೀವರು ಹರಿಯ ಭಿನ್ನಾಂಶರು

ಭಾಷ್ಯ "ಅಂಶಾ ಏವ ಹೀಮೇ ಜೀವಾ ಅಂಶೀ ಹಿ ಪರಮೇಶ್ವರ: ।
ಸ್ವಯಮಂಶೈರಿದಂ ಸರ್ವಂ ಕಾರಯತ್ಯಚಲೋ ಹರಿ ।
ಇತಿ ಗೌಪವನಶ್ರುತ್ಯಾಮಂಶತ್ವಂ ಜೀವಸ್ಯೋಪಲಭ್ಯತೇ" ॥

ಜೀವರು ಪಿತೃ ಪುತ್ರಾದಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಉಪ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಂಶಭೂತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಂಶಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳಾದ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ರೂಪದಿಂದ, ಅಥವಾ ಭಿನ್ನಾಂಶರಾದ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಗೌಪವನ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಅಂಶತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಂಶತ್ವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣರು, ಓಂಅಂಶೋ ನಾನಾವ್ಯಪದೇ ಶಾದನ್ಯಥಾ ಚಾಪಿ ದಾಶಕಿತವಾದಿತ್ವಮಧೀಯತೇ ಏಕೇ ಓಂ॥ ಪಿತೃತ್ವ ಪುತ್ರತ್ವಾದಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಜೀವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉಪಕೃತರಾದುದರಿಂದ ಜೀವನಿಗೆ ಈಶ ಸಂಬಂಧತ್ವ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅಂಶತ್ವವು ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಅನಂಶನೆಂತಲೂ, ಕೆಲವರು ಭೇದಾಭೇದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಜೀವಕತ್ವರೂಪ ಭಗವಚ್ಛೇಷ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ನ್ಯೂನತೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸದೃಶತ್ವ, ಅಂಶತ್ವ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ, ಜೀವನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಾಶವುಳ್ಳವನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪುರುಷನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶನು, ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪಿತನೆಂದು, ಪುತ್ರನೆಂದು, ಭ್ರಾತೃನೆಂದು, ಸಖಿಯೆಂದು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪಾರಾಶರ್ಯಾಯಣ ಶ್ರುತಿಯು ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜೀವನಿಗೆ ಪುತ್ರನೆಂದೂ ಸಖಿ ಎಂದೂ, ಭಾತೃನೆಂದೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ ಬಹುವೇದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೋ, ಆದಕಾರಣ ಜೀವನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಂಶನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಜೀವನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಭಿನ್ನಾಂಶನೋ? ಸ್ವರೂಪಾಂಶನೋ? ಎಂದು ಶಂಕಾ ಬಂದರೆ, 'ಓಂ ಅಪಿ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಓಂ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ "ಮಮೈವಾಂಶೋ ಜೀವ ಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತ: ಸನಾತನ: "ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಜೀವಚಿಟ್ಟ ರೀರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನಿತ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಚೇತನರಾಶಿಯು ನನ್ನ ಭಿನ್ನಾಂಶರೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಿನ್ನಾಂಶರಾದ ಜೀವರೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವುಳ್ಳವರೆಂದು "ಜೀವನ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಸಂಧಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

17. ಪಿತೃಯಜ್ಞ ವಿಚಾರ

ಪಿತ್ರಾದಿಋಣವೋಚನ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಾದರಯಣರೇ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾಭಾರತಾಂಗರ್ತತ ಹರಿವಂಶಪರ್ವ (1) ಅಧ್ಯಾಯ 16 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜನಮೇಜಯರಾಯನು, ಶ್ರೀ ವೈಶಂಪಾಯನರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವ ಎಂತ ಯಾಕೆ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು? ಶ್ರಾದ್ಧದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಿಧಿ ಅವುದು? ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಪಿತರ ಪಿತೃಗಳು ಎಂದು ವೇದಜ್ಞಾನಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು, ಮಾನ್ಯರೆಂದೂ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ? ಮತ್ತು ಈ ಪಿತೃಗಳ ಎಷ್ಟೋ ಗಣವಿರುವದು. ಅಗಣ ಯಾವುದು? ಈ ಪಿತೃಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇನು? ನಾವು ಇಲ್ಲೆ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಿತೃಗಳು ಹೇಗೆ ತೃಪ್ತರಾಗುವರು? ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ನಮಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರೆ ಆಯೋಗದಿಂದ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವ ಬಗೆ

ಹೇಗೆ? ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಶ್ರೀ ವೈಶಂಪಾಯನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನಮೇಜಯನೇ ! ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿರುವೆ, ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜನು, ಶರಶಯ್ಯಾದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಭೀಷ್ಮರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರನ್ನು ಕುರಿತು. ಮತ್ತೂ ಹಿಂದೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಸನತ್ಕುಮಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಭೀಷ್ಮರು ಯಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ! ಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಫಲ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಪಿತೃಯಜ್ಞವಿದೆ. ಕೇಳು ನಾನು ನನ್ನ ಪಿತನಾದ ಶಂತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೋಸುಗ ಸೂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ದರ್ಭೆ ಹಾಸಲು ಭೂಮಿಯು ಏಕಾಏಕಿ ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ಜೀವಿತಪೂರ್ವದಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ರಕ್ತವರ್ಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ತನ್ನ ಅಂಗೈ ಚಾಚಿ ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದೆ, ಬೋಧಾಯನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪಿತೃಗಳ ಕೈಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕೈಲಿಕೊಟ್ಟ ಪಿಂಡದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ, ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತ ಸವಿಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ವರಕೊಟ್ಟನೇನಂದರೆ, ನೀನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತ್ರಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಪಡಿಸಿರುವಿ. ತ್ರೈ ಲೋಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತ್ರ ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ದೊರಕದಿದ್ದ ವರವಿದು. ನೀನು ಇಚ್ಛಾಮರಣಿಯಾಗು, ಯಾವತ್ಕಾಲ ಪರಿಯಂತ ಜೀವಿತಾಂಶಾ ನಿನಗಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ನಿನ್ನ ಸಮೀಪ ಬರಲಾರದು. ಮತ್ತು ಏನಾದರೂ ವರ ಬೇಕಾದರೆ ಬೇಡು, ಎಂದು ಶಂತನು ಭೂಮಿಯ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ನಾನು ಈ ಪಿತೃಗಣ ವಿಷಯವೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅಗ ತಂದೆಯು "ಎಲೋ ಭೀಷ್ಮನೆ! ಇಂದು ನನ್ನಿಂದ ಆಮಂತ್ರಣ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗಿ ಬಂದು ಕುಳಿತ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

18. ಪಿತೃಗಣ ವಿಚಾರ

ಆದರೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಿಂದ ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳುಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯರಾದವರು ಪಿತೃಗಳೆಂತ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಮೂಲ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲ. ಮೂಲ ಪಿತೃಗಣ ಬೇರೆ ಉಂಟು. ಈ ಮೂಲಪಿತೃಗಳು ಆದಿದೇವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಕ್ಕಳಿರುವರು. ಈ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದಲೇ ಇವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿ ಸಾಂಶದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರು. ದೇವ ಅಸುರ ಮನುಷ್ಯ ಯಕ್ಷ-ನಾಗ-ಕಿನ್ನರಾದಿ ಸರ್ವರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರು, ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾದಿದಾನದಿಂದ ಈ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿಯಾದರೆ ತುಷ್ಟರಾದ ಈ ಪಿತೃಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಕಾರಣ ಉತ್ತಮ ರೀತಿ ವಿಧಾನದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವರೆಂದು ಪಿತೃಭಕ್ತನಾದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನವೈದಿದನು.

ಪುನಃ ನಾನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸವಿಸ್ತರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು "ಭೀಷ್ಮನೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮಹಾ ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಂತೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದವರು ವಿರಳ, ನನಗೆ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನ ಹೇಗೆ ಆಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು, ಭೀಷ್ಮನೆ ಸಹಸ್ರಾವಧಿರ್ಷಪರಿಯಂತ ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿದ್ದು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು, ಒಂದು ಅತಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ವಿಮಾನ ಇಳಿಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಅಂಗುಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣ ಪುರುಷ ಮಲಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ನಮಿಸಿದೆನು. ಆ ಪುರುಷ ಎದ್ದು ಅಗ್ನಿಯ ಸದೃಶದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಿದನು. ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆಯೋ ಆತನೇ ಸನತ್ಕುಮಾರನೆಂಬ ನಾನು. ನಾನು ಬಹು ಪುರಾತನನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾನಸಪುತ್ರ, ನನ್ನ ತರುವಾಯ ಉಳಿದ 7 ಜನ. ದುರ್ಧರ್ಷಪುತ್ರರು ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 1) ಕ್ರತು, 2) ವಶಿಷ್ಠ, 3) ಪುಲಹ, 4) ಪುಲಸ್ತ್ಯ, 5) ಅತ್ರಿ, 6) ಅಂಗಿರಾ, 7) ಮರೀಚಿ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದಕರು, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯತಿಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುವೆನು. ಎಷ್ಟೋ ಯುಗಗಳು ತಿರುಗಿದವು. ಸನತ್ = ನಿರಂತರ ನಿತ್ಯ, ಕುಮಾರ ಬಾಲರೂಪನು. ಸನತ್ಕುಮಾರನೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದನು.

ಆಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಸನತ್ಕುಮಾರರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಪಿತೃಗಳು ಯಾರು? ಅವರ ಗುಣವೆಷ್ಟು ? ಅವರು ಎಲ್ಲಿರುವರು ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ್ಗೆ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ತುಷ್ಟರಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಣವಿದೆ. 7 ಜನ ಪಿತೃಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾದ ತೇಜಃ ಪುಂಜ ಶರೀರವಿದೆ. 1) ಸುಕಾಲ, 2) ಆಂಗೀರಸ, 3) ಸುಸ್ವಧಾ, 4) ಸೋಮಪ, ಸುಕರ್ಮದಿಂದ ತೇಜಃ ಪುಂಜದೇಹ ಧರಿಸಿದರು. 1) ವೈರಾಜ. 2) ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್, 3) ಬರ್ಹಿಷದ ಈ ಮೂರು ಗಣ ಅಮೂರ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ 7 ಜನ ಮಕ್ಕಳು 1 ಈ ವೈರಾಜಗಣ - ವಿರಾಜನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರರು. ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಈ ಪಿತೃಗಣ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದರಿಂದ ಇವರು ತುಷ್ಟರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸೋಮಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸೋಮನು ತುಷ್ಟನಾಗಿ ಔಷಧಿ ಅನ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಲೋಕರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಕರಿಸುವ. ಈ ಮೊದಲನೇ ಪೀಡಿ (ವಂಶ) ಪಿತೃಗಣ 2) ಮರೀಚಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗ, ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ ನಾಮಪಿತೃಗಣ ಸೋಮಪದನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 3 ಬರ್ಹಿಷದ ನಾಮಗಣ, ಸರ್ಗದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವವರು, ಪುಲಸ್ತ್ಯನಾಮಕ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಮಕ್ಕಳು. ಹೀಗೆ 7 ಜನ ಪಿತೃಗಳೆಂದು ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ, ತಾರತಮ್ಯ ಕರ್ಮಜ ದೇವತೆಗಳ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ "ಪಿತೃಗಳೇಳ್ವರು" ಎಂದು ದಾಸರ ವಚನ.

***

19. ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಾನ

ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ 10 ಜನ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರು.

1.	ಪುರೂರವ	2.	ಆರ್ದ್ರವ - ಇಬ್ಬರು ಪಾರ್ವಣ ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವತೆಗಳು
3.	ಧುರಿ	4.	ಲೋಚನ - ಇಬ್ಬರು ಸಂಕಲ್ಪ ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವತೆಗಳು
5.	ಕ್ರತು ಮತ್ತು	6.	ದಕ್ಷ - ಇಬ್ಬರು ಮಾಸಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವತೆಗಳು
7.	ಸತ್ಯ	8.	ವಸು - ಇಬ್ಬರು ನಾಂದೀ ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವತೆಗಳು
9.	ಕಾಮ	10.	ಕಾಲ - ಇಬ್ಬರು ಪ್ರೇತ ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವತೆಗಳು

ಹೀಗೆ ಆಯಾ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕಾಲ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಬ್ಬರ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಸ್ವರ್ಣಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣೇಸಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇದು ದೇವಸ್ಥಾನ ಸ್ವಾಹಾ ಅನ್ನ ಕೊಡುವ ವಿಧಿ. ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಎಲೋ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೇ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿ ಕೇಳಿರಿ, ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲ ರಜತಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸುಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ರಜತವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ವಸ್ತು. ರಜತ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಾನ್ನ ಸ್ವಧಾ ಶಬ್ಧ ಪೂರ್ವಕ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಪಿತೃಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ 1) ಸೋಮ, 2) ಅಗ್ನಿ 3) ಯಮ, ಈ ಮೂರು ಜನ ಪಿತೃಸ್ವರೂಪರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅಹುತಿಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಯಜಮಾನನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃಗಳು ಅಕ್ರೋಧರು, ಶಾಂತರು, ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಹು ಸುಲಭ ಪ್ರಾಪ್ಯರು ಇತ್ಯಾದಿ ಸವಿಸ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 8) ಅಧ್ಯಾಯವಿದೆ. ಬಹು ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ಹರಿವಂಶ ನೋಡುವುದು, ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಹಿಮಾ ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ 1) ಯಮ, 2) ಸೋಮ, 3) ಕವ್ಯ ವಾಹನರೆಂಬ 3 ಜನ ಪಿತೃಗಳು. ಇವರು 18ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ 7 ಜನ ಪಿತೃಗಳು. 19ನೇ ಕರ್ಮಜದೇವತೆಗಳ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಗಣ ಸಮೂಹವಿರುವುದು. ಈ 10 ಜನ ಮುಖ್ಯ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲದೆ 100 ಜನ ಪಿತೃಗಣ ಬೇರೆ ಇವರು 28ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿಪ್ಪ ಚಿರಪಿತೃಗಳು. ಋಷಿಗಳಿಂದ 100 ಗುಣ ಕಡಿಮೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಂಶರು. ಇವರ ದ್ವಾರವೇ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಅನ್ನಕೊಡಬೇಕು. ವ್ಯಾಸ ದಾಸಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿಕಾರರು, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಸು, ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯ ಗಣದಿಂದ ಬೇರೆ ಪಿತೃಗಣವಿದೆ ಎಂದು 2ನೇ ಪದ್ಯ ಟೀಕಾದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದು. ಬಹು ಸಮಂಜಸವೂ ತಾರತಮ್ಯ ದ್ಯೋತಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಮುಖ್ಯವಾದದು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸರ್ವಚಿರಪಿತೃನಿಯಾಮಕ, ಸಪ್ತಪಿತೃಂತರ್ಗತ ಯಮ ಸೋಮ, ಕವ್ಯವಾಹನರಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಪ, ವಸು, ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯ, ಗಣಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕ ತತ್ವೇಶರು. ಅವರಂತರ್ಗತ, ಪ್ರಾಣಾಂತಸ್ಥ, ಜನಾರ್ದನರೂಪಿ ಹರಿಯ ತೃಪ್ತಿಗೋಸುಗ ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಾನಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಂಶ ದೇವತೆಗಳು ಇವರ ಅಂಶಿ ಅಂಶ ಅವತಾರರೂಪಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು 'ಧರೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಶುಭರಸಗಳು ಬಂದು ಭರಿತವಾಗಿವೆ ನೋಡಿ ಇಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ

ಬಿಡದೆ' ಧರೆ ಭುವರ್ಲೋಕ, ನಾಕಭವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಪಿತೃಗಣದವರು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವರು.

1) ಮರುತ, 2) ಆದಿತ್ಯ 3) ಸಾಧ್ಯ, 4) ವಸು 5) ರುದ್ರ 6) ಅಶ್ವಿನಿ 7) ಋಷಿ ಎರಡೈದು (2+5+7) ಗಣದವರು ಪಿತೃರೆನಿಸುವರು. ತರತಮ ಇದರೊಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇಂತು ಎಂದು ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರ ವಚನ, ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, ಪಿತೃದ್ವಾರಾ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅನ್ನ ಕೊಡಲು, ಸಾಂಶರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತರತಮದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವರಬಿಂಬನಾದುದರಿಂದ ಹರಿತೃಪ್ತನಾಗೆ ಸರ್ವಜಗತ್ತೃಪ್ತಿ ಮೂರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ (ಯಮ, ಸೋಮ, ಕವ್ಯವಾಹನ) ಎಂದು ಮೂರು ಜನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ರಜತ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ, ಇವರ ದ್ವಾರವೇ ವಸು, ರುದ್ರ, ಅದಿತ್ಯರ ತೃಪ್ತಿ, ಈ ಮೂರು ಜನ ಪಿತೃಗಣವಲ್ಲದೇ 19ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ 7 ಜನ ಪಿತೃಗಳ ವಿಚಾರಿಸಿದಂತೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅಜಾನುಜ ದೇವತೆಗಳು ದೇವ ಭೃತ್ಯರಿಗೆ ಸಮರಾದವರು. 29ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ "ಪಿತರೋ ಅಸುರಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ "ಪಿತೃಣಾಂ ಶತಮೇವಾತ್ರ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯಗಣಾಂಸ್ತಥಾ" ಇಲ್ಲಿ 100 ಜನ ಪಿತೃಗಳು ಇರುವರು. ಅಲ್ಲದೇ 28ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಚಿರಪಿತೃಗಳು ಇವರ ಸಂಖ್ಯಾ ಹೇಳಿದ್ದು, ಗೊತ್ತಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಇಂತು ಪಿತೃಗಳದ್ವಾರಾ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಶ್ರಾದ್ಧಫಲ, ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪದ ರಾಗ ಭೈರವಿ, ತಾಳ ರೂಪಕ

ಯಾವ ಕರ್ಮವೋ ಇದು ಏನು ಕರ್ಮವೋ ॥ ಪಲ್ಲ ॥

ಸತ್ತವನು ಎತ್ತಪೋದ ಸತ್ತವನು ತನ್ನ ಜನ್ಮಕ್ಕೋದ ।
ಸತ್ತವನು ಉಣುವನೆಂದು ನಿತ್ಯ ಪಿಂಡವಿಕ್ಕುತಾರೆ ॥1॥

ಎಳ್ಳು ದರ್ಭೆ ಕೈಲಿ ಪಿಡಿದು ಪಿತೃತೃಪ್ತಿ ಎಂದು ಬಿಡಲು ॥
ಎಳ್ಳು ಮೀನು ನುಂಗಿ ಹೋದರೆ ದರ್ಭೆ ನೀರೊಳು
ಹರಿದು ಹೋಯಿತು ॥ 2 ॥

ಎಡಗೈಯೆಂದು ಬಲಗೈಯೆಂದು ಎಡಬಲಗೈಯ್ಯು ತೋರಿಸಿ ॥
ಸಡಗರೆಂಬ ವರವ ಕಠಿಣ ವರಹವನ್ನು ಕಳೆಯುತಾರೆ ॥ 3 ॥

ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೈಲಿಕೊಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗ ಹೊಂದುವರೆಂದು ।
ಮಂತ್ರವೆಲ್ಲ್ಯೊ ಅಕ್ಷತೆಯಲ್ಲ್ಯೋ ಅವರೆಲ್ಲ್ಯೋ ಇವರೆಲ್ಲ್ಯೋ ॥ 4 ॥

ಹೇಳುವನು ಅಜ್ಞಾನಿ ಕೇಳುವವನು ಅವಿವೇಕಿ ।
ಹೇಳುವ ಕೇಳುವರಿಬ್ಬರ ಸೊಲ್ಲ ಪುರಂದರವಿಠಲ ತಾನೇಬಲ್ಲ ॥ 5 ॥

ತಿಳಿಯದೇ ಅನುಸಂಧಾನರಹಿತ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೇ ಏನೂ ಫಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ದಾಸರನ್ನು ನಂಬಿರಿ. ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದರೆ ಫಲ.

ಪಿತೃಯಜ್ಞದ ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನ ವಿಚಾರ

"ತ್ರೀಣಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪವಿತ್ರಾಣಿ ದೌಹಿತ್ರ: ಕುತಪ: ತಿಲಾ: ॥
ತ್ರೀಣಿ ಚಾತ್ರ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಶೌಚಮಕ್ರೋಧಮತ್ವರಾ ॥
ಭೋಕ್ತಾರ: ಪರಿವೇಷ್ಟಾರ: ಶ್ರಾವಿತಾರ: ಪವಿತ್ರಕಾ: ॥ 1 ॥

ದಿವಸಸ್ಯಾಷ್ಟಮೇ ಭಾಗೇ ಮಂದೀಭವತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ ।
ಸ ಕಾಲ: ಕುತಪೋ ನಾಮ ಪಿತೃಣಾಂ ದತ್ತಮಕ್ಷಯಮ್ ॥ 2 ॥

ತಿಲಾ: ಪಿಶಾಚಾತ್ ರಕ್ಷಂತಿ ದರ್ಭಾ ರಕ್ಷಂತಿ ರಾಕ್ಷಸಾತ್ ॥
ರಕ್ಷಂತಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾ: ಪಙ್ತೆಂ ಯತಿಭಿ: ಭುಕ್ತಮಕ್ಷಯಮ್ ॥ 3 ॥

ಎಂದು ಆದಿಪರ್ವ ಭಾರತ ವಚನ.

ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ (1) ಕುತಪ = ಅಪರಾಹ್ಣ ಕಾಲ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲ ನಡುವಾದದ್ದು ಕುತಪಕಾಲ, ದೌಹಿತ್ರ = ಮೊಮ್ಮಗ (ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮಗ) ತಿಲ = ಎಳ್ಳು. ಈ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ, ಮತ್ತು ಶೌಚ= ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ಅಕ್ರೋಧ = ಕೋಪರಹಿತರಾಗದೇ ಶಾಂತರಾಗಿರುವಿಕೆ, ಅತ್ವರಾ = ಅವಸರಮಾಡದೇ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ದಿವಸದ ಅಷ್ಟಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಯಾವಾಗ ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಶೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅದು ಕುತಪ ಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕುತಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಕೊಟ್ಟದ್ದು ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಲ = ಕರೇ ಎಳ್ಳು ಪಿತೃಪಿಶಾಚಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ದರ್ಭೆಯು ರಾಕ್ಷಸರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗವು ಪಙ್ತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯತಿಗಳ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅಕ್ಷಯಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ತಿಳಿದರೆ ಪೂರ್ಣಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಭೋಕ್ತಾರ: = ಉಣಿಸತಕ್ಕ ಯಜಮಾನನೂ, ಭೋಜನಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹಣರೂ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸುವವರೂ

ಈ ಮೂರು ಜನರೂ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವವರೂ, ಕೇಳಿಸುವವರೂ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಕ್ರೋಧರಹಿತರಾಗಿ, ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಕರಾಗಿರಬೇಕು. ಊಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಇದೇ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರ ಸುಳಾದಿಯ ಅರ್ಥ.

1. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ ಕರ್ತೃವು, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಬೇಕು.
2. ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜಮಾನನ ಸವ್ಯ ಬಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಬೇಕು.
3. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ವಸು, ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯರು ಮೂರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಲೋಕ ವಾಸವಿರುವುದರಿಂದ, ಕರ್ತೃ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ ಮಾಡುವನು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮುಖನಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಬೇಕು.

4 ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, ದೇಹದ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾರಣ ಸವ್ಯ ಬಲಭಾಗ ತೋರುವದು. ದಕ್ಷಿಣ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಎಡಭಾಗ ಸವ್ಯಬಲದ ವಿರುದ್ಧ ಅಪಸವ್ಯ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪಿತೃತಾರತಮ್ಯ ತಿಳಿದು ಪಿತನಲ್ಲಿ ವಸು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಸಂಕರ್ಷಣ. ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ ವಾಸುದೇವ, ಇನ್ನು ಭೋಜ್ಯಭೋಕ್ತೃ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ 96 ರೂಪಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕೆಂದು ದಾಸರು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲಿದ್ದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಟಪಾಲದ್ವಾರಾ ಮನಿಆರ್ಡರ ಪತ್ರಾದಿಗಳು ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜನೂ ಸಕಲ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿರುವನು. ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದ್ವಾರಾ ದಂಡನೀತಿ (ಕಾಯದೆ)ಯಂತೆ ಸರ್ವರೂ ಹರಿಯ ಅಧೀನರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವರು. ಇದರಂತೆ ಶ್ರಾದ್ಧದೀಪಿಕಾ ಎಂಬುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನಗಳು ಒಂದೊಂದು ವಿಧಾನದಿಂದ ಆಯಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು(ಚಿರಪಿತ್ರಾದಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ) ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಅಗ್ನೌಕರಣೇ ಚ ದೇವಸ್ಥಾ: ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಾ: ದ್ವಿಜಭೋಜನೇ ।
ಗರ್ಭಸ್ಥಾ: ಪಿಂಡದಾನೇನ ವಿಕಿರೇ ನಿರಯಂ ಗತಾ: ॥
ಶ್ರೀಮಂತೋ ದಕ್ಷಿಣಾದಾನೇ (ದಕ್ಷಿಣೋ ಮುನಿಯೋನಿ:
ಸ್ಯಾತ್) ಅಸುರಾ: ಭೂರಿಭೋಜನೇ ॥
ಏವಂವಿಧಿ ಯಥಾಶ್ರಾದ್ಧಂ ಷಡ್ವಿಧಾ ಸದ್ಗತಿಸ್ತಥಾ ॥

ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ಮೃತಿಮುಕ್ತಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ,
"ಅಗ್ನೌಕರಣೇನ ದೇವಸ್ಥಾ: ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಾ ವಿಪ್ರಭೋಜನೇ ॥
ಯಮೇ ತು ಪಿಂಡದಾನೇನ ನರಕೇ ವಿಕಿರೈಸ್ತಥಾ ।
ದಕ್ಷಿಣಾಭಿರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಅಸುರಾ ಭೂರಿಭೋಜನಾತ್ ॥
ಏವಂವಿಧಾ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ತೃಪ್ತಯ: ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ: ॥

ಪಶುಸ್ಥಾ: ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯೇನ ಪಕ್ಷೀ ಪಾದಾಭಿವಂದನಾತ್ ॥
ಶ್ರೀಮಂತೋ ದಕ್ಷಿಣಾದಾನೇ ಶ್ರಾದ್ಧ: ಸಪ್ತವಿಧಿ: ಸ್ಮೃತ:॥

1 ಅಗ್ನೌಕರಣಂ ಎಂಬ ಸ್ವಧಾಕಾರ ಹೋಮದಿಂದ "ಸೋಮಾಯ. ಪಿತೃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ಸ್ವಧಾಕಾರದಿಂದ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿ.

2 ದ್ವಿಜರ ಭೋಜನದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿ.

3 ಪಿಂಡದಾನದಿಂದ ಯಮಲೋಕ ಮತ್ತು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿ.

4 ವಿಕಿರವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ನರಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಮುಕ್ತಿ.

5 ದಕ್ಷಿಣವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಮಾನುಷ-ಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃತೃಪ್ತಿ.

6 ಭೂರಿಭೋಜನದಿಂದ ಅಸುರಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಮುಕ್ತಿ.

7 ಪ್ರಿಯವಚನದಿಂದ ಪಶುಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃತೃಪ್ತಿ.

8 ಪಾದಾಭಿವಂದನಾತ್ = ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವದರಿಂದ ಪಕ್ಷಿಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿ. ಹೀಗೆ ಸಪ್ತಶ್ರಾದ್ಧವಿವರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 8 ಆಗುತ್ತವೆ ವಿಚಾರಾಂಶವಾಗಿದೆ.

ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, "ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ಧಾತೃಶಿವಶಕ್ರಗುಹೇಂದ್ರ ಸೂರ್ಯವಹ್ನಿತ್ರಯಪ್ರಮುಖಕ್ರೌಂಚಘಟೋದ್ಭವಾನಾಮ್ ॥ ಯತ್ ಕಾಶ್ಯ ಪಸ್ಯ ಹೃದಯಸ್ಥಗದಾಧರಸ್ಯ **ಪಾದಾನ್ನಮಾಮಿ ಸತತಂ** ಪಿತೃಮುಕ್ತಿ ಹೇತೂನ್ ॥ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಭಾವವೇ. ಮರುತ, ಆದಿತ್ಯ, ಸಾಧ್ಯ, ವಸು, ರುದ್ರ, ಅಶ್ವಿನಿ, ಋಷಿ. ಈ ಏಳು ಗಣದವರು. ಒಂದು ವಿಧಾನ ಶ್ರಾದ್ಧ 7 ವಿಧದಲ್ಲಿದ್ದು, 7 ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ತತ್ವವನ್ನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು, ಶ್ರೀದಾಸಾರ್ಯರು 8ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 1 ಜಯಾಕಾಂತ ಸಂಕರ್ಷಣ, 2 ಕಪಿಲ, 3 ಮಹಿದಾಸ, 4 ದತ್ತಾತ್ರೇಯ, 5 ಹಯವದನ, 6 ಹರಿ, 7 ಹಂಸ, ಈ ಏಳು ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾಯಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಅನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ತಿಳಿದಾಚರಿಸಲು ಸಮರ್ಥರು; ನಮ್ಮಂಥ ಅಜ್ಞರಿಂದ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದೇ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವೆಂಬುದು. ಹರಿಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿ 16 ಪದ್ಯದಿಂದ 22 ಪದ್ಯದವರೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವಾದ ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾದಿ **ಸಪ್ತಾನ್ನ ವಿವರಣವು** ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉ.ಭಾಷ್ಯ ಸಪ್ತಾನ್ನ ಪ್ರಕರಣ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪದ್ಯಗಳಡಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಭಗವದರ್ಪಿತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪಿತ್ರಂತರ್ಗತ ಹರಿಯು ಪ್ರೀತನಾಗಲೆಂದು ಪಿತೃಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಪಿತೃಋಣದಿಂದ ಮೋಚನವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಹ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣ ಜೀವಜೀವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಭೇದ ಸಿದ್ಧ. ಸತ್ಯವೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಪುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಪದ್ಯ 21 ರಲ್ಲಿ,

ಜೀವರಂತರ್ಯಾಮಿ ಅಂಶಕ । ಳೇವರಗಳೊಳಗಿಂದ್ರಿಯಗಳಲಿ । ತಾ
ವಿಹಾರವಗೈವುತನುದಿನ ಅಂಶನಾಮದಲಿ ॥ ಈ ವಿಷಯಗಳನುಂಡು ಸುಖಮಯ ।
ಈವ ಸುಖಸಂಸಾರ ದುಃಖವ । ದೇವಮಾನವ-ದಾನವರಿಗವಿರತ ಸುದಾಮಸಖ ॥ 21 ॥

ಇಂತು ತ್ರಿವಿಧರಿಗೆ ತ್ರಿವಿಧಗತಿ ಇಪ್ಪನು. ಇದನ್ನರಿಯದೇ ದೇಶ ದೇಶ ಸುತ್ತಿ, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದೆನೆಂಬ ಹೌಸಿನಿಂದ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮ-ದುರಾಶೆಗೊಳಗಾಗಬೇಡವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

20. ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪಿತೃಗಣವಿಚಾರ, ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರ ಪಿತೃಶಂತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೈಚಾಚಿ ಪಿಂಡ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಫಲವು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು.

ಇನ್ನು ಈ ಪಿತೃಯಜ್ಞ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದುದರ ಫಲ, ಪಿತೃಕಲ್ಪ, ಶ್ರಾದ್ಧ (ಪಿತೃಸಮಾರಾಧನೆ) ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಜನರು ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೂ ಅದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನರಿಯರು ಎಂದು ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ಪೇಳಿದ್ದು 6/7 ಅಧ್ಯಾಯ ವಿವರಚರಿತ್ರೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವ "ಸಪ್ತ ವ್ಯಾಧಾ ದಶಾರ್ಣೇಷು" ಎಂದು ಶ್ರಾದ್ಧಮಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. (1) ಪೂರ್ವಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ, ದೈವವಶಾತ್ ದುರಾಚರಣಪರರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಮಾನಸಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚರಾಗಿ ಬಿದ್ದರು, (2) ಮರಣಾನಂತರ ಹಿಂದಿನ ಯೋಗನಿಷ್ಠ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. (3) "ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ" ಎಂಬುವ ನಿಯಮಪ್ರಕಾರ, ಪುನ: ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ (ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ) ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಗೋಹತ್ಯಮಾಡಿ ಮಾಳಿಗಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಅವಿಧಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೂ, ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಫಲ ದೊರಕಿತು. ಇಂತು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೌಶಿಕ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕರ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಇದ್ದು ಹಿಂದೆ ಕ್ರೂರಕರ್ಮವಾದ ಯೋಗ ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಗೋಹತ್ಯಾ ಪಾಪದಿಂದ, ಪಿತೃಗಳಾದ ಕೌಶಿಕರ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚರಿಸಲು ಕೌಶಿಕರು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆಗ್ಗೆ ಆ ಏಳು ಜನರೂ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಶರಣು ಹೊಕ್ಕು ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಹಿಂದಿನ ದುಷ್ಟಕರ್ಮದಂತೆ ಇವರು 7 ಜನರ ಹೆಸರು – ವಾದ್ದುಷ್ಟ, ಕ್ರೋಧನ, ಹಿಂಸ್ರ, ಪಿಶುನ, ಕವಿ, ಖಸ್ರಮ, ಪಿತೃವೃತ್ತಿ (ಈತನೆ 7ನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೃಹ್ಮದತ್ತನು) ಇವರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕರ್ಮಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

ಗಾರ್ಗ್ಯ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಣ್ಣದ ಕಪಿಲಾ ಗೋವು ವತ್ಸಸಹಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಗುರುವಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮೇಯಿಸಲು ಅಡವಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಬುದ್ಧಿವಿಕಾರವಾಗಿ ಗೋಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಲು ಗೋಹತ್ಯಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಪಿತೃವೃತ್ತಿ ನಾಮವುಳ್ಳವನು ಮಾತ್ರ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿದು ಹೇಗಾದರೂ ಗೋಹತ್ಯಾ ಮಾಡೇಮಾಡುವಿರಿ; ಆದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ಅರ್ಪಿಸಿ ಗೋಮಾಂಸ ತಿನ್ನಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವಿಧಿಯಿಂದ ಗೋಹತ್ಯಾಮಾಡಿ ಆ ಮಾಂಸದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ಭಕ್ಷಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನೂ ಭಕ್ಷಿಸಿದ. ಹಿಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಗೋಮಾಂಸ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಿ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ರಾತ್ರಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಕಳುಕರುವನ್ನು ಒಂದೇ ತಂದರು. ಗಾರ್ಗ್ಯಋಷಿಗಳು ಗೋವು ಎಲ್ಲೆಂದು ಕೇಳಲು, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಳನ್ನು ಹುಲಿಯು ತಿಂದಿತೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗೋಹತ್ಯಾ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ, ಗುರುಗಳನ್ನು ಠಕ್ಕಿಸಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಎರಡು ಕ್ರೂರಕರ್ಮ ಮಾಡಿದರು. ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ದೇಹಬಿಟ್ಟು, **3ನೇ ಜನ್ಮ ದಶಾರ್ಣವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ** ಏಳೂ ಜನರೂ ಪುಟ್ಟಿದರು. ಎಂಥ ಋಷಿಗಳಿಗಾದರೂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಭವಣೆ ಬಿಡದು, ವ್ಯಾಧ ಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮರಾದರು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮೃತಿ ಇತ್ತು, ಮತ್ತು ವ್ಯಾಧಜನ್ಮ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಿಂಸಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನ –ಭಗವದನುಸಂಧಾನ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವ್ಯಾಧಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. 1 ನಿರ್ವೈರ, 2 ನಿರ್ವೃತ್ತ, 3 ಶಾಂತ, 4. ನಿರ್ಮನ್ಯು, 5 ಕೃತಿ, 6 ವೈಧಸ, 7 ಮಾತೃವೃತ್ತಿ ಈ ನಾಮದಿಂದ ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಮಾತಾಪಿತೃಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ 7 ಜನ ತಮ್ಮ ಮರಣಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಧಜನ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ಕೈಯಲ್ಲಿಪ್ಪ ಮೃಗಬೇಟೆಯ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ವನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ವಾಪದಗಳಿಗೆ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ 7 ಜನಕ್ಕೂ ಮೃಗಯೋನಿ ಬಂದಿತು.

4ನೇ ಜನ್ಮ ಕಾಲಂಜರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮೃಗಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಜನರು ಮೃಗಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಮೃಗಯೋನಿ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಮಾತಾಪಿತ್ರಾದಿ ಆರಾಧನೆ ಸೇವೆ ಪೂಜಾಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮೃತಿ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಆ ಏಳು ಮೃಗಗಳೂ ನಿರ್ವೈರರು ಕ್ಷಮಾಶೀಲರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. (ವು) ಆ ಮೃಗಯೋನಿ ಹೆಸರು – ಉನ್ಮುಖ,

ನಿತ್ಯವಿಸ್ರಸ್ತ, ಸ್ತಬ್ಧ ಕರ್ಣ, ವಿಲೋಚನ, ಪಂಡಿತ, ಘಸ್ಮರ, ನಾದಿ (ಇವರಿಗೆ ಹೆಸರು ಮೃಗ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇಟ್ಟರೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಗುಣ-ಕರ್ಮ-ನಾಮ-ರೂಪ-ಅನ್ನನಾಗಿರುವನೆಂಬುದು ಶ್ರೀ ವಿಜಯರ ವಾಕ್ಯ ಮರೆಯಕೂಡದು). ಎಂತ ಪೆಸರುಳ್ಳವರಾಗಿ ಇತರ ಮೃಗಾಚರಣೆ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮರತರಾಗದೇ ಯೋಗ್ಯ ಆಹಾರದಿಂದ ಉದರಪೂರ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತ ಯೋಗ ನಿಷ್ಠ ಕರ್ಮರತರಾಗಿ, ನೀರು ಸಹ ಕುಡಿಯದೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪರರಾಗಿರುವಾಗ್ಗೆ, ಕಾಲ ಒದಗಲು, ಈ ಏಳೂ ಮೃಗಗಳು ಕಾಲಂಜರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವು. ಅದ್ಯಾಪಿ ಆ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವೆಂದು ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶುಭಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕತರನಾದ ಶುಭಯೋನಿ ಬರುವ ಯೋಗ ಭಗವಂತನು ಒದಗಿಸುವನು. ಮುಂದೆ ಈ 7 ಜನರೂ, 5ನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶರದ್ವೀಪನಾಮಕ ಶುಭದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಲಚರದಲ್ಲಿರುವ ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿ, ಸಾಧನ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾಗಿ, ಮೈಥುನ ಮಾರ್ಗಬಿಟ್ಟು, ಋಷಿಗಳಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತಾದಿ ಆಚರಣದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಂತೆ ಇವರ ನಾಮಗಳಾದರೂ, 1 ನಿಸ್ಪೃಹ, 2 ನಿರ್ಮಮ, 3 ಕ್ಷಾಂತ, 4 ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವ, 5 ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹ, 6 ನಿರ್ವೃತ, 7 ನಿಭೃತ ಎಂಬ ಶುಭ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವರು. ಪಕ್ಷಿಗಳಾದರೂ ಧರ್ಮವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆಹಾರ ವರ್ಜಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಇವರಿಗೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮೃತಿ ಇತ್ತು ಮುಂದೆ, 6ನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಈ ಏಳು ಜನರೂ, ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದರೂ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಗೋಹತ್ಯಾಮಾಡಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪರಂಪರಾ ನೀಚ ಯೋನಿ. ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ, ಪರಂಪರಾ ಉತ್ತಮ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಹಂಸಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು, 1 ಸುಮನಾ, 2 ಶುಚಿವಾಕ್, 3 ಶುದ್ಧ, 4 ಪಂಚಮ, 5 ಛಿದ್ರದರ್ಶನ, 6 ಸುನೇತ್ರ,. 7 ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ನಾಮವಿದ್ದವು. ಅಂತರಂಗದಿ ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳು ವನದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮುಂದಿನ ಏಳನೇ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು

ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯ ಆ ವನವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪುರುಕುಲೋತ್ಪನ್ನ ವಿಭ್ರಾಜ ನಾಮಕ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹ ಆ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಶರೀರದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವನೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ಶ್ರೀಮಂತನೂ ಆದ ಅವನು ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ, ಏಳು ಜನ ಸಂಚರಿಸುವ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ **ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ** ಏಳನೇ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗೆ ತಾನು ರಾಜನಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಿತ ವೈಭೋಗಯುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಪುಣ್ಯಾಚರಣೆ, ತಪಸ್ಸು, ಉಪವಾಸ ನಿಯಮದಿಂದ ಇರುವ ಪುಣ್ಯ ಫಲವಿದ್ದರೆ ರಾಜನಂತೆ ಆಗಿ ಸುಖಿಯಾಗುವೆನೆಂದು ಇಚ್ಛಾ ಮಾಡಿತು.

ಆಗ್ಗೆ ಆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪಕ್ಷಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ, **ಛಿದ್ರದರ್ಶನ, ಸುನೇತ್ರ,** ಇವರೆಡು ಹಂಸಗಳು ನೀನು ಮುಂದೆ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ನಾವು ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗುವೆವೆಂದು ಮೂವರೂ ತಮ್ಮ ಸಾಂಕೇತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೃಢ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಯೋಗಪರರಾದರು. ಆಗ್ಗೆ **ಶುಚಿವಾಕ್** ಎಂಬುವ ಎರಡನೇ ಹಂಸಪಕ್ಷಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಮಕ ಹಂಸಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ನೀನು ಯಾವ ಕಾರಣ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಮವಾಸನೆಯಿಂದ ರಾಜನಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಿಯೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ನಗರದ ರಾಜನಾಗುವಿ. ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗುವರು ನಿಜ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯಲೋಭ, ಕಾಮಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರಾದ ನಿಮ್ಮ ಮೂವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಲ್ಕು ಜನದ ಶಾಪವೇನೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಭಾಷಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವು. ಎಂದು ಹೀಗೆ ಶಾಪ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು.

ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬಂಧುಗಳು ಮೂವರಿಗೆ ಶಾಪಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ, ಬಹು ಅಶಾಂತರಾಗಿ, ವಿನಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಡಲು ಪುನ: ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾದಂತೆ ನೀವು ರಾಜ ಸಚಿವರಾಗಿ ಮಾನವ ಜನ್ಮದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ಒಬ್ಬ ಸಜ್ಜನನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಯೋಗಾಚಾರರಾಗಿ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ. ಸ್ವತಂತ್ರನು ರಾಜನಾದಾಗ್ಯೂ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದು. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಪಿತೃವೃತ್ತಿನಾಮವಾದ ನೀನು, ನಾವು ಗೋವಧ ಮಾಡಿದರೂ, ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಷಯ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಮಾಡಿಸಿರುವಿ. ನಿಮ್ಮ ಮೂವರಿಗೆ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಷಯ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಾಲ್ವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣೆ ಇರುವುದು, "ಸಪ್ತವ್ಯಾಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಸಿ ಯೋಗಿಗಳಾಗುವಿರೆಂದು ವಿಶಾಪ ನೀಡಿದರು. ಅತ್ತ ಮಾನಸಸರೋವರಕ್ಕೆ

ಸ್ತ್ರೀ ಸಹ ಬಂದ ವಿಭ್ರಾಜನಿಗೆ, ಈ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಗಾಚರಣೆಗೈವ 7 ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದೆಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾ ಪುಟ್ಟಿತು. ರಥದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೇ ಮನವೆರಗಿತು.

ಆ ವಿಭ್ರಾಜ ರಾಜನಿಗೆ **ಅಣುಹ**ನೆಂಬ ಸತ್ಪುತ್ರನಾದ. ಆ ಅಣುಹನ ಹೆಂಡತಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕಳು, ಯೋಗನಿಷ್ಠರಾದ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರ ಕನ್ಯಾ-ಕೃತ್ವ ಎಂಬ ಪತ್ನಿ ಆಗಿದ್ದಳು. ಈಕೆಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ **ಬರ್ಹಿಷದ ಪಿತೃಗಳ ಮಗಳು.** ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳೂ, ಸತ್ಯಪರಾಯಣಳೂ, ನಿನ್ನ **ಹೆಂಡತಿ** ಆಗುವಳೆಂದು ಸನತ್ಕುಮಾರರು (ಪಿತೃಕಲ್ಪದ ಸಂಗತಿಯು) ಅಣುಹಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪತ್ನಿ,ಪತಿ ಅಣುಹನಿಗೆ ವಿರಾಗಿ ಯೋಗಚಾರನಾದ ವಿಭ್ರಾಜನು ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಹಂಸಗಳಿದ್ದ ವನಕ್ಕೆ ಯೋಗತನ ಆಚರಣೆಗೆ ನಡೆದನು. ವಿಭ್ರಾಜನು ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ವಾಯು ಭಕ್ಷಣದಿಂದ ತಪಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಹಂಸಗಳ ದ್ವಾರಾ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ ದೊರಕಿತೋ ಅವರ ಉದರದಲ್ಲೇ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಈ ವಿಭ್ರಾಜನ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಆ ಸರೋವರ ವನಕ್ಕೆ ವೈಭ್ರಾಜವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಏಳು ಜನ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ 7ನೇ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಳು ಜನ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಖಂಡ ಯೋಗನಿಷ್ಠರಾಗಿರುತಿದ್ದ ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಮೂರು ಜನರು. ಹೀಗೆ 7 ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಪಿಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪಾಪರಾಗಿ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ನಾಮನಗರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದರು. ಪೂರ್ವ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ (1) ಸ್ವತಂತ್ರನಾಮ ಹಂಸವು **ಅಣುಹರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಕೃತ್ವಿಯಲ್ಲಿ** ಪುಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಹೆಸರು **ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರಾಜ.** ಅವನು ಬಹು ಧುರೀಣನಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನ ಧ್ಯಾನತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ, ದೇಹಕಾಂತಿಯುತ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ವೇದವೇದಾಂಗ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಾಷಾ ಅರಿತವನಾಗಿದ್ದನು.

ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಛಿದ್ರದರ್ಶಿ, ಸುನೇತ್ರ, ವತ್ಸ ಮತ್ತು ಬಾಭ್ರವ್ಯಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲ, ಕರಂಡಕರೆಂಬ ನಾಮವಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಒಂದಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಇವರಿಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರಾಜನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು. ಆಚಾರ್ಯತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಕರಂಡಕನು ಸಾಮವೇದ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಛಂದೋಗ್ಯತ್ವ ಅಧ್ವರ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಪಾಂಚಾಲಕರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೂ ಬಹು ಮಿತ್ರತ್ವ ಕೂಡಿತು. ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ವಾಸನಾದಂತೆ ಮೂವರು ಕಾಮಲೋಲುಪರಾಗಿ ಮೈಥುನಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಆದರೂ, ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಇದ್ದಕಾರಣ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಇತ್ತು. ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾಮವಾಸನೆಯಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಅಣುಹರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಒಪ್ಪಿಸಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳು ಅದೇ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ನಗರದಲ್ಲೇ ವೇದವೇತ್ತನಾದ ದರಿದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಹೆಸರು, ಧೃತಿಮಾನ್, ಸುಮನಾ, ವಿದ್ವಾನ್, ಸತ್ಯದರ್ಶಿ ಎಂತ ಇತ್ತು. ನಾಲ್ವರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನರತರು, ಯೋಗಿಗಳು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಗಾಮಿಗಳಾಗಿ, ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಸಂಸ್ಕಾರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ವೃದ್ಧ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ತಂದೆಯು ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಪಿಂಡದಾನಕ್ಕೆ ಗತಿ ಏನು? ನನ್ನ ಉಪಜೀವನ ಹೇಗೆನ್ನಲು, ನಾಲ್ಕೂ ಜನರು ಅಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರಾಗಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಗಯಾಪಿಂಡದಾನಕಾರಣವಿಲ್ಲಯ್ಯಾ, ನಮ್ಮ ಉಭಯರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಉಪಜೀವನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಾದ ಈ ಊರ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ **"ಸಪ್ತ ವ್ಯಾಧಾ ಧಶಾಣೇಷು"** ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿರಿ ಸಂತೋಷ ಆಗಿ ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿ ಇನಾಮು ಕೊಡುವನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾಲ್ಕೂ ಜನರು ವನಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಪದವಿ ಹೊಂದಿದರು.

ಇತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ವಿವಾಹಿತವಾದ ದೇವಲಋಷಿ ಮಗಳು ಸನ್ನತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ವಿಭ್ರಾಜರಾಜನು, ವಿಷ್ವಕ್‌ಸೇನನೆಂದು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. (ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಂಸನ ಮಗ)

ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ಸನ್ನತಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವನವಿಹಾರ ಮಾಡುವ ಕಾಲ ಒಂದು ಗಂಡು ಇರುವೆ ಹೆಣ್ಣು ಇರುವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾಮವಶವಾಗಿ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರೈಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಇರುವೆ ಸಂತಾಪಗೊಂಡು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು

ಸ್ತ್ರೀ ಸಹ ಬಂದ ವಿಭ್ರಾಜನಿಗೆ, ಈ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಗಾಚರಣೆಗೈವ 7 ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದೆಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾ ಪುಟ್ಟಿತು. ರಥದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೇ ಮನವೆರಗಿತು.

ಆ ವಿಭ್ರಾಜ ರಾಜನಿಗೆ **ಅಣುಹ**ನೆಂಬ ಸತ್ಪುತ್ರನಾದ. ಆ ಅಣುಹನ ಹೆಂಡತಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕಳು, ಯೋಗನಿಷ್ಠರಾದ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರ ಕನ್ಯಾ-ಕೃತ್ವಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿ ಆಗಿದ್ದಳು. ಈಕೆಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ **ಬರ್ಹಿಷದ ಪಿತೃಗಳ ಮಗಳು.** ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳೂ, ಸತ್ಯಪರಾಯಣಳೂ, ನಿನ್ನ **ಹೆಂಡತಿ** ಆಗುವಳೆಂದು ಸನತ್ಕುಮಾರರು (ಪಿತೃಕಲ್ಪದ ಸಂಗತಿಯು) ಅಣುಹಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪತ್ನಿಪತಿ ಅಣುಹನಿಗೆ ವಿರಾಗಿ ಯೋಗಚಾರನಾದ ವಿಭ್ರಾಜನು ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಹಂಸಗಳಿದ್ದ ವನಕ್ಕೆ ಯೋಗತನ ಆಚರಣೆಗೆ ನಡೆದನು. ವಿಭ್ರಾಜನು ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ವಾಯು ಭಕ್ಷಣದಿಂದ ತಪಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಹಂಸಗಳ ದ್ವಾರಾ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ ದೊರಕಿತೋ ಅವರ ಉದರದಲ್ಲೇ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಈ ವಿಭ್ರಾಜನ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಆ ಸರೋವರ ವನಕ್ಕೆ ವೈಭ್ರಾಜವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಏಳು ಜನ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ 7ನೇ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಳು ಜನ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಖಂಡ ಯೋಗನಿಷ್ಠರಾಗಿರುತಿದ್ದ ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಮೂರು ಜನರು. ಹೀಗೆ 7 ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಪಿಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪಾಪರಾಗಿ ಕಾಂಪಿಲ್ಲ್ಯ ನಾಮನಗರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದರು. ಪೂರ್ವ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ (1) ಸ್ವತಂತ್ರನಾಮ ಹಂಸವು **ಅಣುಹರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಕೃತ್ವಿಯಲ್ಲಿ** ಪುಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಹೆಸರು **ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರಾಜ.** ಅವನು ಬಹು ಧುರೀಣನಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನ ಧ್ಯಾನತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ, ದೇಹಕಾಂತಿಯುತ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ವೇದವೇದಾಂಗ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಾಷಾ ಅರಿತವನಾಗಿದ್ದನು.

ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಛಿದ್ರದರ್ಶಿ, ಸುನೇತ್ರ, ವತ್ಸ ಮತ್ತು ಬಾಭ್ರವ್ಯಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲ, ಕರಂಡಕರೆಂಬ ನಾಮವಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಒಂದಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಇವರಿಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರಾಜನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು. ಆಚಾರ್ಯತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಕರಂಡಕನು ಸಾಮವೇದ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಛಂದೋಗ್ಯತ್ವ ಅಧ್ವರ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಪಾಂಚಾಲಕರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೂ ಬಹು ಮಿತ್ರತ್ವ ಕೂಡಿತು. ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ವಾಸನಾದಂತೆ ಮೂವರು ಕಾಮಲೋಲುಪರಾಗಿ ಮೈಥುನಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಆದರೂ, ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಇದ್ದಕಾರಣ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಇತ್ತು. ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾಮವಾಸನೆಯಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಅಣುಹರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಒಪ್ಪಿಸಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳು ಅದೇ ಕಾಂಪಿಲ್ಲ್ಯ ನಗರದಲ್ಲೇ ವೇದವೇತ್ತನಾದ ದರಿದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಹೆಸರು, ಧೃತಿಮಾನ್, ಸುಮನಾ, ವಿದ್ವಾನ್, ಸತ್ಯದರ್ಶಿ ಎಂತ ಇತ್ತು. ನಾಲ್ವರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನರತರು, ಯೋಗಿಗಳು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಗಾಮಿಗಳಾಗಿ, ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಸಂಸ್ಕಾರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ವೃದ್ಧ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ತಂದೆಯು ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಪಿಂಡದಾನಕ್ಕೆ ಗತಿ ಏನು? ನನ್ನ ಉಪಜೀವನ ಹೇಗೆನ್ನಲು, ನಾಲ್ಕೂ ಜನರು ಅಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರಾಗಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಗಯಾಪಿಂಡದಾನಕಾರಣವಿಲ್ಲಯ್ಯಾ, ನಮ್ಮ ಉಭಯರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಉಪಜೀವನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಾದ ಈ ಊರ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ **"ಸಪ್ತ ವ್ಯಾಧಾ ಧಶಾಣೇಷು"** ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿರಿ ಸಂತೋಷ ಆಗಿ ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿ ಇನಾಮು ಕೊಡುವನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾಲ್ಕೂ ಜನರು ವನಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಪದವಿ ಹೊಂದಿದರು.

ಇತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ವಿವಾಹಿತವಾದ ದೇವಲಋಷಿ ಮಗಳು ಸನ್ನತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ವಿಭ್ರಾಜರಾಜನು. ವಿಷ್ವಕ್‌ಸೇನನೆಂದು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. (ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಂಸನ ಮಗ)

ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ಸನ್ನತಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವನವಿಹಾರ ಮಾಡುವ ಕಾಲ ಒಂದು ಗಂಡು ಇರುವೆ ಹೆಣ್ಣು ಇರುವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾಮವಶವಾಗಿ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರೈಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಇರುವೆ ಸಂತಾಪಗೊಂಡು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು

ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ (ಇರುವೆ ಭಾಷಾಬಲ್ಲ ಕಾರಣ) ಖವಖವ ನಗಹತ್ತಿದನು. ಪತ್ನಿ ಸನ್ನತಿ ನಕ್ಕ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ನೀವು ಖರೇ ಹೇಳಿರು. ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ್ಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಸಂಕಟ ನಿವಾರಣಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕನು. ಅನನ್ಯ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟು "ಎಲೈ, ನೀನು ನಾಳೆ ಉದಯಕ್ಕೆ ಸುಖಿಯಾಗುವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಹೀಗೆ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ವರಪಡೆದು ಹರ್ಷಿತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಹು ಆನಂದದಿಂದ ಬಂಗಾರಮಯ ರಥವೇರಿ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ನಗರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಆ ವ್ಯಾಳ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನು ಕರಂಡಕನು ರಥದ ಕುದುರೆಯ ಲಗಾಮು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಪಾಂಚಾಲನು ಚಾಮರ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇದೇ ಸುಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ವೇದವೇತ್ತನಾದ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕಲೆತು ರಥ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಎರಡೂ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೂವರೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳು.

"ಸಪ್ತ ವ್ಯಾಧಾ ದಶಾರ್ಣೇಷು ಮೃಗಾ ಕಾಲಂಜರೇ ಗಿರೌ ।
ಚಕ್ರವಾಕಾ ಶರದ್ವೀಪೇ ಹಂಸಾ: ಸರಸಿ ಮಾನಸೇ ॥ 1 ॥

ತೇಪಿ ಜಾತಾ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ: ವೇದಪಾರಗಾ: ।
ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಯೂಯಂ ತೇಭ್ಯೋವಸೀದಥ ॥ 2 ॥

ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ದಶಾರ್ಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಳು ಜನವ್ಯಾಧರಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಕಾಲಂಜರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೃಗಗಳಾದರು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶರದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಅನಂತರ ಪುನ: ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಆ ಏಳು ಜನರ ಪೈಕಿ ನಾವು ನಾಲ್ವರು ಮಾತ್ರ, ಯೋಗವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇದಪರಾಯಣರಾದ ಪೂರ್ವದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆವು. ಆದರೆ ನೀವು ಮೂವರು ಮಾತ್ರ ಯಾಕೆ ಶಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿರಿ? ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಲು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ಮೂರ್ಛಾಗತನಾದನು. ಕರಂಡಕನ ಕೈಚಾಬುಕು ಲಗಾಮು, ಪಾಂಚಾಲನ ಕೈಚಾಮರ ವ್ಯಜನ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತರಾದರು. ಜನರು ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡುವವರಾದರು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ

ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿಪುಲದ್ರವ್ಯದಾನ ಮಾಡಿದನು. ವೀರನಾದ ವಿಷ್ವಕ್ ಸೇನ (ವಿಭ್ರಾಜ) ಪುತ್ರನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದನು. ತಾನು ಯೋಗಾಚಾರನಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಸಹ ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ತಪಶ್ಚರ್ಯಮಾಡಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಉತ್ತಮಗತಿಗೆ ಹೋದನು.

ಕರಂಡಕನು, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸರತನಾಗಿ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಸಾಧನದಿಂದ ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ ಸಿದ್ಧಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಪಂಚಾಲನು ಉಭಯರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವನಾದನು. ಬಹು ಉಗ್ರತರ ತಪಶ್ಚರ್ಯಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪೊಂದಿದನಲ್ಲದೇ, ವೇದಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತ "ಶಿಕ್ಷಾ" ನಾಮಕಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಪದವಿ ಹೊಂದಿದನು. ಹೇ ಗಂಗಾ ಪುತ್ರನಾದ ಭೀಷ್ಮನೇ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣಹತ್ತಿದವು.

ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಪಿತ್ರಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರೀತನಾಗಲೆಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಹಿಮೆಯು ಎಷ್ಟೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ! ನೀನು ಈ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆ ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾಗು. ನಿನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಸಪ್ತ ಬಂಧುಗಳ ಉತ್ತಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವರಿಗೆ ಅವರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನೀಚಯೋನಿ ಎಂದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಯೋಗಮಾರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತಮಗತಿಗೆ ಹೋಗುವರೆಂದು, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದು ವೈಶಂಪಾಯನವರು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಹೇಧರ್ಮನೇ! ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಶ್ರಾದ್ಧಫಲಸಂಬಂಧ ಪೂರ್ವಇತಿಹಾಸ ಹೇಳಿದ ಉದ್ದಿಶ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಪಿತೃಗಳದ್ವಾರಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತರ್ಪಣ ಮಾಡಲು, ಸೋಮನಿಂದ ಸರ್ವಪಿತೃಗಳು, ಸರ್ವಲೋಕವೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸೋಮನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಬಹುಮಹತ್ವವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪಿತೃಕಲ್ಪ ಶ್ರಾದ್ಧಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮುಖ್ಯ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ, ವ್ಯಾಧ, ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿ ಹಂಸಾದಿ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಾನು ನಿಂತು ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟು, ತಪಶ್ಚರ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಸದ್ಧರ್ಮಾಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಏಳು ಜನ ಬಂಧುಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಕುಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಧಾದಿ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ, ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸದ ಕಾರಣ, ಒಳ್ಳೇ ನಡತೆ

ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಧಿಕವಾದ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಸಾಧನ ಮಾಡುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಮಾನವ ಜನ್ಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಂಧುತ್ವ ಸ್ನೇಹ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತರಾದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಇವರೇಳು ಜನಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಪಿತೃ ಭ್ರಾತೃರೂಪದ ಮಮತೆ ತಪ್ಪಿಸಿದ ಅಕ್ಷರ ಪುರುಷನು.

ಕ್ಷರಾಕ್ಷರ ಚೇತನರ ವಿಚಾರ

ಜೀವರು ನಿತ್ಯರೂ ಸನಾತನರಾದರೂ, ಎರಡು ವಿಧವಿರುವರು. ಕ್ಷರ–ನಾಶವುಳ್ಳವರು, ಅಕ್ಷರ–ನಾಶರಹಿತರೆಂದು ದ್ವಿವಿಧ. ಅನಾದಿ ಲಿಂಗದೇಹನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ, ಮುಕ್ತರುಗಳ ಜೀವ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ ಕಾರಣ, ಮುಕ್ತಜೀವರೆಲ್ಲ ವಿಲಿಂಗರು. ನಾಶರಹಿತರು. ಕ್ಷರರು. ದೇಹಲಿಂಗಾದಿ ಸ್ಥೂಲದೇಹ ಪರಿಯಂತರನಾಶವುಳ್ಳವರು. ಕ್ಷರಜೀವರು. ಇವರು ಸೃಜ್ಯಾ, ಅಸೃಜ್ಯ, ಸೃಜ್ಯರು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟರಾಗಿ ಲಿಂಗದೇಹ ನಾಶವಾಗುವ ಪರಿಯಂತ ಸೃಜ್ಯಜೀವರೆಲ್ಲ ಕ್ಷರರೇ ಮತ್ತು ಅಸೃಜ್ಯರು = ಅನಾದಿ ಅನಿತ್ಯ ಲಿಂಗದೇಹಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸಾಧನರಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಲಿಂಗನಾಶಪರಿಯಂತವಾಗಿ ದೇಹ ನಾಶವುಳ್ಳವರು ಕ್ಷರರೆಂದು ಜೀವರ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ 25ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಮೆಯು ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಚೇತನಳು, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ದೇಶಕಾಲದಿಂದ ಸಮಳು, ಗುಣದಿಂದ ಅಸಮಳು. ಕೆಲವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹರಿಯ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಅಸಮಳೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ ರಮೆಗೆ ಶೋಭೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲ ಯಾವ ಯಾವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಶ್ರೀಹರಿಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನಳಾಗಿ ಅಂತಹ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ, ಆ ರೂಪ ಹರಿಯ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಆಧೀನವಾದುದು. ಜೀವರುಗಳಂತೆ ರಮೆಗೆ ಲಿಂಗದೇಹವಿಲ್ಲ ನಾಶವಿಲ್ಲ, ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತಳು ನಿರ್ವಿಕಾರಳು, ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದಾಸಾರ್ಯರು, ಆದಿಯೊಳು, ಅಕ್ಷರ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ರಮಾಮಧುಸೂದನರು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಮಾತ್ಮರು ಅಕ್ಷರಪುರುಷರಾದರೂ, ನದಿ ಸಮುದ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ, ರಮಾರೂಪಗಳು ಸಂತತ ಹರಿಯಧೀನವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಪ್ಪವು ಎಂದು ಶ್ರೀರಮಾನಾರಾಯಣರಿಗೆ ನಿತ್ಯಭೇದ ವಿವರಿಸಿ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಜೀವರು ಪಿತೃಋಣಾನುಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಈ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವನು.

ಪಂಚಭೇದ ವಿಚಾರ

ಸಕಲಜೀವರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರಭೇದ ಉಂಟು. ಜಡಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾ ನಿತ್ಯ ಜಡಗಳಾವವು? ನಿತ್ಯ ಜಡಗಳ ಅನಿತ್ಯ ಜಡಗಳ ವಿವರ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಜಡ ಜಡಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ, ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಅನುಭವವಿದ್ದ ಜೀವರಿಗೂ, ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಜಡಕ್ಕೂ ಭೇದ, ಜೀವ ಜಡಗಳಿಗೆ ಬಿಂಬವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಭೇದ. ಹೀಗೆ ಪಂಚ ಭೇದ ತಿಳಿವುದೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಇದರೊಳು ಬಹ್ವರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುವುದು. ಜೀವನಸ್ವರೂಪವೇನು? ಗುಣವೇನು ಜ್ಞಾನೇಚ್ಛಾ, ಕ್ರಿಯೆ ಏನು? ಪರಾಧೀನತೆ ಹೇಗೆ? ಅಲ್ಪಜ್ಞ ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿ ಹೇಗೆ? ಸದಾ ಹರಿಯ ಅಧೀನತೆ ಹೇಗೆ? ಜೀವರ ಸ್ವಭಾವನನುಸರಿಸಿ ಜೀವನ ತ್ರೈವಿಧ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ಜಡಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಜಡತತ್ವಗಳ ಉಪಚಯತ್ವ, ಜಡಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವ, ಅನಿತ್ಯತ್ವ, ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯತ್ವ, ಜಡದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ, ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಜಡಗಳ ವೈಭವ, ಇವೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯವಾದರೂ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಮಾನ್ ಸಜ್ಜನರು ಗುರುದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞರ ದಶಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುತತ್ವ ನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥದ ಮೂರು ಭಾಗ ವಿವೇಚನ, ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸುಧಾ, ಪರಿಮಳಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಜ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಇದೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಿಂದ ವಿನಂತಿ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣೇಶದಾಸಾರ್ಯರು ಪಂಚಭೇದ ವಿವರವನ್ನು ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಬಂದಿವೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅವಲೋಕನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ತಾರತಮ್ಯ ಸುಳಾದಿ ಪುಟ 176.

ಪದರಾಗ ಕಾಂಬೋದಿ **ಝಂಪಿತಾಳ**

ಪಂಚಭೇದವ ತಿಳಿದು ಪ್ರತಿದಿನದಲಿ ।
ಮುಂಚಿನಜ ಮಧ್ವಮುನಿ ಮತವನುಸರಿಸಿ ॥ ಪಲ್ಲ ॥

ಪಂಚಭೇದ ವಿವರ

ಜೀವೇಶರಿಗೆ ಭೇದ ಜೀವ ಜೀವಕೆ ಭೇದ ।
ದೇವರಿಗೆ ಜಡಕೂ ಜಡಕೆ ಭೇದ ॥
ಆವಾಗ ಜೀವರಿಗೆ ಜಡಗಳಿಗೆ ಭೇದುಂಟು ।
ಈ ವಿವರ ಪೇಳ್ವೆಯೆನ್ನಾಪನಿತು ಕೇಳುವದು ॥ 1 ॥

ಈಶನ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣ

ಈಶ ನಿತ್ಯ ಅನಾದಿಸ್ವರತ ಸರ್ವಗ ಸ್ವಪ್ರ ।
ಕಾಶ ಸರ್ವಜ್ಞ ವಿಶ್ವಲಕ್ಷಣ ॥
ಮೇಶ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ।
ತಾ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬಹುಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿಸುವ ॥ 2 ॥

ಶ್ರೀಮುಖ ಜಗತ್ಯಕುತ್ವತ್ಯಾದಿಕಾರಣ ಮ ॥
ಹಾಮಹಿಮ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ॥
ಆಮಯವಿದೂರ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಬಲಪೂರ್ಣ ।
ಸೀಮೆ ಇಲ್ಲದ ಸುಗುಣ ಕ್ರೀಯಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪ ॥ 3 ॥

ಜೀವರುಗಳ ಸ್ವರೂಪ

ಸುಖದುಃಖಿ ಭೋಗಿ ಜೀವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಬಹು ।
ಕಕುಲಾತಿವುಳ್ಳವನು ದುರ್ವಿಷಯದಿ ॥
ಲಕುಮೀಶನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿವಿವರ್ಜಿತನು ಪ್ರತಿಕ್ಷ ।
ಣಕೆ ಅನಂತ ಅಪರಾಧಿ ಜನ್ಮಮೃತಿವುಳ್ಳವನು ॥ 4 ॥

21. ಜೀವನ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಧಿ

(ಪಿತೃಗಣ ವಿಚಾರ ಸಂಧಿ)

ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರಗುರು, ಶ್ರೀವರದೇಂದ್ರಗುರು

ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ಗುರುಗಳ । ಕರುಣದಿಂದಾಪನಿತು ಪೇಳುವೆ ।
ಪರಮ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿದನಾದರದಿ ಕೇಳುವುದು ॥ ಪಲ್ಲ ॥

ಕೃತಿರಮಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ವಸುದೇ ।
ವತೆಗಳಾಹಂಕಾರ ತ್ರಯದೊಳು ।
ಚತುರ ವಿಂಶತಿ ರೂಪದಿಂದಲಿ ಭೋಜ್ಯನೆನಿಸುವನು ॥
ಹುತವಹಾಕ್ಷಾಂತರ್ಗತ ಜಯಾ ।
ಪತಿಯು ತಾನೇ ಮೂರಧಿಕ ತ್ರಿಂ ।
ಶತಿಸುರೂಪದಿ ಭೋಕ್ತೃಎನಿಸುವ ಭೋಕ್ತೃಗಳೊಳಿದ್ದು ॥ ॥ 1 ॥

ಆವತರಣಿಕಾ "ಸ್ವರ್ಣನಾಭೀ ಪ್ರಮುಖ ಜೀವನಪ್ರಕ್ರಿಯಾಸಂಧಿ" ಎಂದು ಶ್ರೀ ಭೀಮೇಶವಿಠಲರು ಸಂಧಿಮಾಲಾ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ನಿತ್ಯರಾದ ಜೀವ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿದ್ದರೂ, ಜೀವರನ್ನು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಅನುಬಂಧಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪುಟ್ಟಿಸುವನು. ಪಿತೃ ಮಾತೃ ಸಹೋದರ ಪುತ್ರ ಪುತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬಾಂಧವ್ಯದ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನವರೆಂಬ ಮೂಢಭಾವನೆ. ಇಂತಹ ಮೂಢಭಾವನೆ ನಿರಸನಗೈಯ್ಯಲು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜೀವಾಂತರ್ಗತ ಜೀವನಿಯಾಮಕನು. ಸಕಲ ಜೀವರಿಗೆ ಋಣಾನು-ಬಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅನೇಕ ಜನುಮಜನುಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಿತೃಮಾತೃ ಭ್ರಾತೃ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೋಹ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಪಿತ್ರಾದಿದಿನ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನು ಪಿತ್ರಾದಿದಿನ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪಿತೃಗಣದ್ವಾರಾ ಯಾವ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತೃಪ್ತಿ ಬಡಿಸುತ್ತಾ ಋಣವಿಮೋಚನಮಾಡಿ ಮುಕ್ತರನ್ನು ಮಾಡುವನು ಎಂದು ತಿಳುಹಲು ಜೀವನನಾಮಕ ಅನಿರುದ್ಧನೇ ಅನ್ನರೂಪನಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡುವನು. ಸದಾಜೀವಜೀವರಿಗೆ ಭೇದ ಸಕಲರೂ ಹರಿಯಾಧೀನರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ದಾಸಾರ್ಯರು ಜೀವನಪ್ರಕ್ರಿಯಾಸಂಧಿ (ಪಿತೃಗಣವಿಚಾರ) ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮತವಾದುದು.

ಪದ್ಯಾರ್ಥ : ಕೃತಿ ರಮಣ = ಕೃತಿದೇವಿಗೆ ಪತಿಯಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ದೇವನು, ವಸುದೇವತೆಗಳ ಅಹಂಕಾರ ತ್ರಯದೊಳು = ಪಿತೃಗಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ವಸುಗಣವೆಂಬ ಗಣ ಉಂಟು. ಈ ವಸುಗಣದಲ್ಲಿ 8 ಜನರು, ಇವರಲ್ಲಿ ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಭೇದದಿಂದ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭೇದದಂತೆ ಚತುರವಿಂಶತಿ ರೂಪದಿಂದಲಿ = 8x3=24 ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು, ಭೋಜ್ಯನೆನಿಸುವನು = ಭೋಜನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿದ್ದು ಜೀವನಿಗೆ ಜೀವನತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸುವನು ಮತ್ತು ಹುತವಹಾಕ್ಷಾಂತರ್ಗತಗ, ಪಿತೃ ರುದ್ರಗಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ, ಅಗ್ನಿಯೇನೇತ್ರನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ರುದ್ರಗಣವು 11 ಜನ, ಇವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅದೇ ಅಹಂಕಾರ ತ್ರಯಭೇದದಿಂದ, ಮೂರಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿ ಸುರೂಪದಿ = 11X3=33 ಮೂವತ್ತಮೂರು ರೂಪದಿಂದ ಜಯಾಪತಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪಳಾದ ಜಯಾದೇವಿಗೆ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿಹರಿಯು, ಅನ್ನವನ್ನು ಭೋಜನವಾಡುವ ಭೋಕ್ತೃಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಭೋಕ್ತೃ ಎನಿಸುವನು = ಭೋಜನ ಮಾಡುವನೆಂದು ಕರೆಸುತ್ತಾನೆ. ಭೋಜ್ಯವಾದ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ 24 ರೂಪ, ಅನ್ನ ಊಟ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ತಾನೇ 33 ರೂಪದಿಂದ, ಸಂಕರ್ಷಣನು ಭೋಕ್ತೃನೆನಿಸುವನೆಂದು ಫಲಿತಾಭಿಪ್ರಾಯ.

ದೌಪದೀಶಪತಿವಿಠಲರು:– ಕೃತಿರಮಣಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಭೋಜ್ಯಯೆಂದರೆ ಅನ್ನ ಇದಕ್ಕೆ ವಸುಗಳು ಎಂಟು ಮಂದಿ, ಇವರಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ 24 ರೂಪದಿಂದ, ಕೇಶವಾದಿ ಸತ್ವ (ತತ್ವ)ಗತ ಅಧಿಭೂತ/33 ಭೋಕ್ತೃ ಅತಿಥಿ ಇವರೊಳಗೆ ರುದ್ರರು 11 ಮಂದಿ ಇವರಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣ–ಸಂಕರ್ಷಣ ಕೇಶವಾದಿ 24 ಅಧಿದೈವಗತರೂಪ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ರೂಪಕ್ಕೆ ವಿವರ, ವಿಶ್ವಾದಿ 4–ಆತ್ಮಾದಿ 4–ಜೀವಾಂತರ್ಗತ ತದಾಕಾರಮೂರ್ತಿ 1 ಸಂಕರ್ಷಣ ಕೇಶವ ನಾರಾಯಣಾದಿ 24 ಅಂತು ಮೂವತ್ತುಮೂರು 33 ರೂಪಗಳು.

ಗುರುಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು (13 ಪದ್ಯದವರೆಗೆ ದೊರಕಿದೆ) ಕೃತಿರಮಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ವಸುದೇವತೆಗಳ ಹಂಕಾರತ್ರಯದೊಳು । ಕೃತಿಪತಿ ಶ್ರೀಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಅಷ್ಟವಸುಗಳ ಅಹಂಕಾರತ್ರಯ, ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಈ ಮೂರರೊಳಗೆ ಎಂಟು ಮೂರತಿ=24 ಚತುರ ವಿಂಶತಿ ರೂಪದಿಂದ ಭೋಜ್ಯನೆನಿಸುವನು. ಹುತವಹಾಕ್ಷಾ=ಅಗ್ನಿನೇತ್ರ ಉಳ್ಳಮಹರುದ್ರುರು ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರು. ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಭೇದದಿಂದ 11x3=33 ಇವರ ಅಂತರ್ಗತ ಜಯಾಪತಿ ಸಂಕರ್ಷಣನು, ಮೂರಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿ = ಸಮೀಚೀನವಾದ 33 ರೂಪಗಳಿಂದ ಭೋಕ್ತೃ ಎನಿಸುವ ಭೋಕ್ತೃಗಳೊಳಗಿದ್ದು.

ಭಾವಸೂಚನ (ಜಂಬುಖಂಡಿವಾದಿರಾಜಾಚಾರ್ಯರು) **ಅವತರಣಿಕಾ** ಅಸ್ಮಿನ್‌ಸಂಧೌ ಮಂದೇನ ವಿಫಲತ್ವೇನ ಅವಗತಾನಾಂ ಸಂಧ್ಯಾ ಪಿತ್ರಾದಿನಿಮಿತ್ತೌರ್ಧ್ವದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯಾಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ದರ್ಶಾಷ್ಟಕಮಾಸಿಕಾದಿ ಷಡಧಿಕನವತಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದೀನಾಂ, **ಓಂ ಉತ್ತಮಿಷ್ಯತ ಏವಂಭಾವಾದಿತ್ಯೌಡಲೋ ಮಿ:ಓಂ** ॥ ಇತಿ ಸೂತ್ರಕೃದುಕ್ತಿಂ ಆತ, ಆ ಏವ ಆನಂದಹ್ರಾಸವೃದ್ಧೀ ವಕ್ಷೇತ ಇತಿ, ಸೌಧರಾಗ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾವಸರೋದಿತ ಕೃತೇ ಚ ಕರ್ಮಣಿ ತೇನ ತುಷ್ಟೋ ಭಗವಾನ್ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಮಪಸಾರಯತ್ಯಾನಂದಂ ಚಾನುಭಾವಯತೀತಿ, ಶ್ರೀ **ಯಾದವಾರ್ಯೋಕ್ತಿಂ** ಚಾಂತರ್ನಿಧಾಯ, ಭಗವಾನ್ ದಾಸಕುಲೋತ್ಕೃಷ್ಟದೀಧಿತಿ: । ಸಾಫಲ್ಯಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನಿಷ್ಕಾಮುಕಾನಾಂ ಸಂಧ್ಯಾಭಾಷ್ಯ ಗಾಯತ್ರ್ಯಧಿಕರಣಾನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ–ಮನುಷ್ಠಿತಾನಾಂ ವಕ್ತುಂ ಪಿತೃಗಣ ಸಂಧಿಮುತ್ಥಾಪ್ಯ ಮಾನಸಾಪರಾಧವತ: ಸೂಚಯತಿ ॥ ಹರೀತಿ॥ ಕೃತೀತಿ॥ ಅಹಂಕಾರೇತಿ ॥ ವೈಕಾರಿಕ: ತೈಜಸಶ್ಚ ತಾಮಸಶ್ಚೇತ್ಯಹಂ ತ್ರಿಧೇತ್ಯುಕ್ತೇ: । ಶ್ರಾದ್ಧಪದ್ಧತೌ ಪಿತ್ರಾದ್ಯಂತರ್ಗತ **ಶ್ರೀಪತ್ಯಮಲರೂಪನಿಕರಜ್ಞಾನಮೇವ** ಕರ್ಮಣಿ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಾಸ್ಯಾಪಾದಕಂ ಚ ಭವೆದಿತ್ಯಾಹ ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ=ಇದರ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೇಳಿದ ವಿವರವು, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮಾಡಿದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ, ಬಿಟ್ಟರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಇದರಂತೆ ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸುಗ, ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕಕ್ರಿಯಾ ಸಾಂವತ್ಸರಿಕ, ದರ್ಶ = ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ. ಅಷ್ಟಕ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಮಾಸಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು 96 ಷಣ್ಣವತಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ಮಾಡಿದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ, ಬಿಟ್ಟರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳು (ಅಜ್ಞರು) ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗ 'ಪಿತ್ರಹನಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಚಾಂಡಾಲೋ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಸು' ಪಿತೃದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ಬಿಟ್ಟವನು ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಂಡಾಲನಾಗಿ ಪುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವಗೆ ದೋಷವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು.

ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯ 4ನೇ ಪಾದ 22ನೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರು ಆಜ್ಞ ಕೊಡಿಸಿದಂತೆ, **ಓಂ ಉತ್ಕಮಿಷ್ಯತ್ ಏವಂಭಾವಾದಿತ್ಯೌಡಲೋಮಿ: ಓಂ** ॥ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬುಧ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವವನಿಗೆ ಏವಂ = ಈ ಜ್ಞಾನದಂತೆಯೇ, ಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ, ಅಂತ:ಕರಣಶುದ್ಧಿ ದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪರಂಪರಾ ಸಾಧನತ್ವನಿಮಿತ್ತದಿಂದ, ಸಂಪಾದ್ಯತ್ವ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾದಿ ವಾಚ್ಯತ್ವ ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಾದಿಗಳು

ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಾದಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವು ಎಂದು ಔಡುಲೋಮಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. **"ಉತ್ತಮಿಷ್ಯತೋಮುಮುಕ್ಷೋಃ ಕರ್ಮಾದಿನಾಭಾವ್ಯಂ ಸಾಧನ ಸಾಧನತ್ವೇನ । ಅತಸ್ತದ್ವೃತ್ತಿಃ । ಇತ್ಯೌಡಲೋಮಿರ್ಮನ್ಯತೇ** ॥ 2 ॥ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮವನ್ನು ಅತ್ಯವಶ್ಯಮಾಡುವದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸೂತ್ರಕಾರರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ **"ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಹ ಕರ್ಮ** ಮಾಡುವುದು (ಭಗವದುಪಾಸನಾರೂಪ) ಅತ್ಯಾವಶ್ಯವೆಂದು, ಅತಃ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅ ಏವ ಅಕಾರವಾಚ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಆನಂದಹ್ರಾಸ, ಕರ್ಮಮಾಡಿದರೆ ಆನಂದಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿ ಆಗುವವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಸುಧಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯಾದವಾರ್ಯರು ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥಾದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವದುಪಾಸನೆ ಎಂಬ ಕರ್ಮವನ್ನು (ನಿಷ್ಕಾಮುಕ ವೃತ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದು) ಮಾಡುವದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇಲೆ ಸಂತತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾ ಆವರಣವನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಪಸರಣ ಮಾಡಿ, ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಾನಂದ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಶ್ರೀ ಯಾದವಾರ್ಯರ ಉಕ್ತಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಷಡ್ಗುಣ ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದ ಹರಿಯು ದಾಸಕುಲ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಮತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸಾರ್ಯರು, ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಫಲ್ಯವಿದೆಂದು, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ ಗಾಯತ್ರಿ ಅಧಿಕರಣ ವಿಚಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ ಪಿತೃಗಣ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಂದರ ಮಾನಸಿಕ ಅಪರಾಧ ನಿವಾರಿಸಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವದಲ್ಲಿ, ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಿರುವುದು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿಪ್ಪ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಮೂಲರೂಪ ಸಮೂಹ (ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಪಂಚರೂಪ) ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸಂಧ್ಯಾದಂತೆ ಪಿತೃ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರ್ಮಗಳು ನಿಷ್ಕಾಮನದಿಂದ ಭಗವದರ್ಪಿತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡುವದೆಂದು ಫಲಿತಾರ್ಥ.

ಮುಂದೆ **ಭಾವಸೂಚನೆಕಾರರು**

ಶ್ರೀ ಕಮಲಾಪತಿ ದಾಸ್ಯೆರಪ್ಯೇವಮೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತಮ್ ॥

ಭಾಮಿನಿ ॥ ಕೃತಿಪ್ರತಿಯ ಆವ್ಯದಲಿ ವಹತನ ।
ಪಿತೃದಿನದಿ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾಗುತ ।
ಪಿತುರರಂತರ್ಗತನ ತಿಳಿಯಲು, ಗತಿಯಪೊಂದುವನು ॥
ಮತಿವಿಹೀನರು ಅರಿಯದಲೆ ಬಹು ।
ಹಿತದಿ ಧನಗಳ ವೆಚ್ಚಿಸಲು ಸ ।
ದ್ಗತಿಯನ್ನೊಂದುವರಲ್ಲವೆನುತಲಿ ಪೇಳಿದರು ಮುದದಿ ॥ 14 ॥

ಹುತವಹಾಕ್ಷ = ಶಂಕರ ॥ 1 ॥

22. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸದಾಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದೀ

ಜೀವನಪ್ರಕ್ರಿಯಾ (ಕಲ್ಪಕ) ಸಂಧಿ

ಶ್ರೀ ॥ "ಜೀವಾಂತರ್ಗತ ಜೀವನಿಯಾಮಕ ಜೀವಲಕ್ಷಣ ಜೀವನದ" ಇತಿ ಸ್ತೋಕ್ತಿಂ ವಿವರಿತುಂ "ಸ ಜೀವನಾಮಾ ಭಗವಾನ್" ಇತಿ, "ಜೀವ ಇತಿ ಭಗವತಃ ಅನಿರುದ್ಧಸ್ಯ ಆಖ್ಯಾ" ಇತಿ ಶ್ರುತೇಶ್ಚ ಜೀವಜೀವನಂ ಜೀವಾತ್ ಕಥಮ್? ಇತಿ ಶಂಕಾಶಂಕುಂ ಉನ್ಮೂಲಯಿತುಂ ಏತತ್ಸಂಧ್ಯಾರಂಭಃ ॥ "ಕೃತಿ" ಇತಿ ॥ ಅಹಂಕಾರ ತ್ರಯಶಬ್ದೇನ ಇಂದ್ರಾದ್ಯಾಃ॥ ತೃತೀಯ ತಾತ್ಪರ್ಯೇ ಚ "ಅವಿಕಾರೌ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೌ ದೇಹಭೇದಾದಿಸಂಭವೇ ॥ ವಿಕಾರವಂತ ಇಂದ್ರಾದ್ಯಾಃ ತಸ್ಮಾತ್ ವೈಕಾರಿಕಾ ಮತಾಃ ॥ ತ ಏವ ಇಂದ್ರಿಯರೂಪೇಣ ಯತಃ ತ್ರಿವಿಕಾರಿಣಃ ॥ "ತಾಮಸಾನಿ ಹಿ ಭೂತಾನಿ ಕಿಂಚಿತ್ ವ್ಯವಹಿತತ್ವತಃ ॥" "ಭೋಜ್ಯಗೇಶಃ ಚತುರ್ವಿಂಶಃ ವಸ್ವಿಂದ್ರಾಂತರ್ನಿಯಾಮಕಃ ॥ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ ಭೋಕ್ತ್ರನಾಮಾ ಜಯಾಗ್ರ್ಯೋಹರಗೋ ಹರಿಃ ॥ 1 ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ: "ಜೀವಾಂತರ್ಗತ" ಎಂಬುದಾಗಿ "ದಾಸೋಹಂ ತವ" ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಪದವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು "ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜೀವ ಎಂದು ನಾಮವಿದೆ", "ಭಗವಾನ್ ಅನಿರುದ್ಧನಿಗೆ ಜೀವನೆಂಬ ನಾಮವಿರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿರುವದರಿಂದ

"ಜೀವ ಜೀವನವು ಜೀವನಿಂದ ಹೇಗೆ?" ಎಂಬುದಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನಿಃಶೇಷವಾಗಿ ಕಳೆಯಲು ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಅಹಂಕಾರತ್ರಯ" ಎಂದು ಮೂಲ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದೆ. "ಮೂರು ಅಹಂಕಾರಗಳು" ಎಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಶಬ್ದವು ಇಂದ್ರ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೇಳುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ತೃತೀಯಸ್ಕಂಧ 11ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ - "ದೇಹ ಬರುವದು, ಹೋಗುವದು" ಇವುಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರಿಗೆ ವಿಕಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ "ಮಹಾನ್" "ಅಹಂ" ಎಂಬುವದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ದೇಹಭೇದ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ವಿಕಾರವು ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ದೇಹವು ಬರಲು ಇಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ವಿಕಾರರಹಿತರಾಗಿರುವ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ದೇಹಭೇದವಾಗಲು (ಬೇರೆ ದೇಹ ಬರಲು) ಅವರು ವೈಕಾರಿಕರೆನಿಸಿದರು. ಆ ವೈಕಾರಿಕರೇ ಮತ್ತೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆಗ ಅವರು "ತೈಜಸ"ರಾದರು. ಅತಿ ವಿಕಾರವು ಅವರಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ತೈಜಸರು ಅತಿ ವಿಕಾರಿಗಳೇ ಹೊರತು ವೈಕಾರಿಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ವಿಕಾರವು ಬಂದರೆ ಅವರು ವೈಕಾರಿಕರು. ತೈಜಸರಿಗೆ ಈ ತರಹದ ವಿಕಾರವಿರದ್ದರಿಂದ ಅವರು ವೈಕಾರಿಕರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ವೈಕಾರಿಕರೇ ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಗುಣವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉದ್ರೇಕ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ "ತೈಜಸರು" ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಭೂತಾಭಿ ಮಾನಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಧಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ಉದ್ರೇಕವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ "ತೈಜಸ"ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬರದೆ "ತಾಮಸ" ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದ್ರೇಕ-ವಿದ್ದುದರಿಂದ "ತೈಜಸ"ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಅದೇ ಭೂತಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯವಧಾನವಿರುವದರಿಂದ "ತಾಮಸ"ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ವೈಕಾರಿಕರಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವಿರದೆ ದೇಹಭೇದವಾದ ನಂತರ (ಬೇರೆ ದೇಹ ಬರುವದರಿಂದ) ವಿಕಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ "ವೈಕಾರಿಕ"ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

"ವಸು-ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಕೃತಿಪತಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಭೋಜ್ಯವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ 24 ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ರುದ್ರಾಂತರ್ಗತನಾದ ಜಯಾಪತಿ ಸಂಕರ್ಷಣನು ಭೋಕ್ತೃ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಊಟಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ) 33 ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ." ಎಂದು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಅವತರಣಿಕಾ: ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿರುವ 36 ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಪಿತಾ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹರಲ್ಲಿ, ವಸುರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕರ್ತೃ-ಕರ್ಮ-ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧನಾಮಕನ ರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆರಧಿಕ ಮೂವತ್ತು ರೂಪದಿ ।
ವಾರಿಜಾಪ್ತನೊಳಿರುತಿಹನು ಮಾ ।
ಯಾರಮಣ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನು ಕಾಲನಾಮದಲಿ ॥
ಮೂರು ವಿಧ ಪಿತೃಗಳೊಳು ವಸುತ್ರಿಪು ।
ರಾರಿ ಆದಿತ್ಯಗನಿರುದ್ಧನು ।
ತೋರಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯನೆನಿಸಿಕೊಂಬ ॥ 2 ॥

ಪದ್ಯಾರ್ಥ: ಆರಧಿಕ ಮೂವತ್ತು = 30+6=36 ರೂಪಗಳಿಂದ ವಾರಿಜಾಪ್ತ = ವಾರಿಜ = ಕಮಲಬಂಧು ಆದಿತ್ಯನು. ಈ ಆದಿತ್ಯರು 12 ಜನ, ಹನ್ನೆರಡು ಮೂರಲೆ 36 (ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ ತಾಮಸ ಭೇದದಂತೆ) ರೂಪದಿಂದ, ಮಾಯಾರಮಣ=ಶ್ರೀ ರಮಾರೂಪಳಾದ ಮಾಯಾದೇವಿ ಒಡೆಯ ಪತಿಯಾದ, ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನು,=ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿಪ್ಪನೇ ಕಾಲನಾಮಕನಾಗಿ ವಾಸುದೇವನಾಮದಿಂದ ಇರುವನು. ಮೂರು ವಿಧ ಪಿತೃಗಳೊಳು=ತಂದೆ, ಮುತ್ಯ, ಅಜ್ಜ, ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ, ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ವಸು ಅಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಮುತ್ತ್ಯಾನಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾರಿ=ಮೂರು ಊರನ್ನು ಸುಟ್ಟು ತ್ರಿಪುರನಾಮಕ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಶತ್ರು ಎನಿಸಿದ ರುದ್ರನಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ ರೂಪಿ ಹರಿಯು, ಆದಿತ್ಯಗ-ಅಜ್ಜನಲ್ಲಿರುವ, ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿ ವಾಸುದೇವನು, ಇರುವನಲ್ಲದೇ ಅನಿರುದ್ಧನಾಮಕ ಹರಿಯು, ತೋರಿಕೊಳ್ಳದೆ=ಮಂದಜನರಿಗೆ ತಾನು ಸಕಲ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾ ಕರ್ತೃನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾಡಿಸುವನೆಂಬುದು ತಿಳಿಸದಲೆ, ಕರ್ತೃ=ಪಿತೃ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮ=ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಾ = ಸಂಕಲ್ಪ, ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರಿ ಇಡುವಿಕೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಹ್ವಾನ, ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ, ಭೋಜನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ ನಾಮಕ ಹರಿಯು, ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾ ಈ ಮೂರು ರೂಪದಿಂದ ಕರೆಸುವನು ತನ್ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ದ್ರೌಪದೀಶಪತಿವಿಠಲರು : ಆರಧಿಕ ಮೂವತ್ತು ರೂಪವ–ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ 36 ವಾಸುದೇವ, ಕಾಲನಾಮದಿ ಅಂದರೆ, 1. ಪ್ರಾತ:, 2. ಸಂಗವ, 3.ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, 4.ಅಪರಾಹ್ಣ, 5.ಸಾಯಾಹ್ನ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ 6 ಆರು ಘಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾರ 30 ಘಳಿಗಿಗೆ 1 ಉದ್ಗೀಥ, 2.ಪ್ರಸ್ಥಾವ, 3.ಹಿಂಕಾರ, 4.ಪ್ರತಿಹಾರ, 5. ನಿಧನ, ಉದಯಕಾಲ ಆರಂಭಮಾಡಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪರಿಯಂತರ ಪಂಚಸಾಮ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರ, ಉಪದ್ರವ ಆದಿಸಪ್ತ ಸಾಮ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ 4/ಘಳಿಗೆ ಪಳ 2/ ಕಳಾ 1, ಕಾಷ್ಠ, ಮುಹೂರ್ತ, 3–4 ಯಾಮ, ದಿವಸ 5 ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಐದೈದು ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ 30 ಸಾಮ ಮೂರ್ತಿ. ಕಳಾ ಕಾಷ್ಠಾದಿ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ 5 ಮೂರ್ತಿ ಅಂತು 35, ಒಂದು ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾಲ ವಟಪತ್ರಶಾಯಿ ಮೂರ್ತಿ, ಒಟ್ಟು 36 ಇದು **ಅಧಿದೈವ ಮೂರ್ತಿ.** ಇನ್ನು 93 ಮೂರ್ತಿಗಳ ವಿವರ 1 ಪಿತೃ ವಸು 8ಷಿ3=24 ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಪಿತಾಮಹ ರುದ್ರ 11ಷಿ3=33, ರುದ್ರ ಸಂಕರ್ಷಣ–ಆದಿತ್ಯ 12ಷಿ3=36 ಸೂರ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ ಒಟ್ಟಿಗೆ 93. 1.ಕರ್ತೃ, 2.ಕರ್ಮ, 3.ಕ್ರಿಯಾ. ಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ 1 ಜೀವನಾಮಕ ಅನಿರುದ್ಧ ಮೂರ್ತಿಯೆಂತ ಜೀವಾಖ್ಯ ಸುಳಾದಿ, ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ನಿಯಾಮಕ ಹೃಷೀಕೇಶಮೂರ್ತಿ. ಕ್ರಿಯಾ ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಫಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ. ಸ್ಥಿತಿಪಾಲನೆ ಇದೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಹೀಗೆ 96 ರೂಪ.

ಗುರು ಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು: ಆರಧಿಕ ಮೂವತ್ತು ರೂಪದಿ ವಾರಿಜಾಪ್ತನೊಳಿರುತಿಹನು 36 ರೂಪಗಳಿಂದ ಕಮಲಾಪ್ತ ಸೂರ್ಯ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ 3 ಪ್ರಕಾರ ಭೇದದಿಮದ 12 ಮೂರಲೆ 36 ರೂಪಗಳಿಂದ ದ್ವಾದಶಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ ಮಹಾಯಾರಮಣ ವಾಸುದೇವನು, ಕಾಲನಾಮದಲಿ ಸಕಾಲನಾಮದಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಂಬುವನು. ಮತ್ತು ಪಿತಾ, ಪಿತಾಮಹಾ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ 3 ವಿಧ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ, ಪಿತೃವಿನಲ್ಲಿ ವಸು, ಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ ರುದ್ರ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ, ಈ ಮೂರು ನಾಮದಿಂದ ಇರುವನು. ಅನಿರುದ್ಧನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಜ್ಞದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗದೇ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯನೆನಸಿಕೊಂಬುವನು. ಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ನಾಮದಿಂದ ಶಾಂತಿಪತಿ ಅನಿರುದ್ಧನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ ಕರೆಸಿಕೊಂಬ.

24= ವಸ್ವಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರೂಪಗಳು ಪಿತಾನಲ್ಲಿ

33= ರುದ್ರಾಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣ ರೂಪಗಳು ಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ

36= ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತ ವಾಸುದೇವರೂಪಗಳು ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ

93= ತ್ರಿನವತಿ ರೂಪಗಳು 3=ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ ನಾಮಕನು ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವನು. 96 ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ 96 ರೂಪ ॥ 2 ॥

ಭಾವಸೂಚನ: ಆರಧಿಕೇತಿ॥ ತಥಾಚೋಕ್ತಂ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಚತುರ್ಮುಖೇನ॥ "ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರೂಪೈಸ್ತು ವಸುಗಸ್ತ್ವಪಿ ಭೋರುಹ ॥ ತ್ರಿಂಶದ್ಭಿ: ತ್ರ್ಯಧಿಕೈರ್ಜ್ಞೇಯ: ಶೌರಿ: ಸಂಕರ್ಷಣ: ಸ್ತಥೇತಿ ॥ ಷಡುಪೇತೈಸ್ತು ತ್ರಿಂಶದ್ಭಿ: ವಾರಿಜಾಪ್ತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಇತಿ॥ ಚಿರಾಚಿರಾರ್ಯಮಾಣಸ್ತ್ರಯ: ॥ 2 ॥

ಸೂಚನೆ: ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಚಿರ ಪಿತೃಗಳು ಅಚಿರ ಪಿತೃಗಳು, ಅರ್ಯಮಾಣ ಪಿತೃಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧ ಪಿತೃಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ.

"ಆರಧಿಕ" ಇತಿ ॥ "ಷಟ್ ತ್ರಿಂಶದ್ ರೂಪವಾನ್ ವಿಷ್ಣು: ಕಂಜಮಿತ್ರೇ ಜಗತ್ಪತಿ:" ॥ "ಮೂರೇತಿ" ತದ್ವಿವರಣಂ "ವಸು" ಇತಿ ॥ ಇದಂ ಉಕ್ತಂ ಭವತಿ॥ ಏತೇ **ವಸುರುದ್ರಾದಿತ್ಯಾಖ್ಯಾ: ದೇವವಿಶೇಷಾ: ಏವ॥ ನತು ವಸುರುದ್ರಾದಿತ್ಯಾಖ್ಯ: ಗಣದೇವತಾ:॥** ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ತದನುವರ್ತಿಷು ಅಂಶಬಾಹುಲ್ಯಾತ್ ಸ್ಮರ್ತವ್ಯತ್ವೇನ ಉಕ್ತಾ: ॥ "ವಸವ: ಪಿತರ: ಜ್ಞೇಯಾ: ರುದ್ರಾ: ತತ್ರ ಪಿತಾಮಹಾ:॥ ಪಿತು: ಪಿತಾಮಹಾ: ಪ್ರೋಕ್ತಾ: ಆದಿತ್ಯಾ: ಬರ್ಹಿಷಿ ಸ್ಥಿತಾ: ॥ ವಸು ರುದ್ರಾದಿತ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾ: ಪಿತರ: ಶ್ರಾದ್ಧದೇವತಾ: ॥ ಪ್ರೀಣಯಂತಿ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಪಿತೃನ್ ಶ್ರಾದ್ಧೇನ ತರ್ಪಿ ತಾ:"॥ ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇ: ॥ ಅಧಿಕ ವಿಚಾರಸ್ತು ತಾರತಮ್ಯವಿವೃತೌಜ್ಞೇಯ: ॥ **ಪಿತೃಪದೇನ ತದನುವರ್ತಿಗ್ರಹೇ** "ಯದ್ಯಪ್ಯೇತಸ್ಯ ಬಹ್ವೋಽಪಿ ಸುತಾಃ ಸ್ಯುಃ ತದಪೀಹ ತು॥ ಸಂಬಂಧಸಾಮ್ಯಾತ್ ಏಕೈವ ಗಣೀತೇತ್ಯವಧಾರ್ಯತಾಮ್" ॥ ಇತಿ. ಕರ್ಮಕೌಸ್ತುಭವಚನಂ ಮಾನಮ್ ॥ "ಲೀ" ತೃತೀಯಾ ॥ 2 ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ : ಕಾಲಾಂತರ್ಗತ ವಾಸುದೇವನ ರೂಪಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಆರಧಿಕ" ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಕಮಲಸಖನಾದ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ 36 ರೂಪಗಳಿಂದ ಜಗತ್ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮೂರು ವಿಧರಾದಾ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು "ವಸುರುದ್ರಾದಿತ್ಯ" ಎಂಬ ವಚನವು ಹೊರಟಿದೆ. ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹರೆಂದು ಮೂರು ವಿಧ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಾದ ಈ ವಸು, ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯರೆಂಬುವವರು ಬೇರೆ

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೇವತೆಗಳೇ ಹೊರತು ವಸು–ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ಗಣದೇವತೆಗಳಲ್ಲ; "ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ [(ತಂದೆ–ತಂದೆಯ ತಂದೆ– (ಅಜ್ಜ) ತಂದೆಯ ತಂದೆಯ ತಂದೆ–(ಮುತ್ತಜ್ಜ)] ರುಗಳು. ಹಾಗೂ ಅವರ ಅನುವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದವರು. ವಸುಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ರುದ್ರರನ್ನು ಪಿತಾಮಹರಲ್ಲಿಯೂ, ಆದಿತ್ಯರನ್ನು ಪ್ರಪಿತಾಮಹದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ವಸು ರುದ್ರಾದಿತ್ಯರುಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಶ್ರಾದ್ಧದೇವತೆಗಳು. ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆದು ಮನುಷ್ಯರ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಸ್ಮೃತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಾರತಮ್ಯ ವಿವೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಿತೃಶಬ್ದದಿಂದ ಅವರ ಅನುವರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಥದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ "ಪಿತೃ ತದನುವರ್ತಿಗಳು" ಎಂದು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಲು "ಯದ್ಯಪ್ಯೇತಸ್ಯ" ಎಂದು ಪ್ರಕೃತ ಟೀಕಾಕಾರರು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಕರ್ಮ ಕೌಸ್ತುಭ ವಚನವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ.

"ಕಾಲನಾಮದಲೀ=ಕಾಲನಾಮದಿಂದ" ॥ 2 ॥

ಅವತರಣಿಕಾ: ಹಿಂದೆ 1.2ನೇ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ ಅನರುದ್ಧರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೇಳಿ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ನಾರಾಯಣ ರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ಷಣ್ಣವತಿ ರೂಪ ಕಾರ್ಯ ಪೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವವಶ ನಾರಾಯಣವು ತಾ ಷ ।
ಣ್ಣವತಿ ನಾಮ ಕರೆಸುತಲಿ ವಸು।
ಶಿವದಿವಾಕರ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳೊಳಗಿದ್ದು ॥

ನೆವನವಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯದಲಿ ತ ।
ನ್ನವರು ಮಾಡುವ ಸೇವೆ ಕೈಕೊಂ ।
ಡವರ ಪಿತೃಗಳಿಗೀವನಂತಾನಂತ ಸುಖಗಳನು ॥ 3 ॥

ಪದ್ಯಾರ್ಥ: (ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್–ಸ್ವವಶ) ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜೀಯ ಸ್ವ=ಸ್ವತಂತ್ರನಾಮಕ ಹರಿಯು, ಬೇರೊಬ್ಬರ ವಶನಾಗದೇ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲೆ ತಾನು ಇರುವನು, ಸ್ವತಂತ್ರರೂಪಿ ನಾರಾಯಣನು=ಮುಕ್ತಾಶ್ರಯನೂ, ನಿರ್ದೋಷ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಾದಿ ಅನಂತನಾಮಗಳಿಂದ ಕರೆಸುವ ಮೂಲರೂಪಿ ಹರಿಯು ನಾರಾಯಣನಾಮದಿಂದ, ತಾ=ತಾನೇ, ಷಣ್ಣವತಿನಾಮದಲಿ ಕರೆಸುತ=ಈ ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯ ನಿಯಾಮಕ, ಷಟ್‌ನವತಿ=ಷಣ್ಣವತಿ ನಾಮಕನಾಗಿ ಕರೆಸುತ್ತಾ ವಸು 8X3=24, ಶಿವ 11X3=33,

ದಿವಾಕರ=ಆದಿತ್ಯರು 12X3=36 ಹೀಗೆ 24+33+36=93, ರೂಪಗಳಿಂದ 24 ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ 33 ಸಂಕರ್ಷಣ 36 ವಾಸುದೇವರೂಪ, ಮತ್ತು 1 ಕರ್ತೃ 2 ಕರ್ಮ 3 ಕ್ರಿಯಾ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧನು ಒಟ್ಟಿಗೆ 96 ರೂಪಗಳು. ಈ ಷಣ್ಣವತಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಷಣ್ಣವತಿ (96) ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಲ್ಲಿಯು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಆಯಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ನಾರಾಯಣನು ನೆವನವಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯದಲಿ=ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸುಗ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಪಿತ್ರಂತರ್ಗತ ಪಂಚರೂಪಿ ಹರಿಯು ತುಷ್ಟನಾಗಲೆಂದು, ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೋಸುಗ ನಿತ್ಯದಲಿ, ಸದಾ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಈ ಅನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇವಲ ಹರಿಪ್ರೀತಿಗೋಸುಗ, ತನ್ನವರು ಮಾಡುವ ಸೇವೆ=ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವರ ಅಂತರ್ಗತರಾದ ವಸುರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯರೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕ್ರಿಯಾದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡುವರು, ಇವರೆ ಹರಿಗೆ ತನ್ನವರು. ಇವರು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಸೇವೆ ಕೈಕೊಂಡು, ಅವರ ಪಿತೃಗಳಿಗೀವ = ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿರ್ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವವರ, ಮಾತಾ ಪಿತೃ ಭ್ರಾತೃ ಮುಂತಾದ 101 ಕುಲವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಚಿರ ಪಿತೃಗಳ ದ್ವಾರಾ, ಅನಂತಾನಂತ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಹೀಗೆ ನಾರಾಯಣನು ಸಕಲರಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಅನಂತ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ದ್ರೌಪದೀಶಪತಿವಿಠಲರು: ಸ್ವವಶನಾರಾಯಣನು–ಮೂಲರೂಪಿ ನಾರಾಯಣ ತೊಂಭತ್ತಾರು ರೂಪದಿಂದ ಷಣ್ಣವತಿಯೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ॥ 3 ॥

ಗುರುಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು: ಸ್ವವಶನಾರಾಯಣನು = ರಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಪರವಶನಾದಂಥ ಪರಮಾತ್ಮ, ಸ್ವವಶ=ತನಗೆ ತಾನೇ ವಶನಾದ ರಮಾಕಾಂತ ಶ್ರೀ ಆದಿನಾರಾಯಣನು. ತಾ ಷಣ್ಣವತಿ ನಾಮದಲಿ ಕರೆಸುತಲಿ, ಷಣ್ಣವತಿ 96 ನಾಮಗಳಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ವಸು, ಶಿವ, ದಿವಾಕರರೊಳಗೆ ವಸು ಅಷ್ಟವಸುಗಳಲಿ, ಶಿವ–ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ, ದಿವಾಕರ–ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿ, ಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಗಳಂತರ್ಗತನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮ ನೆವನವಿಲ್ಲದಲೇ=ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲದಲೇ, ತನ್ನವರು ಮಾಡುವ ಸೇವೆ=ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ಧಾರಗೋಸುಗ ಮಾಡುವ ಸೇವಾವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಅವರವರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾದಿಗಳಿಗೆ, ಈವನಂತಾನಂತ ಸುಖಗಳನಾ ॥ ಶ್ರೀ ರಮಾಕಾಂತ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಅನಂತಾನಂತ ಪ್ರಕಾರ ಮುಕ್ತಿ ಸುಖಗಳ ಕೊಟ್ಟು, ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಇಹಪರದಲ್ಲಿ ಇಡುವನು (ಶ್ರೀಹರಿ) ॥3॥

ಭಾವಸೂಚನ : ಸ್ವವಶೋ ವ್ಯಾಪ್ತೀತ್ಯುಕ್ತೇಃ ॥ 3 ॥

"ಸ್ವವಸ" ಇತಿ ॥ "ಷಡಿತಿ" ವಿವೃತಮೇತತ್ ॥ "ಕರ್ತಾ" ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಯ "ಕರ್ಮ" ತಸ್ಯ ಕ್ರಿಯಾ ॥ ತದುತ್ಥಂ ಪುಣ್ಯಮ್ ॥ "ನೆವನ" ಹರಿಪ್ರೀತಿ ಮನುದ್ದಿಶ್ಯ ಪಿತೃಮಾತ್ರಪ್ರೀತಿ: ॥ 3 ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ : ನಾರಾಯಣ ರೂಪದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ. ಷಣ್ಣವತಿ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

"ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತಾ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ ಇದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯಾ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಪುಣ್ಯ "ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು" ಎಂದು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

"ನೆವನ"ವಿಲ್ಲದೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲದೆ ನೆಪವಿಲ್ಲದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಉದ್ದೇಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನೆವನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ॥ 13 ॥

ಅವತರಣಿಕಾ:– ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಪಂಚರೂಪಾತ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಂತುಪಟದ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಪೇಳುತ್ತಾ, ಈ ಐದು ರೂಪಗಳನ್ನು ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ಭಕ್ತರನ್ನು ಇಹಪರಂಗಳಲಿ ಸಂತೃಸಿ ಅಖಿಳಾರ್ಥಗಳ ಪಾಲಿಸುವನೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತಂತುಪಟದಂದದಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ।
ಕಾಂತ ಪಂಚಾತ್ಮಕನೆನಿಸಿ ವಸು ।
ಕಂತುಹರ ರವಿ ಕರ್ತೃಗಳೊಳಗಿದ್ದನವರತ ತನ್ನ ॥
ಚಿಂತಿಸುವ ಸಂತರನು ಗುರುಮ ।
ಧ್ವಾಂತರಾತ್ಮಕ ಸಂತಯಿಸುವನು ।
ಸಂತತಖಿಳಾರ್ಥಗಳ ಪಾಲಿಸಿ ಇಹಪರಂಗಳಲಿ ॥ 4 ॥

ಪದ್ಯಾರ್ಥ: ತಂತುಪಟದಂದದಲಿ = ಎಳೆಗಲು ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಹೇಗಂದರೆ, 1. ಕಾರ್ಪಾಸದಿಂದ 2. ತಂತು ಎಳೆ 3. ಓತ 4. ಪ್ರೋತ 5. ಪಟ, ಹೀಗೆ ಅರಳೆಯಿಂದ ಎಳೆಗಳು, ಎಳೆಗಳು ಅಡ್ಡ ಉದ್ದಗೆ ನೇಯಿದರೆ ಪಟ ವಸ್ತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಳೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಹೇಗೆ ವಸ್ತ್ರವಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಎಳೆಗಳಿಗೂ ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ವಸ್ತ್ರ ಒಂದೇ ಎಂದು ಕರೆಸುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ=ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಪತಿ, ಪಂಚಾತ್ಮಕನೆನಿಸಿ=ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಸಂಕರುಷಣ, ವಾಸುದೇವ, ಅನಿರುದ್ಧ, ನಾರಾಯಣ ಈ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ವಸು=ಅಷ್ಟಜನ ವಸುದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಂತುಹರ=ಕಾಮಹರ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ, ರವಿ=12 ಜನ ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ, ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ ಈ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಯಾಮಕ ತೃಪ್ತಿಪ್ರದ ನಾರಾಯಣನು ಇರುವನೆಂದು, ಅನವರತ ತನ್ನ=ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು, ಚಿಂತಿಸುವ ಸಂತರನು=ಧ್ಯಾನಮಾಡತಕ್ಕ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು, ಗುರುಮಧ್ವಾಂತರಾತ್ಮಕ=ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪಂಚರೂಪಿ ಹರಿಯು, ಸಂತಯಿಸುವನು = ಕಾಪಾಡುವನು, ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಹೇಗೆ ಕಾಪಾಡುವನೆಂದರೆ, ಇಹಪರಂಗಳಲಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ, ಅಖಿಳಾರ್ಥಗಳ ಪಾಲಿಸಿ = ಸಕಲಸಂಪದರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ, ವಿರಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಸ್ವಪ್ರಸಾದವಿತ್ತು ಕಾಪಾಡುವನು.

ದ್ರೌಪದೀಶಪತಿ ವಿಠಲರು:– ತಂತುಪಟದಂದದಲಿ = 1. ಕಾರ್ಪಾಸ, 2. ತಂತು, 3. ವೋತ, 4. ಪ್ರೋತ, 5. ಪಟ ॥ 4 ॥

ಗುರುಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು: ಮೂಲಾಧಾರ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಒಳಗೆ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಅಂಬರ ಅರಿವೆಯಾಗಿ ತಂತುಪಟವೆಂದು ಕರೆಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಪಂಚಾತ್ಮಕನೆನಿಸಿ, ಶ್ರೀ ರಮಾವಲ್ಲಭ ಅನಿರುದ್ಧ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ವಾಸುದೇವ, ನಾರಾಯಣ, ಬಹಿರಂತರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ತಂತುಪಟದೋಪಾದಿಯಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಚಾತ್ಮಕನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ (8) ವಸುಗಳಲ್ಲಿ, ಕಂತುಹರ=ಕಾಮಹರ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ, ರವಿ 12 ಜನ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾಗಿದ್ದಂಥ ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ಆದಿನಾರಾಯಣನ, ಅನವರತ=ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುವ ಸಂತರನ=ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಪುರಸ್ಸರ ತದೇಕ ಧ್ಯಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವಂಥ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಕ್ತರನ್ನು, ಗುರು ಮಧ್ವಾಂತರಾತ್ಮಕ, ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುವರ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರಂತರ್ಗತ, ಶ್ರೀ ಆದಿನಾರಾಯಣನು ಸಂತೈಸುವನು = ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ. ಸಂತತಖಿಳಾರ್ಥಗಳ ಪಾಲಿಸಿ ಇಹಪರಂಗಳಲಿ = ಸರ್ವದಾ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಅನೇಕ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಪೂರೈಸಿ,

ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಹಪರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳು ಲೋಲ್ಯಾಡಿಸುವರು ॥ 4 ॥

ಭಾವಸೂಚನ : ತಂತ್ವಿತಿ ॥ 4 ॥

"ತಂತು" ಇತಿ ॥ "ಪಟದಂದದಲಿ" "ಪಟೇ ಯಥಾ" ॥ "ಕಂತು" ಕಾಮ । "ಪಾಲಸಿ" ಕೊಟ್ಟು ॥ 4 ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ : "ತಂತುಗಳು" = ವಸ್ತ್ರ ಅರಿವೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಎಳೆಗಳು ಪಟವಾಗುವಂತೆ ॥ ತಂತುಪಟಗಳೆರಡೂ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಭೇದವೋ; ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ 5 ರೂಪಗಳಿಗೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಅರಿವಿರುತ್ತದೆ. ಪಟವು ಅನೇಕ ತಂತುರೂಪವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ಪಂಚರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ ಹರಿಯು ಏಕಾತ್ಮಕನೂ, ಸ್ವಗತಭೇದವಿವರ್ಜಿತ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

"ಕಂತು" =ಕಾಮ. "ಪಾಲಿಸಿ" = ಕೊಟ್ಟು ॥ 4 ॥

ಅವತರಣಿಕಾ:– ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳ ಆಜ್ಞಾ ಮೀರಬಾರದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮವಿಹಿತವಾದ ಆಜ್ಞೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ದೃಢವಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದರೆ ಇಹಪರದಿ ಕೀರ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಬಾಳುವರೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೋಸುಗ ।
ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮವ ತೊರೆದು ವಿಹಿತಗ ।
ಳೊಂದು ಮೀರದೆ ಸಾಂಗಕರ್ಮಗಳಾಚರಿಸುವವರು ॥
ವಂದನಿಯರಾಗಿಳೆಯೊಳಗೆ ದೈ ।
ನಂದಿನದಿ ದೈಶಿಕ ದಹಿಕ ಸುಖ ।
ದಿಂದ ಬಾಳ್ವರು ಬಹುದಿವಸದಲಿ ಕೀರ್ತಿಯುತರಾಗಿ ॥ 5 ॥

ಪದಾರ್ಥ : ತಂದೆತಾಯ್ಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೋಸುಗ=ಪಿತೃ ಮಾತಾ ಬಡಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮವ ತೊರೆದು =ಕೆಟ್ಟ –ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು, ವಿಹಿತಗಳೊಂದು ವಿಸಾಂಗಕರ್ಮ–ಗಳಾಚರಿಸುವವರು=ವಿಹಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ

ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದರೆ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಪ್ರೀತಿ ಬಡಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಸವಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಒಂದೂ ಬಿಡದೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಂದನೀಯರಾಗಿ, ಇಳೆಯೊಳಗೆ=ರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿ, ಉತ್ತಮರಿಂದ ಶ್ಲಾಘನೀಯರಾಗಿ ಬಾಳ್ವಂತೆ. ಮಪಿತ್ರಾದಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ = ಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ, ಅವಿಹಿತವಾದ ದ್ವಿಜನ, ಶ್ರೀಸಂಗ, ಸ್ಪರ್ಶಾಸ್ಪರ್ಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶ್ರಾದ್ಧ ನಿಯಮ ಪ್ರಕಾರ, ಮಾತಾ ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಮಧ್ವೇಶನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಸಾಂಗವಾಗಿ=ವಿಹಿತವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ನಯಮಗಳಂತೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ ಆಚರಿಸುವವರು, ಇಳೆಯೊಳಗೆ = ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ, ವಂದನೀಯರಾಗಿ=ಪೂಜ್ಯರಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ, ದೈನಂದಿನದಿ=ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೈಶಿಕ=ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ ದೇಶದ ಸುಖ, ದಹಿಕ=ದೇಹನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಆಗುವ ಸುಖ=ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳು ವಂಶೋದ್ಧಾರ ಸುಖದಿಂದ, ಬಹು ದಿವಸದಲಿ =ನೂರಾರುವರ್ಷ ಪರಿಯಂತವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಬಾಳ್ವರು=ಯಶಸ್ಸು, ವರ್ಚಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿ ಬದುಕುವರು.

ದ್ರೌಪದೀಶಪತಿ ವಿಠಲರು: ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳು, "ಮಾತಾ ಚ ಕಮಲಾದೇವೀ ಪಿತಾ ದೇವೋ ಜನಾರ್ದನ:" ಇವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವೇ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡೋಣ. ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತೀ ಹರೇರಾಜ್ಞಾಯಂತ ಇದ್ದ ಕಾರಣ. ॥ 5 ॥

ಗುರು ಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು: ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ = ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆಚರಣೆರಹಿತರಾಗಿ, ಖ್ಯಾತಿಕಾಮುಕದಿಂದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿಯ ನಿಮಿತ್ಯವಾಗಿ ನಿಂದ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳು ಒಂದೂ ಬಿಡದಲೇ, ಸಾಂಗೋಪಾಂಗ ಕರ್ಮಗಳು ಮಾಡುವವರು, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಶ್ಲಾಘನ ರೂಪಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹದಿಂದ ಸುಖ ಅನುಭನ, ದೈಶಿಕ=ದಾವದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಐಹಿಕ ಸುಖದಿಂದ ಬಹು ದಿವಸ ಕೀರ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಬಾಳುವರು ॥ 5 ॥

ಭಾವಸೂಚನ:– ತಂದೇತಿ ॥ 5 ॥

ಪಿತೃ ಮಾತೃ ಪ್ರೀತಿಕಾಮೇ ಫಲಂ ಆಹ–
"ತಂದೆ" ಇತಿ ॥ "ಗೋಸುಗ"–ಗೋಸ್ಕರ । ದೈಶಿಕ ದೇಶಭವ ॥ 5 ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ : ಪಿತೃಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರೀತ್ಯುದ್ದೇಶವಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವ

ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ತಂದೆ" ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ.

ಅವತರಿಣಿಕಾ: ಇನ್ನು ಪಿತೃಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಂಸವಾಹನಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದಿವಿಜರ, ಅಂಶಿ, ಅಂಶ, ಅಂತರ್ಗತ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಷಣ್ಣವತಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನೂ, ಶ್ರಾದ್ಧಪತಿ ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರ ಪಿತೃಗಣ ಸುಳಾದಿಗನುಸರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಶಿ ಅಂಶಾಂತರ್ಗತ ತ್ರಯ ।
ಹಂಸವಾಹನ ಮುಖ್ಯದಿವಿಜರ ।
ಸಂಶಯದಿ ತಿಳಿದಂತರಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ದನನ ॥
ಸಂಸ್ಮರಣೆ ಪೂರ್ವಕದಿ ಷಡಧಿಕ ।
ತ್ರಿಂಶತಿತ್ರಯರೂಪವರಿತು ವಿ ।
ಪಾಂಸಗನ ಪೂಜಿಸುವರವರೆ ಕೃತಾರ್ಥರೆನಿಸುವರು ॥ 6 ॥

ಪದ್ಯಾರ್ಥ: ಅಂಶಿ=ಮೂಲರೂಪ, ಅಂಶ=ವಾಸುದೇವಾದಿ ರೂಪಗಳು, ಅಂತರ್ಗತ= ಜೀವಾಂತರ್ಗತ ರೂಪ ತ್ರಯ ಹೀಗೆ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ, ಹಂಸವಾಹನ ಮುಖ್ಯದಿವಿಜರ = ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಯೇ ವಾಹನವಾಗಿವುಳ್ಳ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲರೂಪ ಅಂಶಿ, ಅವತಾರಾದಿರೂಪ ಅಂಶ, ಈ ದೇವತೆಗಳ ಅಂತರ್ಗತ ಹರಿಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅಸಂಶಯದಿ ತಿಳಿದು = ಈ ಅನುಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ಅಂತರಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ದನನ ಸಂಸ್ಮರಣೆ ಪೂರ್ವಕದಿ = ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಅಂಶಿ – ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಹರಿಯೇ ಶ್ರಾದ್ಧಪತಿ ಜನಾರ್ದನ = ಜನಾನ್ = ದುರ್ಜನಾನರ್ದಯತಿ, ಹಿನಸ್ತಿ ನರಕಂ ಚ ಗಮಯತಿ, ಸುಜನೈರ್ವಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಂ ವಾ ಯಾಚ್ಯ ಇತಿ ಜನಾರ್ದನ: ॥ ಸ ಜಾಯತೇ ಈಯತಿ ಚ ಸಂಸಾರಮಿತಿ ಜನಾರ್ದನ: ॥ ತಥಾಹಿ ಬಾಭ್ರವ್ಯಶಾಖಾಯಾಂ ॥ ಸ ಭೂತ: ಸ ಜನಾರ್ದನ ಇತಿ । ಸ ಹ್ಯಾಸೀತ ಸ ನಾಸೀತ ಸೋರ್ದಯತೀತಿ ॥ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡಿ; ನರಕವನ್ನು ಮೊಂದಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಜನಾರ್ದನ, ಸುಜನರುಗಳಿಗಾದರೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ (ಮೋಕ್ಷ) ವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಜನಾರ್ದನ. ಪುನ:ಪುನ: ಜನನ ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಜನಾರ್ದನ ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜೀಯ:– ಜನೋ ಜನನಮರ್ದಯತೀತಿ ಜನಾರ್ದನಃ = ಶರಣಾಗತ

ಜನರನ್ನು ಜನನಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿಸದೇ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ಜನಾರ್ಧನನನ್ನು, ಸಂಸ್ಮರಣೆ ಪೂರ್ವಕದಿ=ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಷಡಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿತ್ರಯರೂಪವರಿತು=ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲ ಅವಾಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪಿತೃತ್ರಯ, ಯಮ, ಸೋಮ, ಕವ್ಯವಾಹನರಲ್ಲಿ ವಸು, ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ 33 ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾದಲ್ಲಿ 3 ಹೀಗೆ ತ್ರಿಂಶತಿ = 30 ತ್ರಯ 3, 30X3=90ಕ್ಕೆ ಆರು ಅಧಿಕವಾದರೆ 96 ರೂಪಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು, ಇವರಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಮಸ್ತದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃಗಳ ಅಂಶಿ ಅಂಶ ಅಂತರ್ಗತ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ದನ ರೂಪವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಐಕ್ಯಚಿಂತಿಸಿ, ವಿಪಾಂಸಗನ ಪೂಜಿಸುವರೆ = ಗರುಡನ ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಪ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿ, ಅಂದರೆ ಗರುಡದೇವರು ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಇಂಥ ಕಾಲನಾಮಕ ಹರಿಯನ್ನು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಪೂಜಾ ಮಾಡತಕ್ಕವರೆ ಕೃತಾರ್ಥರೆನಿಸುವರು = ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿ, ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಹೊಂದಿಸುವ ಪುತ್ರರೇ ಕೃತಕಾರ್ಯರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುತ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿರುದ್ಧನೇ ಪುನ್ನಾಮನರಕದಿಂದ ಪಾರುಗಾಣಿಸುವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನ ಮುಖ್ಯವೆಂದು.

ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರು: ಪಿತೃಗಣವಿಚಾರ ಸುಳಾದಿಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧನ ಭಾಗ ಸುಳಾದಿ ಭಾಗ (2) 106 ಪುಟ 240–244 ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಯುವುದು.

ಧ್ರುವತಾಳದಲ್ಲಿ : ಪೈತ್ರಿಕವಾರದಲ್ಲಿ ದೇವಾಂಶಿ ಅಂಶಗಳ ಸ್ತೋತ್ರವ ನಾಲ್ಕು ಯುಗದವರ ಸೇವಾ । ಸೂತ್ರನಾಮಕ ಪ್ರಾಣ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಿ । ಚಿತ್ರ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿದು ತಿಳಿದು । ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಪ್ರಪೌತ್ರ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಗಾತ್ರ ನಿರ್ಮಲರಾಗಿ ಬಾಳುವರೊ । ಗೋತ್ರ ನೂರೊಂದು ನಾನಜನುಮ ಧರಿಸಿ ವಿ । ಹೋತ್ರಾದಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜನರು । ಪಾತ್ರ ಸತ್ಪಾತ್ರರಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವರು ಕಾ। ಲತ್ರಯ ಬಿಡದಲೆ ಊರ್ಧ್ವಗತಿಗೆ ॥ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮುಂದೆ **ತ್ರಿಪುಡಿತಾಳದಲ್ಲಿ** ದೇವತೆಗಳ ಅಂಶಗಳ ಸರಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಹನುಮನ್ನ ಭೀಮ ಮಧ್ವ, ಶುಕ ದುರ್ವಾಸ, ಗುರುತನುಜ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬಲರಾಮ, ವನಚರವಾಲಿ, ವನಪರ್ವತ ಯಾಗವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಜಾತಿ । ಇನ ಚಂದ್ರಮ ವಂಶಪರಂಪರೆ ಗ್ರಹಿಸು ಇನಿತು ಬಿಡದೆ ಪಿತೃಪುಣ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಮತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದ ಭಕ್ತಿ । ಮನುಜನ್ನ ಸುಕೃತಕೆ ಕಡೆಗಾಣೆ ಪಡೆಗಾಣೆ । ಗಣನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಹಕುಲ ಉದ್ಧಾರ । ಧನ

ಧಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾದ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ । ಕುಣಿ ಕುಣಿದಾಡುವ ಪಿತೃ ರೂಪಗಳಿಂದ ॥ 3 ॥

ಮುಂದೆ **ಅಟ್ಟತಾಳದಲ್ಲಿ** ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯರಾದವರ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಪಂಚಭೇದಜ್ಞಾನ, ಹರಿವಾಯುಗಳ ಭಕ್ತರಾದವರನ್ನೇ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹನ ಮಾಡುವದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂದೆ **ಆದಿತಾಳದಲ್ಲಿ:–** ದುಷ್ಟಜನರ ಸ್ಪರ್ಶ, ದು:ಶಬ್ದದಿಂದ ದೂರ, ದುಷ್ಟಕ್ರಿಯಾದಿಂದ ದೂರ, ಶ್ರಾದ್ಧಾಧಿಗಳಿಗೆ ಅನುಚಿತ ಕಾಲ, ಅಯೋಗ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವಿಕೆ, ದುಷ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ತೊರೆದು ಶುದ್ಧಾತ್ಮಕರಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಉಚ್ಚಾರಮಾಡಿದ ದೇವಾಂಶವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಮಾಡಿದ ನೈವೇದ್ಯವು, ಶುಚಿ, ಮಾರ್ದವ, ಸ್ವಾದ, ರುಚಿ, ಅಮೃತಸಾರ ರಚನೆ ಮನೋಹರ ಅಚಲ ಅವಿರೋಧ ಪಚನ ಶುಭ್ರವರ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ರುಚಿಕರ ಸುಧೋಪಮವಾಗಿ ಭೋಕ್ತರಿಗೆ ಮಹಾ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಇಪ್ಪುದಲ್ಲದೇ ಸಕಲದೋಷ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ, ಧರೆಯಮೇಲಿದ್ದ ಸಕಲ ಶುಭರಸಗಳು ಬಂದು ಭರಿತವಾಗುವವು. ಪಿತೃ ದಿನದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದ್ವಾರಾ ಅನ್ನಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲು, **ಧರ–ಭುವರ್ಲೋಕ ನಾಕ ಭುವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವ ಪಿತೃಗಣದವರು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವರು** । ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಪಿತೃಗಣದವರು ಯಾರು ? ಎಷ್ಟು ಗಣ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. " 1.ಮರುತ, 2.ಆದಿತ್ಯ, 3.ಸಾಧ್ಯ, 4.ವಸು, 5.ರುದ್ರ, 6. ಅಶ್ವಿನಿ, 7.ಋಷಿ, ಎರಡೈದು ಗಣದವರು (7) ಪಿತೃ ಎನಿಸುವರು. ಇದರೊಳಗೂ ತಾರತಮ್ಯ ಉಂಟು ಅರಿದರೆ ವರ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಯಾದಿ ಸಪ್ತಸಂಗಮದಲ್ಲಿ, ಸುರ ಭೂಸುರರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ಒಂದಾನಂತವಾಗಿ ನಾನಾಫಲ ಬರುವುದು. ಗುರದ್ವಾರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನು ಎರಡೈವತ್ತೊಂದು ಗೋತ್ರದವರ ಉದ್ಧರಿಸುವನೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವಥಾ ಇದನ್ನು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಈ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದಲೇ ಶ್ರಾಧ್ಧಮಾಡಿದರೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ.

ದ್ರೌಪದೀಶ ಪತಿ ವಿಠಲರು :– ಅಂಶಿ ಅಂಶಾಂತರ್ಗತತ್ರಯ 1. ॥ ಅಂಶಿಮೂಲರೂಪ ॥ "ಯೋ ಮೂಲರೂಪೀ ಭಗವಾನನಂತ:" ಯೆಂತ ಗರುಡ ಪುರಾಣ. 2. ಅಂಶ ವಾಸುದೇವಾದಿ ॥ "ಏತೇ ಸಾಂಶಕಳಾ: ಪ್ರೋಕ್ತಾ: ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮ್" ॥ ಇತಿ ಭಾಗವತೇ । 3. ಅಂತರ್ಗತ ಜೀವಾಂತರ್ಗತತ್ರಯ ಅಂದರೆ, ಜೀವಾಂತರ್ಗತತ್ರಯ, ಜೀವನ ಪ್ರಾಣಾಂತಸ್ಥಿ, ಅಂತರ್ಗತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾಲಾವಚನ, ಜೀವ ಶರೀರಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿ ಅಂಶೀ,

ಆವಾವ ಅವಯವದಂತೆ ಇಪ್ಪಮೂರ್ತಿಯೆಂತ ಜೀವಾಖ್ಯ ಸುಳಾದಿ, "ಜೀವನ ಪ್ರಕಾಶವ್ಯಾಪ್ತ ಮೂರ್ತಿ ಅಂಶಗಃ ನಿರಂಶಾನಾಂ ಪ್ರಕಾಶ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ" ಸಾಂಶಾನಾಂ ಅಂಶೇನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ದೀಪಪ್ರಕಾಶವತ್ ಪ್ರಕಾಶವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅಯೋಗೋಳಕ ವಹ್ನಿಯೋಪಾದಿಯಲಿ ಅಂಶವ್ಯಾಪ್ತಿ. ಜಡದಲಿ ತ್ರಯ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತ. ಗುಣತ್ರಯ ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂಶಿ, ಜಡತ್ರಯ ಸಂಯೋಗ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಂಶ, ಈ ರೂಪಗಳು ಷಡಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿತ್ರಯ 96 ರೂಪದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರ ಸುಳಾದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವ, ಜಡದಲ್ಲಿ, ಅಂಶಿ, ಅಂಶ. ಅಂತರ್ಗತ ರೂಪ ವಿಚಾರವು ಬಹು ಗೂಢ ಪ್ರಮೇಯ, ನೂತನವಾಗಿರುವದೆಂದು ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಗುರು ಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು : ಅಂಶಿ ಅಂಶಾತರ್ಗತತ್ರಯ, ಶ್ರೀ ರಮಾವಲ್ಲಭ ಅಂಶ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ವಾಸುದೇವ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ, ಹಂಸವಾಹನ ಮುಖ್ಯ ದಿವಿಜರ, ಹಂಸ ವಾಹನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮುಖ್ಯನಾದ ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯ, ವಸು, ಪ್ರಮುಖರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಸ್ವಂಶದಲಿ ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಭ ಪರಿಯಂತ "ದೇವಋಷಿ ಪಿತೃ ಮಾನವಾಃ ತೃಪ್ಯಂತುಪಿತರಸ್ಸರ್ವೇ"ಮಾದ್ರುಮಾಂತ ತಿಳಿದು, ಅಂತರಾತ್ಮಕ, ಪಿತಾ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ, ವಸು, ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯ, ಕರ್ತಾ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಂತರ್ಗತ, ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ, ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ, ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ಧನ ಪರಮಾತ್ಮನ್ನ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರ ಸ್ಮರಣೆಪೂರ್ವಕ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ, ಷಡಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿತ್ರಯ ರೂಪವರಿತು = ಆರಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿತ್ರಯ ರೂಪವರಿತು = ಆರಧಿಕ ತ್ರಿಂಶತಿತ್ರಯ ಮೂರು ಮೂವತ್ತು = ತೊಂಭತ್ತು (96) ಷಣ್ಣವತಿ ರೂಪಗಳ ದ್ವಾರಾ ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ವಿಪಾಂಸಗನ ಪೂಜಿಸುವರೆ ಕೃತಾರ್ಥರೆನಿಸುವರು = ಪಕ್ಷಿರಾಜನಾದ ಗರುಡನ ಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ಆರೋಹಣನಾದ ಶ್ರೀ ರಮಾ ಸಮೇತ ಜನಾರ್ಧನಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀ ಆದಿನಾರಾಯಣನ ಪೂಜಾ ಮಾಡುವರೆ ಕೃತಾರ್ಥರೆನಿಸುವರು.

24 ಪಿತೃಂತರ್ಗತ 8 ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ.

33 ಪಿತಾಮಹಾಂತರ್ಗತ ರುದ್ರ 11 ರಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ.

36 ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಂತರ್ಗತ ಆದಿತ್ಯ 12 ರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ.

ಈ ಮೂರು ರೂಪಗಳು ಕೂಡಿಸಿದರೆ 96 ರೂಪಗಳು. ಪಿತೃತ್ರಯ ಮಾತೃತ್ರಯಾದಿ, ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯ ತದಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಅ. ಪ್ರ.ಸ.ವಾ. ಚತುಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀಮಜ್ಜನಾರ್ಧನ ವಾಸುದೇವ: ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತೋ ಭವತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಧಾನಪೂರ್ವಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದಗುರುಗಳ ಪರಿ ಮುಖಶ್ರವಣದಿಂದ ತಿಳಿದು ಪಿತೃಗಳುದ್ದಿಶ್ಯ ತದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ರಮಾಕಾಂತ ಆದಿನಾರಾಯಣಗೆ ಸಮರ್ಪಣೀ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಊರ್ಧ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಲೋಲ್ಯಾಡುವರು. ಕರ್ತೃನಾದ ಪುತ್ರಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿವಾಯುಗಳು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವರು.

ಭಾವಸೂಚನ: ಅಂಶೇತಿ । ಅನಿರುದ್ಧಾಯ । ವಿಪ=ಗರುಡ । "ಶ್ರಾದ್ಧೇ ನಿಯೋಜಿತೇ ದೇವನಿಕರೇ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ ॥ ಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ಭಿರೇಕೋ ನೈಃ ಸ್ವರೂಪೈಷ್ಟ ಸುಖಾದಿಕೈ:" ಇತಿ ಗುರುವೃತ್ತೇ ॥ 6 ॥

(ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪೇಳಿದ ರೂಪಗಳು ವಿಚಾರಾಂಶವಾಗಿವೆ)

"ಅಂಶಿ"ಇತಿ ॥ ಅಂಶೀ ಮೂಲಂ ಬಿಂಬರೂಪಮ್ ॥ "ಇಂದ್ರಿಯಗಂ" ಅಂಶ: (ಇಂದ್ರಿಯಗಂ) । ಅಂತರ್ಗತಾ: ತಾತ್ವಿಕಾ: ॥ ಹಂಸವಾಹ: ಬ್ರಹ್ಮಾ॥" ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶದಾತ್ಮಾಜ: ಅಂಶಾಂತ್ಯಂತರ್ಗತ: ಸ್ಥಿತ: ॥ 6 ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ : ಅಂಶಿ ಎಂದರೆ ಮೂಲ ಬಿಂಬರೂಪವು : ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗತವಾದ ರೂಪಗಳು, ಅಂತರ್ಗತರೆಂದರೆ ತಾತ್ವಿಕದೇವತೆಗಳು. ಹಂಸವಾಹ: ಬ್ರಹ್ಮಾ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

42ರೂಪಗಳಿಂದ ಹರಿಯು ಅಂಶಿ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ ॥ 6 ॥

ಅವತರಣಿಕಾ :- ಪಿತೃಸಮಾರಾಧನೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳು ವಿಘ್ನಗಳು ಮಾಡುವರು. ಈ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ನಿರಶನಮಾಡಿ ಶ್ರಾಧ್ದರಕ್ಷಿಸಲು ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ಧನರೂಪಿ ಹರಿಯು 3,555 ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವರವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅವರ ನಾಮದಿಂದ ಕರೆಸುತ್ತಾ ರಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರುವರೆ ಸಾವಿರದ ಮೇಲರೆ ।
ನೂರಯಿದು ರೂಪದಿ ಜನಾರ್ಧನ ।

ಸೂರಿಗಳು ಮಾಡುವ ಸಮಾರಾಧನೆಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ॥
ಬಾರದಂತೆ ಬಹುಪ್ರಕಾರ ಖ ।
ರಾರಿಕಾಪಾಡುವನು ಸರ್ವಶ ।
ರೀರಗಳೊಳಿದ್ಧವರವರ ಪೆಸರಿಂದ ಕರೆಸುತಲಿ ॥ 7 ॥

ಪದ್ಯಾರ್ಥ :- ಮೂರುವರೆ ಸಾವಿರದ=3500, ಮೇಲರೆ ನೂರಯಿದು = ಅರೆನೂರು 50+5=55 (ಒಟ್ಟಿಗೆ 3555) ರೂಪಗಳಿಂದ ಜನಾರ್ಧನ ರೂಪಿ ಹರಿಯು (ಜ=3=ನಾ=5, ದ=3 ರ್=2, 3+2=5, ನ=5 ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸವ್ಯಾಂಕದಿಂಧ ಜನಾರ್ಧನ = 3555 ರೂಪಗಳು) ದುಷ್ಟಜನಾನ್ ಮರ್ದಯತೀತಿ ಜನಾರ್ಧನನು. ಸೂರಿಗಳು = ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಮಾಡುವ ಸಮಾರಾಧನೆಗೆ = ಜ್ಞಾನಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಪಿತ್ರಾದಿಗಳ ಅಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ಧನರೂಪಿ ಹರಿಯ ಪೂಜಾರೂಪನಾದ ಸಮಾರಾಧನೆಗೆ = ಸಮ್ಯಕ್ ಆರಾಧನೆ = ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಮಿಚೀನವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಮಂಗಳ ರೂಪನಾದ ಆರಾಧನೆ, ಇದು ಅಮಂಗಲರೂಪವಲ್ಲವೆಂದು, ಸಮಾರಾಧನೆ ಎಂದು ದಾಸಾರ್ಯರು ಈ ಶಬ್ದ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸಮಾರಾಧನೆಗೆ, ವಿಘ್ನಗಳು=ಎಡರು ಆಪತ್ತುಗಳು ಬಾರದಂತೆ, ಬಹುಪ್ರಕಾರ = ನಾನಾ ವಿಧದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಖರಾರಿ ಕಾಪಾಡುವನು = ಖರನಾಮಕದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿನ್ನನಾದ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳು ಬಾಧೆಕೊಡುವವರನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಆ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತ, ಜನಾರ್ಧನರೂಪಿ ಹರಿಯು ಕಾಪಾಡುವನು = ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ರಕ್ಷಿಸುವನ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸರ್ವ ಶರೀರದೊಳಗಿದ್ದು ಅವರವರ ಪೆಸರಿಂದ ಕರೆಸುತಲಿ = ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿರು ಜೀವಿಗಳ ರಕ್ಷಣ, ಭೋಜ್ಯ ಪದಾರ್ಥರಕ್ಷಣ, ಶ್ರಾಧ್ಧಾಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ, ಶ್ರಾಧ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಶ್ರಾಧ್ಧಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಪ್ಪ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ, (ಶ್ರಾಧ್ಧಭೋಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ) ಪಿತೃದೇವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರೆಲ್ಲರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆಪೆಸರಿನಿಂದ ಇದ್ದು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವನು.

"ಯಾವತ್ತಿಲಾ ಮನುಷ್ಯೈಸ್ತು ಗೃಹೀತಾ: ಪಿತೃಕರ್ಮಣಿ ।
ಗಚ್ಛಂತಿ ಭೀತಾ ಅಸುರಾ : ಸಿಂತ್ರಸ್ತಾ ಮೃಗಾ ಇವ ॥
ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖೋ ಭಾತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ವಾಗ್ಯತ: ॥
ತಿಲ್ವಾನಕೀರ್ಯ ತದ್ಭೂಮೌ ದ್ವಾರೇಷು ಚ ವಿಶೇಷತ: ॥
ಅಪಹೃತೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪಿತೃಧರ್ಮಮನುಸ್ಮರನ್ ॥

ಉದೀರತೇತಿಮಂತ್ರೇಣ ಸೇಚಯೇಚ್ಚ ತಿಲೋದಕಮ್ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಭೂಮೌ ಗಯಾ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ದೇವಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ ॥

ತಾಭ್ಯಾಂ ಚೈವ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ತತಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪ್ರವರ್ತಯೇತ್ ॥
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯಸ್ಮೃತಿಮುಕ್ತಾವಳಿ

ದ್ರೌಪದೀಶಪತಿವಿಠಲರು – ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಐದನೂರ ಐವತ್ತೈದು ಜನಾರ್ದನ ಸರ್ವಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಧ್ಯಾನಗತ ಜೀವತುಂಡ ಶರೀರ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರಗತ ಜೀವರಿಗೆ ಜನಾರ್ದನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸೋಣ. ಜನಾನ್ ಅರ್ದಯತೀತಿ ಜನಾರ್ದನಃ ॥ 7 ॥

ಗುರುಶ್ರೀಶವಿಠಲರ ಶಿಷ್ಯರು : ನನ್ನ ನಂಬಿದಂಥ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಾಧಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವನು. ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ, ವಸು ರುದ್ರ ಆದಿತ್ಯ, ಭೋಗ್ಯ ಬೋಕ್ತ್ಯ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಗ್ಯ, ಭೋಕ್ತೃವಾಗಿ, ಕರ್ತೃಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಶಿ ಅಂಶಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ, ತತ್ತನ್ನಾಮದಿಂದ ಕರೆಸುತ್ತ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಆದಿನಾರಾಯಣ ಕಾಪಾಡುವನು.

1. ಪಿತ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹರಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ
2. ಅಷ್ಟ ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
3. ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ
4. ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ – ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ ರೂಪಗಳು

9 ರೂಪಗಳಿಗೆ ವಿವರ

3 ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಭೇದ ವಸುಗಳಲ್ಲಿ
3 ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಭೇದ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ
3 ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸ ಭೇದ ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ

9x4=36 ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂವತ್ತಾರು ರೂಪ
(ಇದೊಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಜ್ಞಾನಿಗೋಚರ)

ಭಾವಸೂಚನ : ಚತುಸ್ಸಹಸ್ರೈಶ್ಚಸುದಿವ್ಯರೂಪೈಃ ಜನಾರ್ದನೋನಿಷ್ಟಹರಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಇತಿ ॥ ವಚನಾರ್ಥಮಾಹ ॥ ಮೂರೇತಿ ॥

(ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ದಿವ್ಯರೂಪಗಳು ಅನಿಷ್ಟಪರಿಹಾರಕವು ಈ ರೂಪಗಳ ವಿಷಯ ವಿಚಾರಾಂಶವು ಇದೆ. ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮಾಣಾಧಾರವೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ).

"ಮೂರೇತಿ" ತ್ರಿಸಹಸ್ರಾರ್ಧಸಾಹಸ್ರ ಪಂಚಪಂಚಾಶದಾತ್ಮಕಃ ತಾತ್ವಿಕಾಶ್ರತಚಾವಂಗಃ ಸಮಾರಾಧನಿಷ್ಪಹೃತ್ ॥

ಕನ್ನಡಾರ್ಥ : 3555 ರೂಪಗಳಿಂದ ಜನಾರ್ದನನು ಸರ್ವರಲ್ಲಿದ್ದು ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ

ಅವತರಣಿಕಾ : ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕದಿಂದ, ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷಪೂರ್ವಕ ಜ್ಞಾನಘನನಾದ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೈಮರೆದು ಸ್ತೋತ್ರಗೈಯುತ್ತಾರೆ.

ಜಯ ಜಯ ಜಯಕಾಂತ ದತ್ತಾ ।
ತ್ರಯ ಕಪಿಲ ಮಹಿದಾಸ ಭಕ್ತ ।
ಪ್ರಿಯ ಪುರಾತನ ಪುರುಷ ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಮಾನಘನ ॥
ಹಯವದನ ಹರಿಹಂಸಲೋಕ
ತ್ರಯವಿಲಕ್ಷಣ ನಿಖಿಳಜಗದಾ ।
ಶ್ರಯ ನಿರಾಮಯ ವಯದಿ ಸಂತೈಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಪುದು ॥

ಪದಾರ್ಥ : ಜಯ ಜಯ=ಈ ಶಬ್ದವು ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿನಗೆ ಜಯ ಜಯವಿರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಜಯಕಾಂತ – ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪಳಾದ ಜಯಾದೇವಿಯ ಪತಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಷಣನೆ ನಿನಗೆ ಜಯ.

1. ಪ್ರಳಯಸಮಯೇ ಯುಗಪತ್ ಪ್ರಜಾಃ ಕರ್ಷಯತೀತಿ ಸಂಕರ್ಷಣಃ
2. ಕಪಿಲಃ = ಕಂ ಆನಂದಂ ಪಿಬತೀತಿ ಕಪಿಲಃ, ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಮಾರುತಂ ಬದ್ನಾತೀತಿ ಕಪಿಲಃ, ಕಪಿಲವರ್ಣ ಕಪಿಲಃ
3. ಮಹಿದಾಸ = ಇತರಾಸೂನು, ಮಹಿದಾಸ ಹರಿಯ ಅವತಾರ
4. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ=ಅತ್ರಿ ಅನುಸೂಯಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣು. ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕ ರೂಪ.
5. ಹಯವದನ – ಘೋಟಕಾಸ್ಯ, ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇ ಮಾಡುವ ರೂಪ.
6. ಹರಿಃ = ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಸ್ಮಾದ್ಧರಿರಿತಿ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇ

7. ಹಂಸಃ = ಸಂಸಾರಂ ಹಂತೀತಿ ಹಂಸಃ ದುಃಖಾದಿದೋಷಹೀನಃ

ಸಾರಭೂತಶ್ಚೇತಿ ಹಂಸಃ (ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜೀಯ) ಈ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಪ್ರದ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಜಯವಿರಲಿ. ಒಂದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ರೂಪಗಳು. ಎಲ್ಲವೂ ಪುರಾತನ ಅನಾದಿನಿತ್ಯದಿಂದ ಇರುವ ರೂಪಗಳು. ಪರಸ್ಪರ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಭೇದವಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನರೂಪಗಳು, ಲೋಕತ್ರಯವಿಲಕ್ಷಣ = ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಪ್ಪರಿಗೆ, ಬೇರೆ ಪ್ರಥಕ್ ಆಗಿ, ವಿಲಕ್ಷಣ=ವಿಗತಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ವಿಲಕ್ಷಣ, ಕಾರಣಹಿತಸ್ಥಿತಿವಂತ, ಸರ್ವರಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದರೂ ನಿಖಿಲಜಗದಾಶ್ರಯ=ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವನು

ನಿರಾಮಯ=ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಃ ಅಮಯನ್ನಿರಾಮಯಃ ಭವ ರೋಗಾದಿ-ಯಿಂದ ದೂರನಾದವ, ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಾನಂದರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸಂತೈಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಪುದು = ಸಕಲಕಾಲದೇಶ ಸಕಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡದೆ ಆಪ್ತನಾಗಿಪ್ಪ ಹರಿಯೇ ರಕ್ಷಿಸು ಪಾಲಿಸು. ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ದ್ರೌಪದೀಶಪತಿವಿಠಲರು – ಜಯಜಯ ಜಯಾಕಂತ, ಜಯಕಾಂತ = ಸಂಕರ್ಷಣ, 2 ಕಪಿಲ 3 ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಮಹಿದಾಸ ಹಯವದನ ಹರಿ ಹಂಸ ಏಳು ರೂಪ ದ್ವಾದಶ ಪಿತೃಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ 84, 1 ವಾಸುದೇವ, 2 ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ 3 ಅನಿರುದ್ಧ 4 ನಾರಾಯಣ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಒಟ್ಟು 88 ವಿಶ್ವಾದಿ (4) ಅಂತೂ 96 ॥

ಗುರು ಶ್ರೀನಿವಾಸವಿಠಲ ಶಿಷ್ಯರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪದ್ಯ 8, 9, 10 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇಲ್ಲ

ಭಾವಸೂಚನ : ಇದಾನೀಮುಕ್ತರೀತ್ಯಾ ವಿಚಿಂತ್ಯ ಹರಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಕ್ರಮಮಾಹ । ಜಯ ಜಯೇತಿ ॥ ಇದು ಅವಿದ್ಯಮಾನ ಪ್ರಾರ್ಥನವಲ್ಲ. ಸ್ಥಿತಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ ॥ 'ಸರ್ವದಾ ಜಯೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ಜಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನಂ' ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯೇ ॥ 8 ॥

॥ ಶುಭಮಸ್ತು ॥